2026. ősz • A Budafoki Dohnányi Zenekar időszaki magazinja

HANGOLÓ

Őszi varázs
látványos tánckavalkád
a Feledi Project
előadásában

Igazából karácsony
Mennyire ismerjük
az ünnep történetét?

A kvartett szerelmesei
Csonka Emil
és Gabora Gyula

Mindig van mit újra felfedezni
Teremi Dárius vezényel

A zene összeköti az embereket
Sergey Smbatyan karmester

BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR

Libri mini

Minden könyvespolc
EGY JÓ MESÉVEL KEZDŐDIK

A Libri Mini azért jött létre, hogy a gondosan válogatott mesék örömét minél több családhoz eljuttassa – olvasással, közös élményekkel, számtalan meglepetéssel.

További részletek:
*libri.hu/**mini***

Nyitány

Kedves Olvasónk!

A zene különös módon kíséri végig az életünket. Vannak dallamok, amelyeknek egyetlen taktusa is képes temérdek emléket felidézni, művek, amelyekhez újra és újra visszatérünk, és előadások, amelyek után néhány pillanatig másképp hallgatjuk a csendet is. A klasszikus zene éppen ezért nem lehet egy lezárt korszak öröksége: eleven, folyamatosan változó nyelv, amely évszázadokon átívelve ma is képes megszólítani a lelkünket.

Lapunk célja, hogy közelebb hozza egymáshoz a zenét és azokat, akik hallgatják. Szeretnénk megmutatni a jól ismert remekművek mögött rejlő történeteket, felfedezni kevésbé ismert alkotókat és műveket, valamint megmutatni, mi zajlik napjaink koncerttermeiben. Mert egy zenemű nem pusztán kottába foglalt hangok sora: benne van egy kor gondolkodása, egy alkotó személyisége, az előadó döntései, és végül mindaz, amit mi, hallgatók hozzáteszünk saját figyelmünkkel és emlékeinkkel.

Hiszek benne, hogy a klasszikus zene nem igényel előzetes tudást ahhoz, hogy élményt adjon. Lehet valaki tapasztalt koncertjáró vagy első alkalommal felfedező hallgató, egyaránt találhat kapaszkodót egy dallamban, egy történetben vagy egy különleges előadásban. A mi célunk, hogy kíváncsiságot ébresszünk, megmutassuk a zene emberi oldalát, és arra ösztönözzük olvasóinkat, hogy váltsanak jegyet egy olyan koncertre is, amelyre maguktól esetleg nem indultak volna el.

Fogadják szeretettel őszi lapszámunkat! A színes évszakhoz méltóan gazdag a kínálatunk, sok izgalmas muzsikussal és érdekes történettel készültünk. Biztos vagyok benne, hogy ha végigolvassák, az összes koncertünkre el akarnak majd jönni – mi pedig nagy szeretettel várjuk Önöket. Legyen ez az újság egy találkozási pont: zene és ember, múlt és jelen, előadó és közönség között. Mert amíg megszólal a zene, addig mindig van mit felfedeznünk benne – és egymásban is.

Szalai Eszter M.
főszerkesztő

Impresszum

Főszerkesztő:
Szalai Eszter M.

Felelős szerkesztő:
Ortutay Réka

Szerkesztőség:
Galambos Evelin
Petró Margit
Turcsányi Ildikó
Viant Katalin

Tördelés:
Kalán Erika

Nyomda:
Grafit Pencil
Nyomda Kft.

Megjelenik:
3.000 példányban

Lapzárta:
2026. szeptember 17.

A zenekar fenntartója:
Budafok-Tétény
Budapest XXII. kerület
Önkormányzata

A Budafoki Dohnányi
Zenekar programjainak
támogatója:

Kulturális és Innovációs
Minisztérium

Tartalom

A klasszikus zenéből soha nem lehet elég 3

Mindig van mit újra felfedezni 7

Békebeli csillogás a Monarchia világából 11

A kvartett szerelmesei. 14

A karmester akkor végez jó munkát,
ha egy idő után már nincs szükség rá 20

A színházi univerzum szuperhősei 28

A képzelőerőmnek nem szabok határt 30

Kodály Zoltán: Székely fonó 32

Egy ilyen produkcióban mindenki egyenrangú alkotótárs 38

Igazából karácsony! 40

Kitekintő 46

Koncertnaptár 51

Kalendárium 54

A klasszikus zenéből soha nem lehet elég

A jereváni születésű **Sergey Smbatyan** mindössze 38 éves, és máris imponáló a szakmai életrajza. Vezényel, saját zenekara van és egy zeneoktatási programnak is az élére állt. Mélységesen hisz az örmény zenében, lelkesedése és tenni akarása pedig lenyűgöző.

Szöveg: Szalai Eszter M.

A lexikonok szerint pontosan húsz évvel ezelőtt vette a kezébe a karmesteri pálcát, ami számomra azt jelenti, hogy bár még mindig fiatal, máris két évtizednyi múlt és tapasztalat áll Ön mögött. Hogyan tekint vissza önmagára? Miben különbözik ma attól, aki húsz évvel ezelőtt volt? Elsősorban zenei szempontból kérdezem, de érdekelnének az élet minden területén szerzett tapasztalatai is.

Természetesen nagy kihívás tizennyolc évesen kezdeni egy karmesteri karriert, főleg, ha egy fiatal, éppen csak alakuló zenekarral dolgozik az ember, de ugyanakkor hatalmas élmény is. Fiatalon az embernek még van ideje megküzdeni a nehéz partitúrákkal, és még van lehetősége, hogy annyit dolgozzon, amennyi csak kell, hogy tényleg belülről megértse és megtapasztalja, hogyan működik egy zenekar.

Ez nagy kiváltság, és úgy gondolom, hogy harmincéves korom előtt – amikor még nem volt túl nagy tudásom azzal kapcsolatban, hogy hogyan is lehet igazán vezetni egy zenekart – nagyon nagy szerencsém volt, hogy volt egy ilyen lehetőségem. Kipróbálhattam az ötleteimet és az elképzeléseimet egy zenekaron, méghozzá egy olyan együttesen, amely ismeri a zenei stílusomat és érti, hogy mit szeretnék. Tehát, ha visszatekintünk arra, hogyan kezdtem húsz évvel ezelőtt, mire voltam képes akkor, és mire vagyok képes most, az teljesen más. Minden karmesternek így kellene tanulnia és fejlődnie.

Persze több tapasztalattal és szilárdabb zenei háttérrel talán mindez könnyebb. De mindenképpen úgy gondolom, hogy az évek során egyre jobban tudom, hogy mit akarok, és hogyan tudom ezt lekommunikálni a zenekarral. Ez pedig hatalmas élmény! Ez a karmesteri pálya legfontosabb része. Az elmúlt húsz év során az életem nem csupán a zenéről szólt, hanem arról

Fotó: Darren Agius

is, hogy összetartsam a zenekart. Olyan tapasztalatot szereztem ezzel, amire nagyon büszke vagyok. Karmesternek lenni elsősorban a zenekaron belüli emberi kapcsolatokról szól, és arról, hogy megértsük, hogy egy vezetőnek hogyan kell felelősséget vállalnia azért az együttesért, amelyet zenekarnak nevezünk.

Zenész családba született. Eleve el volt rendelve, hogy Ön is az lesz? Nem voltak más tervei?

Akkoriban nem. Négyéves koromban elhatároztam, hogy híres hegedűművész leszek, mert a nagymamám nagyon híres hegedűtanár volt Örményországban. Számomra tehát a zenész pálya volt a legtermészetesebb és legkézenfekvőbb döntés.

Az egész családom a zenéről szólt. A nagymamámnak is voltak tanítványai, az apámnak is voltak tanítványai, és egyszerűen mindenki a zenéről beszélt. Mire nyolcéves lettem, már elképzelni sem tudtam, hogy létezhet másik út is. Elkezdtem hegedülni tanulni, és amikor nagyon fiatal kezdőként – körülbelül hét-nyolcéves koromban – learattam pár apró sikert, én magam is elhatároztam, hogy zenész akarok lenni, akkori gondolkodásom szerint elsősorban hegedűművész.

Tizennyolc évesen alig kezdett el vezényelni, máris alapított egy zenekart. Szokatlan, hogy egy fiatal így gondolkodjon. Mi indította erre a lépésre?

Szeretek olyasmikkel foglalkozni, amiket fontosnak tartok. Tizennyolc évesen elkezdtem embereket toborozni egy zenekarhoz. Büszke vagyok erre, mert az én életemre is nagyon nagy hatással volt, és sok örmény ember életét is megváltoztatta. Elhittük, hogy képesek vagyunk létrehozni valamit.

Néha csak az alapján ítéljük meg magunkat, amit örökségként, az idősebb generációktól kaptunk. De akkoriban mind erősen hittünk abban, hogy képesek vagyunk létrehozni egy zenei projektet, és az majd összetart minket. Most a diákéletről és az akkori diákok gondolkodásmódjáról beszélek. A zenekar pedig tökéletesen illeszkedett ebbe a képbe.

Engem nagyon izgatott a karmesteri munka, és az, hogy a karmesterek hogyan értelmezik a zenét. Így kezdődött tehát az egész, de ez hatalmas felelősséggel járt. Alig tizennyolc évesen felelős lettem egy együttesért.

Egy olyan zenekarról beszélünk, amely ma már nemzetközi szinten is sikeres. És ha visszatekintek, látom, hogy még mindig ugyanabban hiszünk. Szeretjük a zenét, és büszkén beszélünk a hazánkról. Büszkén mesélünk az örmény zeneszerzőkről és az örmény zenéről, amely egyedülálló a világon.

Pontosan ez volt az a vízió, amiben annak idején mind osztoztunk: hogy valami egyedülálló és érdekes dolog van a birtokunkban, amit még nem ismer a nemzetközi közönség. Tudom, hogy már mondtam, de muszáj megismételnem: büszke és boldog vagyok, hogy ma is ugyanezt gondoljuk mindannyian.

Miközben a saját együttesével dolgozott, olyan neves zenekarok is meghívták vezényelni, mint a Varsói és a Drezdai Filharmonikus Zenekar. Mit tapasztalt, mennyire tér el az ottani munkamenet a saját zenekaráétól? Mennyire volt eredményes a tapasztalatcsere?

Ez egy érdekes kérdés. Az első öt-tíz évben, amíg ilyen hihetetlen zenekarokkal dolgoztam, mindig arra törekedtem, hogy amit megtanultam, hazavigyem az Örmény Állami Szimfonikus Zenekarba. Érdekelt, hogy mik azok a tulajdonságok, amelyeket a saját együttesemben is viszont szeretnék látni. Tudni akartam, hogy hogyan és mit tudnánk még jobban csinálni, hiszen miért is ne?

Szerintem a művészetben nincs olyan, hogy tökéletes, és nem is erre kell koncentrálni. A kérdés mindig az, hogy hogyan lehetnénk erőteljesebbek, kifejezőbbek, érdekesebbek.

Így hát, amikor vendégkarmesterként vezénylek, azt igyekszem megfigyelni, hogy milyen művészi szempontok, milyen megközelítések segíthetnék az Örmény Állami Szimfonikus Zenekar további fejlődését. Így dolgozni egy együttessel teljesen más élmény, mint amikor az ember felelős egy zenekarért. De büszke vagyok arra, hogy vendégkarmesterként lehetőségem volt nagyszerű zenekarokkal együtt dolgozni, és ez a tapasztalat nagyban gazdagította a zenei felfogásomat. Szeretek más zenekarokkal dolgozni, különösen akkor, ha olyan műsort vezényelhetek, amelyben igazán hiszek, és ahol úgy érzem, hogy van olyan ötletem, amit megosztanék az adott együttessel. Az, hogy őket ezek az ötletek lenyűgözik-e vagy sem, az nem annyira fontos. Az a lényeg, hogy megoszthatom a zenémet és egy adott művel kapcsolatos zenei elképzeléseimet. Ez az, amit igazán szeretek.

Zenei tehetsége mellett erős társadalmi felelősségérzettel is rendelkezik. 2011-ben megalapította az UNICEF Gyermek Kamarazenekart, 2015-ben pedig – az örmény népirtás emlékére – létrehozta a 24/04 Zenekart. Úgy érzi, hogy ezeken a formációkon keresztül nagyobb hatást tud gyakorolni az emberekre, és így remél változást hozni? Milyen tapasztalatai vannak, hogyan reagált ezekre a kezdeményezésekre a zenei világ és a közönség?

Határozottan nagy társadalmi felelősségérzet

Fotó: Lusi Sargsyan

van bennem, és hiszek abban, hogy a zene egy nagyon hatékony eszköz lehet. Mivel én az életemet ennek szenteltem, a zenét szeretném felhasználni arra, hogy minél szélesebb körben közvetítsek egy üzenetet.

A 24/04 Zenekar különösen sokat jelent számomra. 2015-ben, az örmény népirtás 100. évfordulóján nemzetközi szinten tevékenykedő örmény zenészként úgy éreztem, enyém a felelősség, hogy a zene segítségével összehozzam az embereket. Nagyon büszke vagyok erre, mert ez mutatta meg számomra igazán, hogy mi mindent lehet elérni a zenével.

Abban a szerencsében volt részem, hogy 47 országból 123 zenésszel álltam egy színpadon. A részvételük rávilágított, hogy a muzsikusok lehetnek az emberiség nagykövetei, és hogy a zene lehet az, ami képviselheti, sőt, aminek képviselnie kell az egységet. Ez volt a koncert központi üzenete, és nagy kiváltságnak érzem, hogy ezt ennyi kiváló zenésszel oszthattam meg.

Az UNICEF Gyermek Kamarazenekar másfajta, de ugyanolyan fontos üzenetet hordoz. Örményországban nagyon erős hagyománya van a klasszikus zenei oktatásnak, és szerettem volna lehetőséget teremteni a 10 és 15 év közötti gyermekek számára, hogy felléphessenek, fejleszthessék zenei képességeiket és megmutathassák, mennyire szeretik a zenét.

Ez a projekt emellett hidat is teremtett a generációk között. Alkalmat kínált a tapasztalt zenészeknek, hogy megosszák tudásukat, idejüket és elképzeléseiket a fiatal zenészekkel, és mindeközben azt is megmutatta, hogy Örményországnak van egy tehetséges és lelkes új generációja, amely készen áll továbbvinni a zenei hagyományokat.

A közönség mindkét kezdeményezésre rendkívül pozitívan reagált. Különösen a Gyermek Kamarazenekar aratott nagy sikert, és nagy médiaérdeklődés övezte Örményországban és nemzetközi szinten is. Mivel az UNICEF számos országban működik, így nagy jelentőséggel bírt, hogy ez az egyedülálló projekt pont Örményországban valósult meg, és bemutathatta az ország markáns zenei hagyományait, valamint fiatal zenészeinek tehetségét a világnak.

Ezek a projektek megerősítettek abban a meggyőződésemben, hogy a zene – generációkon, kultúrákon és határokon átívelve – képes összekötni az embereket, és olyan üzenetet közvetíteni, amely túlmutat a szavakon.

Önt 2023-ban kinevezték az UNICEF nagykövetévé, és kidolgozott egy zenealapú

oktatási programot a gyermekek fejlődésének támogatására. Ez nagyon izgalmasnak hangzik – mesélne erről bővebben? Hogyan képzeljük el ezt a programot, milyen elemekből áll?
Az, hogy 2023-ban kineveztek az UNICEF nagykövetévé, mind személyes, mind szakmai szempontból nagyon jelentős pillanat volt számomra. Nagy megtiszteltetés, de egyben nagy felelősség is, mert lehetőséget ad arra, hogy beszéljek a gyermekeket érintő kérdésekről, és hogy segítsek felhívni a figyelmet a problémákra.

A zenei nevelés számomra ennek a munkának természetes része. Örményországnak nagyon erős zeneoktatási hagyományai vannak, és hiszem, hogy a zene fontos szerepet játszik a gyermekek fejlődésében – nemcsak a zenei készségek fejlesztése révén, hanem a fegyelem, a kreativitás, az önbizalom, az együttműködés és a közösségtudat fejlesztésével is.

A gyermek- és ifjúsági zenekarokkal, köztük a Jereváni Ifjúsági Zenekarral végzett munkám során nap mint nap látom, mennyit fejlődhetnek a fiatalok, ha megfelelő környezetet és lehetőségeket kapnak. Az oktatási munka mögött az a vezérgondolat, hogy a zenét a fejlődés és a kapcsolatépítés eszközeként használjuk, és arra bátorítjuk a gyermekeket, hogy együtt tanuljanak, kommunikáljanak és fejlődjenek.

Ugyanakkor az UNICEF nagyköveteként lehetőségem nyílik arra is, hogy a zene határain túl is megszólaljak. Ez lehetőséget ad arra, hogy szélesebb körben hangot adjak a gyermekek előtt álló kihívásoknak, és elősegítsem ezeknek a kérdéseknek a jobb megismerését. Az őszinte kommunikáció elengedhetetlen. Bátran kell beszélnünk a problémákról, mert csak a nyílt párbeszéd révén tudjuk azokat jobban megérteni, és csak akkor tudjuk elkezdeni keresni rájuk a megoldást. Számomra ez az UNICEF nagyköveti tisztséghez kapcsolódó felelősségem fontos része.

Fotó: Lusi Sargsyan

Magyarországon a szülőföldjéről származó zeneműveket is dirigál. Tapasztalatai szerint mennyire tudnak a nyugat-európai zenekarok alkalmazkodni az örmény dallamokhoz?
A nyugat-európai zenekarok – és általában véve a hivatásos zenekarok – nagyon jól megértik Hacsaturján zenéjét, hiszen egy zseniről, egy nagyszerű zeneszerzőről van szó, aki valóban örmény hangzást tudott teremteni.

Amikor egy hivatásos zenekar egy hivatásos zeneszerzővel dolgozik együtt, valójában nem az a kérdés, hogy megértik-e a zenét, hanem az, hogy hogyan tudják azt közvetíteni. Ez is a felelősségem része: megosztani másokkal az örmény zseni zenéjét.

Nagyon örülök, amikor egy zenekar hajlandó velem előadni egy örmény zeneszerző művét, jelen esetben Hacsaturjánt. Mindent meg fogunk tenni, hogy a Budafoki Dohnányi Zenekarral közös előadásunk során a közönségnek a legszebb színeket és a lehető legteljesebb érzelmi skálát mutassuk be.

A karmesterként, zenekarvezetőként és UNICEF nagykövetként végzett megterhelő munkája mellett néha muszáj időt szakítania a kikapcsolódásra is. Mi tölti fel energiával? Hogyan pihen? Más zenei stílusokat hallgat, vagy inkább a csend segít megtalálni a belső megújulást?
Szívesen hallgatok másfajta zenéket, de amikor az embert állandóan zene veszi körül, a csend mindenképpen jobb. Ugyanakkor nincs szükségem semmi különlegesre a kikapcsolódáshoz. Örömmel térek vissza a klasszikus zenéhez, mert számomra abból soha nem lehet elég. És pont azért, mert sokat vagyok úton, az utazásaim során is nagyra értékelem a csendet. Lehetőséget ad arra, hogy pihenjek és feltöltődjek az egyik koncerttől a következőig tartó úton.

Sergey Smbatyan karmesterrel közönségünk a Dohnányi-bérlet 3. előadásán, 2027. február 21-én találkozhat a Zeneakadémián. Műsoron: Hacsaturján: Gajane – Altató, Virággányok tánca, Kardtánc, Ippolitov-Ivanov: Kaukázusi képek, Rimsky-Korsakov: Seherezádé.

■

Mindig van mit újra felfedezni

Interjú **Teremi Dáriusszal**, a Budafoki Dohnányi Zenekar november 6-i koncertjének karmesterével

Szöveg: Galambos Evelin

Fiatal, friss diplomás karmesterként már most jelentős szakmai tapasztalat áll Teremi Dárius mögött. Debrecenből indult, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnáziumban kezdte zenei tanulmányait, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerzett karmesterdiplomát Medveczky Ádám, Ménesi Gergely és Jobbágy Valér növendékeként. 2022-ben első díjat nyert a Lantos Rezső Fiatal Karvezetők Országos Versenyén, 2025-ben pedig Nicolás Pasquet nemzetközi karmesterkurzusán vett részt Spanyolországban.

Dolgozott együtt Andreas Ottensamerrel, és Rajna Martin, valamint Hamar Zsolt mellett is szerezhetett tapasztalatot. Munkáját – bemutatkozó operaházi évadának végén – Komor Vilmos-emlékplakettel ismerték el. Az elmúlt években a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, a Győri Filharmonikus Zenekar, a Pannon Filharmonikusok, az Óbudai Danubia Zenekar és a MÁV Szimfonikusok élén is láthatta őt a közönség, 2025 novemberében pedig ő vezényelte a Zeneakadémia 150. évfordulójára rendezett kiemelt ünnepi hangversenyt.

Az idei évadban Verdi *Requiem*je, valamint az Operaházban *A diótörő*, *A varázsfuvola* és a *Gianni Schicchi* vár rá, november 6-án pedig a BDZ koncertjének karmestereként áll a pódiumon. A műsor Wirth Márton kortárs alkotását, Debussy *I. rapszódiá*ját, Bartók *Két kép* című művét és Dvořák *VIII. szimfóniá*ját kapcsolja össze.

A négy mű négy különböző zenei világot képvisel, Teremi Dárius számára mégis van bennük közös: a felfedezés öröme. Beszélgetésünk során szó esett Kocsis Zoltánról és Bartókról, a Debussy-zenében rejlő színekről, a kortárs zene különleges próbafolyamatáról, a karmester és a zenekar kapcsolatáról, valamint arról is, miért van szükségünk ma is az élő zenére.

„Jó egy ilyen lendületes és nyitott együttes elé állni”

Még a pályád elején jársz. Mit jelent számodra egy olyan együttes élére állni, mint a Dohnányi Zenekar?
A Dohnányi Zenekarral először zeneakadémistaként találkoztam zenekari gyakorlaton. A próbák után mindig megjegyeztük a tanszaktársaimmal, hogy milyen jó egy ilyen lendületes és nyitott együttes elé állni. Örülök, hogy ilyen hamar visszatérhetek, ezúttal egy teljes koncertre.

Volt olyan karmester vagy zenész, akinek a munkája meghatározta a gondolkodásodat?
Középiskolás korom óta nagy Kocsis Zoltán- és Bartók-bűvöletben éltem, és tulajdonképpen élek még most is. Meghatározó emlék marad számomra, hogy néhány hónappal Kocsis Zoltán halála előtt Bartókot zongorázhattam neki egy mesterkurzuson.

Idén júniusban pedig Bartók *I. hegedűversenyét* vezényeltem a Nemzeti Filharmonikusokkal Kökény Eszter DLA zárókoncertjén *[DLA, vagyis a Doctor of Liberal Arts képzésben résztvevő művészek doktori fokozatszerzési eljárásának gyakorlati vizsgája – a szerk.]*. Mondanom sem kell, libabőrös élmény volt testközelből megtapasztalni a Nemzeti Filharmonikusokban máig élő, Kocsis Zoltánhoz kötődő Bartók-hangzást.

Mi volt eddig a legfontosabb tapasztalat, amit karmesterként megtanultál?
Minden egyes eltelt próba és minden újonnan megismert darab után egyre több dimenzióját fedezem fel a karmesterséghez. Ha egy próbafolyamat előtt azt érezném, hogy kellően felkészült vagyok, akkor az jelezné, hogy a dolgok nagy része elkerülte a figyelmemet.

Talán éppen ez a szakma egyik legizgalmasabb része: mindig van mit újra felfedezni.

Négy mű, négy különböző világ

A november 6-i koncert négy nagyon különböző világot mutat be. Mi az a gondolat, amely összeköti ezeket a műveket a te olvasatodban?
Amikor a felkérés eljutott hozzám, még csak annyi volt biztos, hogy a Zenekar mindenképpen szeretne játszani majd egy magyar kortárs darabot. Ezért úgy gondoltam, hogy jó választás lehet mellé Bartók egy kevésbé játszott fiatalkori műve, amelyben más stílusok hatásai még érezhetőbben vannak jelen, mint későbbi műveiben.

A *Virágzás* tételben például jól kivehető a Debussy-hatás, ezért szinte adta magát, hogy ezt követően egy Debussy-művet is játsszunk. A szünet után pedig olyan szimfóniát szerettem volna, amelynek vannak mélységei, de mégsem hat nyomasztóan. Így jött Dvořák.

Kortárs zene: amikor a zeneszerző is beleszólhat

Mitől különleges egy kortárs művel dolgozni karmesterként?
Mindig izgalmas kortárs művet játszani, hiszen adott a lehetőség, hogy kérdezzünk a szerzőtől. Az alkotó gondolatainak megismerése hozzáadhat az előadáshoz, és talán az előadók is formálhatják még a zeneszerző megoldásait. Van azonban ennek egy érdekes műhelytitka is. A zenekar és egy kortárs mű első találkozásakor nem feltétlenül javallott a zeneszerző jelenléte, hiszen ekkor még nem valószínű, hogy az szólal meg, amit a szerző már fejben megálmodott. Ha viszont a leírt partitúrát már meg tudja szólaltatni a zenekar, akkor válik igazán izgalmassá a zeneszerző jelenléte.

Debussy: A dinamika nem decibel, hanem hangszín

Hogyan lehet a zenekarral közösen megteremteni Debussy zenéjének különleges hangulatait, színeit, árnyalatait?
Amikor Eötvös Péter Debussyt vezényelt a Zeneakadémia Szimfonikus Zenekarával, az első próbán az első instrukciója, még mielőtt bármi hang megszólalt volna, az volt: „Kürtök, maximum mezzopiano!". Nyilván ezt úgy kell érteni, hogy Debussynél a dinamika nem decibel, hanem hangszín. Közhelynek tűnhet, mégis fontos gondolat Debussy zenéjének megközelítéséhez.

A koncerten Eszenyi Zsombor lesz az *I. rapszódia* szólistája. Milyen kihívást jelent a szólista és a zenekar közötti finom egyensúly megteremtése?
Nagyon örülök, hogy jó barátommal, Eszenyi Zsomborral játszhatunk együtt ezen a koncerten. Mivel Zsombornak nemcsak szólistaként van tapasztalata, hanem zenekari zenészként és karmesterként is, kívül-belül ismeri a zenekari mechanizmusokat. Emiatt is nagyon jó vele együtt dolgozni.

Bartók: a precizitás mögött is ott vannak az érzelmek

Bartók zenéjét sokan egyszerre tartják ösztönösnek és rendkívül precíznek. Neked mit jelent Bartók zenei világa?
Hallottam már olyan véleményt, hogy Bartók zenéjében nincs humor, és hogy túl rideg. Én ezzel nem értek egyet. Zenéjében ugyanúgy megtalálok minden érzelmet, mint mondjuk Mozartban. Halljuk, mikor szerelmes, mikor egészen befelé forduló, mikor elkeseredett. Persze közben lehet, hogy ott van az aranymetszés és a precizitás, de az érzésekkel együtt.

Mitől különleges a *Két kép* ritkábban hallható világa?
Érdekes megfigyelni, hogyan keveri Bartók a Debussy-színvilágot a saját stílusára jellemző, személyesebb népzenei hanggal. A *Virágzás* finom természeti képe nagy kontrasztban áll a *Falu tánc*a nyers és helyenként groteszk hangvételével, de közben mégis vannak hangulati visszautalások az első tételre.

Dvořák: egy dallam lehet szín, illat vagy akár egy egész történet

A *VIII. szimfónia*t gyakran a zeneszerző egyik legderűsebb alkotásának tartják. Te milyen történetet hallasz benne?
Dvořák a szimfóniáival Brahms és Schubert útját követte, tehát ezeknek a szimfóniáknak olyan módon nincs történetük, mint Liszt programzenei műveinek. Azonban nyilván minden dallam mögé képzelhetünk egy érzetet, minden tételnek lehet saját története, amit elmesél. Az izgalmas az, hogy ugyanaz a zene minden hallgatónak különbözőt jelenthet. Lehet, valakinek egy dallam csak egy szín vagy illat, de akadhat olyan is, akinek egy teljes történet. Például a harmadik tételre gyakran hivatkoznak báli jelenetként, de nem kell, hogy mindenkinek ezt jelentse. Az előadók feladata, hogy valami megmozduljon a hallgatóban, és az előadott zene valóban bekapcsolja az érzékeket.

Amikor a karmester „csak plusz egy zenész"

Mire figyelsz leginkább az első próbán, és hogyan változik a fókusz a próbafolyamat végére?

Az első próba az ismerkedésről szól, és arról, hogy felmérjük, mely művek jelentenek nagyobb kihívást, mely részek okoznak nehézséget, amelyekre több időt kell majd fordítani. A karmester hatással kell, hogy legyen a zenekarra, és ez fordítva is igaz. Nekem a legjobb pillanatokat mindig azok a darabok szerzik, amelyeket a zenekar jól ismer és kedvel. Ez teret adhat egy felszabadult kamarazenélésnek, amelyben a karmester is csak plusz egy zenész a csapatban.

Mennyire hagysz teret a zenészek spontán kifejezési módjainak, és mennyire formálod az előadást a saját elképzeléseid szerint?
Egy zeneművet mindig úgy érdemes megközelíteni, mintha először találkoznánk vele. A karmester feladata nem csupán a pontos vezénylés, hanem az is, hogy új összefüggéseket fedezzen fel a partitúrában, és saját, hiteles értelmezését valósítsa meg a zenekarral közösen.

Miért van szükségünk ma élő zenére? Miért érdemes ma élőben szimfonikus koncertre járni, amikor szinte minden felvétel egy kattintással elérhető? És szerinted hogyan lehet megszólítani a fiatal generációt?
Minden egyre mesterségesebbé válik körülöttünk. Úgy gondolom, hogy élő koncertekre és előadásokra – bármilyen műfajról legyen szó – mindig lesz igény. Szükségünk van személyes találkozásokra, arra, hogy arcot társítsunk a zenéhez, és hogy megtapasztaljuk: az életben nem minden tökéletes és mesterséges, ahogy egyre inkább látjuk a környezetünkben. A fiatalok számára szerintem nagyon fontos az első találkozás a klasszikus zenével. Egy izgalmasan megrendezett operaelőadás vagy egy jól összeállított szimfonikus koncert után nagyobb eséllyel jut eszükbe, hogy otthon is újra meghallgassanak egy részletet, amelyik megfogta őket.

Bartók után nincs rangsor

Ki a kedvenc zeneszerződ?
Bartókot mondanám állandó kedvencként, de utána nincs rangsor. Néhány éve sokat foglalkozom operával, és ez hozta magával azt, hogy egyre közelebb érzem magamhoz Verdit és Puccinit is.

Melyik koncertedre emlékszel nézőként a legélénkebben? Volt olyan koncertélmény, amely elindított a karmesterség felé?
Felejthetetlen élmény volt, amikor először hallottam Perényi Miklóst Schumann csellóversenyét játszani. Én vagyok az első zenész a családban. Zenei általános iskolában kórusban énekeltem, sokat szerepeltünk oratórikus művekben és operaelőadásokban. Itt találkoztam először ezekkel a zenei műfajokkal, és ezek az élmények indították el az érdeklődésemet a karmesterség felé.

És amikor nem vezényelsz? Mit szeretsz csinálni szabadidődben?
Szabadidőmben szeretek a barátaimmal feltöltődni, és ha időm engedi, szívesen főzök.

Teremi Dáriusz november 6-án lép fel a Budafoki hangversenyesték 2. előadásán a Klauzál Házban. Műsoron: Wirth Márton: A Life for Europe, Bartók: Két kép, Debussy: I. rapszódia, Dvořák: VIII. szimfónia.

■

Békebeli csillogás a Monarchia világából

Guido Mancusi szerint a közép-európai zene egyik legnagyobb ereje abban rejlik, hogy egyszerre tud elegáns, szellemes és mélyen emberi lenni. A Dohnányi Zenekar szeptember 27-i koncertjén, a Zeneakadémián Antonín Dvořák, Dohnányi Ernő, Pejácsevich Dóra és Joseph Haydn művein keresztül mutatja meg ezt a rendkívüli sokszínűséget. Az est arra hívja a közönséget, hogy a császárváros jól ismert képén túllépve egy sokkal gazdagabb és színesebb zenei világot fedezzen fel.

Szöveg: Galambos Evelin

Ha a Monarchia korára gondolunk, gyakran elegáns bálok, pezsgő kávéházak, csillogó paloták és Strauss-keringők képe jelenik meg előttünk. Ez kétségtelenül a korszak egyik vonzó arca volt. A 19. század vége és a századforduló zenei és kulturális élete azonban jóval sokszínűbb volt annál, mint amit ez a jól ismert kép sugall. Az Osztrák–Magyar Monarchia színes, tarka világának középpontjában Bécs állt, a város kulturális arculatát azonban a birodalom határain belül és az azon túl élő művészek, zenészek egyaránt formálták. Guido Mancusi számára éppen ez a sokszínűség a korszak egyik legizgalmasabb sajátossága.

„A Habsburg-világ számomra sokkal többet jelent a birodalmi pompánál vagy egy letűnt korszak iránti nosztalgiánál" – mondja. „Lenyűgöző találkozási pontja volt különböző kultúráknak, nyelveknek és zenei hagyományoknak. Különösen izgalmasnak tartom ezeknek a különböző identitásoknak az együttélését. A zenében is hallhatjuk: jelen van benne az elegancia és a fegyelem, de ugyanígy a szenvedély, a humor, a melankólia és az erős nemzeti karakter is."

Éppen ezt a sokrétűséget szeretné megmutatni a szeptember 27-i koncert műsora is. Ahelyett, hogy a Monarchia zenei világát a keringő és a bécsi bálterem jól ismert képein keresztül láttatná, a koncert egy jóval tágasabb kulturális tájképet rajzol elénk.

Az utazás Antonín Dvořák *Karnevál-nyitányával* kezdődik, amely rendkívüli vitalitással bíró mű. Dvořák már a nyitó ütemekben a mozgás, az ünneplés, a szinte ellenállhatatlan életöröm érzetét kelti. A ragyogó felszín mögött azonban komoly kifinomultság rejlik.

„Számomra a mű egyik legnagyobb erénye az, ahogyan Dvořák a népszerű zene energiáját rendkívül kifinomult zenekari nyelvvel ötvözi" – magyarázza Mancusi. „Vannak benne izgalmas, ritmikailag sodró pillanatok, ugyanakkor figyelemre méltó szépségű lírai részek is. Olyan zene ez, amely azonnal kapcsolatot teremt a közönséggel, miközben minél figyelmesebben hallgatjuk, annál több részletet fedezhetünk fel benne."

Az est műsora Dvořák életörömétől Dohnányi Ernő szellemes és ötletgazdag világába vezet tovább. A *Variációk egy gyermekdalra* egy szinte zavarba ejtően egyszerű dallamból varázsol ragyogó zenei játékot. ***„Dohnányi egy nagyon egyszerű és jól ismert dallamot alakít át zseniális zenei játékká"*** – mondja Mancusi. ***„A mű különleges-***

sége a virtuozitás, a humor és a rendkívüli mesterségbeli tudás kombinációjában rejlik."

A variációk folyamatosan változtatják karakterüket, stílusukat és nézőpontjukat. Az egyik pillanatban eleganciával találkozunk, a következőben már komédiával; ismerős zenei gesztusok jelennek meg váratlan formákban, a hallgató pedig egyszerre ismerhet fel, várhat előre valamit, és lepődhet meg valamin.

„Minden variáció mintha egy másik személyiséget vagy zenei világot tárna fel, Dohnányi pedig folyamatosan játszik az elvárásainkkal. Különböző stílusokra és zeneszerzőkre történnek utalások, vannak pillanatok, amikor a zene elegáns, máskor pedig tiszta komédiává válik. A humor azonban soha nem felszínes: mögötte egy rendkívül kifinomult zeneszerző és a zenekar kivételes ismerete áll."

A karmester számára a darab különleges kihívást is jelent. Könnyedségét soha nem szabad összetéveszteni az egyszerűséggel. ***„Minden egyes variáció karakterének tökéletesen pontosnak kell lennie"*** – jegyzi meg Mancusi. A komikum csak akkor működik, ha minden zenei gesztus pontosan a megfelelő pillanatban érkezik.

A műsor ezután **Pejácsevich Dórához**, egy olyan zeneszerzőhöz vezet, akinek munkássága a közép-európai zenei palettán fokozatosan kerül vissza az őt megillető helyre. *Nyitány*a az este egyik különleges felfedezése. ***„Pejácsevich Dóra olyan zeneszerző, akinek a műveit nem egyszerűen azért kell hallgatnunk, mert nőként dolgozott egy túlnyomórészt férfiak által uralt zenei világban, hanem azért, mert maga a zenéje is rendkívül meggyőző. Van valami nagyon egyéni, szenvedélyes és időnként szinte filmszerű a zenéjében"*** – mondja Mancusi. ***„Hallani mögötte a közép-európai hagyományt, de egyáltalán nem arról van szó, hogy bárkit utánozna."***

Talán éppen ezért hat zenéje ma is különösen frissnek és aktuálisnak. Ahogy a közönség egyre nyitottabban fordul a történelem által háttérbe szorított zeneszerzők felé, egyre több ilyen életmű talál vissza a koncerttermekbe. ***„Pejácsevich különösen izgalmas felfedezés, mert ha egyszer meghalljuk a zenéjét, nehéz megérteni, hogyan maradhatott ilyen hosszú ideig kívül a standard repertoáron."***

Az est Joseph Haydn híres *D-dúr (Az óra) szimfóniá*jával (No. 101) zárul, visszavezetve a hallgatót a közép-európai zenei hagyomány gyökereihez. Első pillantásra talán meglepőnek tűnhet, hogy Haydn Dvořák, Dohnányi és Pejácsevich mellé kerül a műsorba, történeti és zenei szempontból azonban tökéletesen indokolt ez a társítás. Haydn tiszta zenei gondolkodása olyan hagyomány alapjait teremtette meg, amelyre a későbbi zeneszerző-generációk építettek.

„Haydn rendkívüli világossága, formaérzéke és mindenekelőtt a humora lenyűgöző" – mondja Mancusi. A második tétel híres ketyegő

ritmusa, amelyről a szimfónia a becenevét kapta, ***„szinte olyan, mint egy zenei tréfa, ugyanakkor Haydn hihetetlen találékonyságának is példája".*** A többi mű gazdagsága és érzelmi intenzitása után Haydn egészen másfajta ragyogást hoz a programba. ***„A zenéje áttetsző, elegáns és mindenekelőtt: eleven. Arra is emlékeztet bennünket, hogy a Habsburg-világ zenei kultúrája az innováció hosszú hagyományára épült."***

Mancusi számára ez a repertoár jóval több, mint az európai zenetörténet egy érdekes fejezete. Személyes kötődése is van hozzá. Bécsi zenei képzettsége révén szoros kötődést érez a közép-európai hagyománnyal, miközben olasz háttere egy másik dimenzióval gazdagítja interpretációját.

„Nagyon közel érzem magamhoz ezt a repertoárt, mert két olyan zenei tulajdonságot egyesít, amelyek mindig is fontosak voltak számomra: a fegyelmet és az érzelmességet. Ez teremti meg azt az alapot, amelyből a kifejezés megszülethet. A látszólagos elegancia mögött gyakran rengeteg feszültség, humor, melankólia és szenvedély húzódik."

Saját zenei háttere izgalmas réteggel gazdagítja ezt a perspektívát. ***„Bécsben formálódtam szakmailag, ezért különösen közel áll hozzám ez a fajta zenei gondolkodás. Ugyanakkor az olasz zenei hagyományból érkezve természetesen keresem a melegséget, a rugalmasságot és kifejezőerőt is. Különösen inspirálónak találom e két világ párbeszédét."***

Talán éppen ez a párbeszéd áll magának a koncertnek a középpontjában is. A műsor különböző nemzeti hangok és zenei személyiségek között mozog, miközben feltárja azokat a szálakat, amelyek összekötik őket: egy közös kulturális tér, egy kifinomult zenei nyelv, az újítás iránti vágy – valamint a komolyság és a játékosság együttesen megjelenő, különleges kifejező képessége.

Mancusi végső soron azt szeretné, ha a közönség azzal az érzéssel távozna a koncertről, hogy egy sokkal gazdagabb világot fedezett fel, mint amilyen a császári Bécsről kialakult jól ismert kép. Reméli, hogy a hallgatók meghallják ennek a zenei kultúrának a rendkívüli sokszínűségét: Dvořák energiáját, Dohnányi szellemességét, Pejácsevich szenvedélyes és egyéni hangját, valamint Haydn időtlen intelligenciáját és mindenekelőtt humorát.

És talán van az estének egy még fontosabb üzenete is. A Habsburg-világ zenéje egy letűnt politikai és társadalmi rendhez tartozik, az általa hordozott érzelmek azonban egyáltalán nem tűntek el és nem is szabad, hogy eltűnjenek.

„Ez nem egyszerűen egy letűnt világ zenéje" – mondja Mancusi. ***„Ezek a zeneszerzők ma is megszólítanak bennünket. Zenéjüknek ma is megvan az ereje, hogy meglepjen, megérintsen bennünket, és időnként egyszerűen csak mosolyt csaljon az arcunkra."***

Talán éppen ebben rejlik ennek a békebeli csillogásnak az igazi titka: a paloták ragyogása, a szalonok eleganciája és a császári Bécs emléke mögött olyan zene szól, amely valójában soha nem öregedett meg.

■

A kvartett szerelmesei

Minden zenekar arra vágyik, hogy a művészeti és közösségi életét professzionális vezetők irányítsák. Az meg külön szerencse, ha ezekben a vezetőkben vannak közös vonások, amelyek erősítik az együttműködést. A BDZ koncertmestere és szólamvezetője gyerekkori barátok. Mindketten szeretnek kamarázni, több kisegyüttest is alapítottak. **Csonka Emil** brácsaművész szólamvezetővel és **Gabora Gyula** hegedűművész koncertmesterrel beszélgetünk gyökerekről, tradícióról, zenekari munkáról és a közös játékról.

Szöveg: Petró Margit

Csonka Emil brácsaművész, szólamvezető

Fotó: Csibi Szilvia

Hogyan tudsz megfelelni az elvárásoknak úgy, hogy két, egymástól távol működő zenekarban játszol?
2025-ban megkerestek a székesfehérvári Alba Regia Szimfonikus Zenekartól, hogy volna-e kedvem velük dolgozni. Ez egy kamaraszimfonikus zenekar, kisebb apparátussal. Kíváncsiság volt bennem az új dolgok iránt, egyfajta felfedezési vágy, ami a művészet mozgatórugója. Velük a mai napig játszom, és ennek a kivitelezése részben logisztikai kérdés. A Budafoki Dohnányi Zenekarral néhány évvel ezelőtt találkoztam először a Virtuózok klasszikus zenei tehetségkutató televíziós versenyen, amikor a svájci turnéjuk miatt kisegítőnek hívtak. Ezt követően játszottam még a 2023-as Énekel az ország projektben, Verdi *Requiem*je volt műsoron. Ezek után, 2024 februárjában felszabadult a szólamvezetői pozíció, jelentkeztem a próbajátékra, és megnyertem. Nagyon megtetszett a zenekarban uralkodó barátságos légkör, a rendezettség, Gábor elhivatottsága, s ahogyan az énekhanggal bánik. Minden vokális szerepkörből kihozza a legtöbbet. Ugyanazt szeretném én is megvalósítani a hangszeremmel. A két zenekarban való munkám feltétele a megegyezés, a megbeszélés, az alkalmazkodás.

A zenekar brácsa szólamának vezetője lettél.
A korábbi munkahelyemen, a MÁV Szimfonikus Zenekarban is ez volt a feladatom tíz évig. A szólamvezető egyfajta hidat képez az adott szólam tagjai és az együttes között. Megpróbálom a saját szólamomat kamarazenei egységként kezelni. Szolgálni az éppen aktuális karmestert és teljesíteni, amit a koncertmester kíván.

A szólamban rendkívül színes személyiségek vannak. Jó légkörben tudunk dolgozni, ez a legfontosabb feltétele annak, hogy sikeres produkciót hozzunk létre és egyre magasabbra ívelő szakmai, közösségi utat járjunk be. Ebben a szerepben a szakmai háttér biztosítása és a vele járó komoly pszichológiai folyamat kezelése vár rám.

Elmondanád, miért választottad hangszerednek a brácsát?
A szüleim zenepedagógusok voltak, mindketten zongoratanárok. Édesapám dzsesszmuzsikusként ért el sikereket itthon és külföldön is. Ők ösztönöztek, hogy lépjek zenei pályára, de sokáig nem tudtam elhatározni magam, mivel más is érdekelt. Az általános iskolában egy nagyon jó biológia-kémia szakos tanárnőm hatására azon gondolkodtam, hogy orvos leszek. Végül a zene győzött, és én belevetettem magam, hogy mindent elsajátítsak a hangszerről.

Tizenhat éves koromban voltam egy koncerten a Vigadóban, ahol Jurij Abramovics Basmet orosz brácsaművész játszott. Ő a 20. század második felének meghatározó művésze. Annyira megragadott az előadása, hogy úgy éreztem, nekem ezt a hangszert kell választanom. Találkoztam vele a mesterkurzusán, játszottam is neki, s elmondtam a vigadóbeli élményemet. Meghatóan reagált. Őt idézem: „a brácsa az maga a centrum, minden köré csoportosul”. Ennek valószínűleg az is lehet az oka, hogy ennek a hangszernek a hangszíne áll legközelebb az emberi hanghoz.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen diplomáztam. Szólistaként hazai és svájci versenyt is nyertem, és ezeknek köszönhetően további lehetőségeket kaptam. Az egyetem elvégzése után három évig tanultam Lausanne-ban posztgraduális képzés keretében. A külföldi tanulmányok után Budapestre visszatérve jelentkeztem a doktori iskolába. Hálás vagyok tanáraimnak az ott kapott információkért, a színes, érdekes órákért. Különösen köszönöm Rados Ferencnek, Somfai Lászlónak, Papp Mártának és Komlós Katalinnak. Az egyetemi évek alatt lehetőségem volt egy évig helyettesítő óraadóként tanítani. Ebben az időszakban kezdődött az én vonósnégyesi pályafutásom, melynek eredményeként két alkalommal nekem ítélték a Fischer Annie Előadóművészeti Ösztöndíjat.

Jól tudom, hogy ez a diplomakoncertedhez kapcsolódik?
Három főiskolás társam segítségét kértem a diplomakoncertemen való kamarazenéléshez. Köztük volt Gabora Gyula is, akivel gyermekkorunk óta ismertük egymást. Egy zeneiskolába jártunk, közös hegedűtanárunk volt és most is együtt dolgozunk a BDZ-ben. Ez a három társam a kamarazenélésen felbuzdulva úgy döntött, hogy alapít egy vonósnégyest, ez lett a Nádor Kvartett. Közben addigra én már elutaztam külföldre tanulni, így csak 2007-ben csatlakoztam az együtteshez. Akkor azzal kerestek meg, hogy két hónap múlva versenyre mennek, itt van 15 darab, játsszam én a brácsaszólamot. Átgondoltam és úgy éreztem, meg fogom tudni oldani, ezért elvállaltam. Hatalmas mélyvíz volt. Ők már több versenyen is jártak, eredményt is elértek, fesztiválokon szerepeltek, együtt voltak mesterkurzuson, én pedig utólag csatlakoztam. Olyan volt, mint felszállni egy vonatra, ami egy ideje már jól megy, száguld, és pont az előtt a peron előtt még jobban gyorsít, ahol nekünk fel kell szállni… De nagyon tetszett, nagyon szerettem. Az együtt töltött idő a szakmai előmenetelem egyik csúcspontját jelenti. Az elkövetkező hét év alatt nagyon sok helyre eljutottunk, a legnagyobb fesztiválokon vettünk részt, tapasztalt kvartettezőkkel játszottunk együtt, akik már letették a névjegyüket a nemzetközi koncertszférában. A játékunknak és a kapcsolatainknak köszönhetően sok meghívást kaptunk, és ez nem csak élményekkel és tapasztalattal gazdagított minket, de visszaigazolást is adott, hogy jó úton haladunk.

A Budafoki Dohnányi Zenekar mely kamaraegyüttesének munkájában veszel részt?
A kamarazene az életemnek most is szerves részét képezi. A BDZ Voilà idén tavasszal alakult, olyan formáció, amelyben a vonós hangszereket mindenféle párosításban megszólaltatjuk. Hegedű-brácsa, két hegedű-brácsa, illetve vonósnégyes, duó, trió, kvartett, végül kvintett a bőgővel. A zenekar kamarazenei napján való sikeres bemutatkozásunkat követően készülünk a Zempléni Fesztiválra.

A Class Kvartettel 2025-ben a kapolcsi Művészetek Völgyében játszottunk először. A sikeres fellépéseinknek köszönhetően velük is fellépünk a Zempléni Fesztiválon. Rendkívül színes, vegyes a koncertműsor a komolyzenétől a crossoverig.

Nagyon hálásak vagyunk a zeneigazgató úrnak, hogy támogatja a különböző formációkban játszó zenészek munkáját. A kibővített zenekarnak is csak előnyére válik a hazai és nemzetközi sikereket elérő kisegyüttesek játéka. Belőlük több is megtalálható a Budafoki Dohnányi Zenekar-

ban. Ez mindenkire inspiráló hatással van és hallatszik, érződik a koncerteken.

Úgy gondolom, hogy a zenekari játéknak a kamarazenéhez van a legtöbb köze. A szimfonikus zenekar igazából egy kibővített kamarazenei együttes, tulajdonképpen a kamarazenei játékmód van kitágítva. Sokkal több hangszerből áll, sok színből adódik össze a végeredmény, és nagyon fontos szerepe van a karmesternek. Harmóniai szempontból a második hegedű és a brácsa adja azokat a fontos pontokat, változásokat, amik megváltoztatják a motívumok színét, karakterét. Azok az együttesek, akik ezt a fajta ideológiát követik, hallhatóan és látványosan meggyőzőbb eredményt érnek el. A brácsát azért is kedvelhették a nagy zeneszerzők, mert ez mutatta meg leginkább a harmóniai változatosságot és a karaktert. Sokan szívesen játszottak rajta, például Antonín Dvořák vagy Mozart is.

A decemberi budafoki bérleti előadáson Mozart: *Sinfonia concertanté*ja is elhangzik majd, amiben Gabora Gyulával ketten játsszátok a szólót. Azt olvastam, hogy a szerző szívesebben kamarázott brácsán, mint hegedűn.

Igen, Mozart is brácsán játszott a legszívesebben. Bár a hangszer mai formája már 1680-tól kialakult, de a barokktól hosszú ideig alapvetően harmóniai, kifejezetten continuo, vagyis kísérő szerepet szántak neki a zeneszerzők. Akkordikus hangszerként funkcionált, versenyművet csak később komponáltak rá.

Ez a mű egy duo concertante. Mozart 1778-ban írt darabja úttörőnek számított, mert ebben a korban a mélyhegedűnek még nem volt szólisztikus szerepe. Ebben a műben viszont a brácsa és a hegedű egyenrangú szerepet kap. Ezek dialógusok, egymásra reflektálunk, hol a hegedű, hol a brácsa kezdeményez.

Ezt a concertantét egyszer játszottam Svájcban, azóta most először kerül újra elém. Nagyon örülök, hogy Gabora Gyula koncertmesterrel adjuk majd elő. Nem gondoltam volna, hogy a gyermekkori közös érdeklődésből eredő barátságunk a későbbiekben ilyen irányba is elvisz minket. Ez egy szép hűség.

A sok zene mellett jut idő kikapcsolódásra?

Hetente próbálok időt szakítani sportra, mozgásra. Szeretek kirándulni, úszni, kedvelem a labdajátékokat, de szívesen járok kiállításra is.

CSONKA EMIL BRÁCSAMŰVÉSZ, SZÓLAMVEZETŐ

1980-ban Budapesten született zenepedagógus családba.

Tanulmányok:

- 1999-2004 Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem brácsaművész és tanári diploma
- 2006-2012 Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem doktori tanulmányok
- 2004-2006 Genfi Konzervatórium

Zenekari tagság, munkahelyek:

- 2006-2010 Concerto Budapest szólamvezető-helyettes
- 2014-2024 MÁV Szimfonikus Zenekar szólamvezető
- 2024- Budafoki Dohnányi Zenekar szólamvezető
- 2025- Alba Regia Szimfonikus Zenekar szólamvezető

Kiváló mesterek segítették művészi pályafutását: Konrád György, Rados Ferenc, Gulyás Márta, Botvay Károly, Németh Géza, Tóth Zoltán, Atar Arad, Jurij Basmet

Világhírű művészekkel, zenekarokkal lépett fel hazai és külföldi koncerteken, például: Magyar Virtuózok Kamarazenekar, Kocsis Zoltán, Keller András, Takács-Nagy Gábor, Csaba Péter, Vásáry Tamás, Rolla János, Charles Dutoit, Fabio Luisi, Vladimir Askenazy

Kamarazenekarok, vonósnégyesek, amelyekben játszott: Nádor Kvartett Liszt Ferenc Kamarazenekar, állandó kisegítő

A BDZ kamaraegyüttesei, amelyeknek tagja:

- BDZ Class Kvartett (2025)
- Voilà Trio (2026)

Elismerései:

- 2004 Lukács Pál Országos Brácsaverseny II. helyezés
- 2005 Maurice Rubelli Zenei Verseny (Svájc) I. helyezés
- 2010, 2011 Fischer Annie Előadóművészeti Ösztöndíj

Gabora Gyula hegedűművész, koncertmester

Fotó: Csibi Szilvia

Híres muzsikuscsaládba születtél. Milyen hatással volt a pályaválasztásodra a tradíció?

Valóban, a családunk egy vidéki cigányprímás dinasztia. Az apám nagybátyja Gabora József, korának nagy cigányprímása volt, aki itthon és külföldön is óriási sikereket ért el, s gyermekkoromban rám is nagy hatással volt. Hároméves koromban kaptam az első pici hegedűt a kezembe, s ő jó ideig foglalkozott is velem. Sajnos fiatalon meghalt. Apám pedig nagybőgősként a Honvéd Együttesben Szalai Antal népi zenekarában játszott közel harminc évig. A családban több muzsikus is volt, köztük például a nagybátyám, Ökrös Oszkár Kossuth-díjas cimbalomművész. A zenével való korai találkozásom adva volt, körülöttem folyton zenéltek. Hét-nyolc éves voltam, amikor zeneiskolába kezdtem járni, s ott el kellett dönteni, hogy folytatom-e a családi hagyományt és cigányprímás leszek, vagy a klasszikus zene irányába indulok el és a hegedűművészi pályát választom. Fantasztikus hegedűtanárnőm volt Szász Józsefné, Jutka néni személyében, aki sok nagyszerű muzsikust indított el a pályán. Tizenkét éves koromban felvételt nyertem a Zeneakadémia különleges tehetségek osztályába, s a diplomáig kisebb megszakításokkal ebben az intézményben tanultam. Külföldi tanulmányokat Bécsben és Amerikában folytattam. Biztos, hogy a családi hagyomány az én életemre is hatással volt, de a szüleim úgy gondolták, hogy jobb, ha a klasszikus zene irányába terelnek, mintha – maradva a tradíciónál – én is cigányprímás muzsikus leszek. Be is igazolódott, hogy ez így sokkal jobb választás volt.

Honnan ered az együtt muzsikálás öröme az életedben?

A kamarazene és a közösség nekem mindig nagyon fontos volt. Tizenöt éves múltam, amikor bekerülhettem az akkor nagyon nagy nevű Magyar Virtuózok Kamarazenekarba, amit az akkori tanárom, Szenthelyi Miklós alapított. Az első és a második hegedűszólam szinte az ő növendékeiből állt. Abban a 16-18 fős kamarazenekarban eltöltött huszonöt évem az egész életemet meghatározta. Nagyon sok mindent meg lehetett ott tanulni. Nagyszerű és nagyon komoly dolog volt ott muzsikálni, s a zenéről való gondolkodásunk is egy tőről fakadt. Sokkal több időt töltöttem velük itthon és külföldön, mint a családommal. Amerikától Japánig rengeteget turnéztunk, s ezalatt összekovácsolódtunk. Az ember ilyen körülmények között azt a közösséget érzi a családjának. Szerencsére ebben a csapatban emberileg is olyan volt mindenki, hogy a jó és rossz tulajdonságainkkal együtt szerettük egymást. Ezzel a zenekarral fesztiválokon, koncerteken nagyon magas szintig jutottunk el. A kamrazenélés nekem innen indult.

A BDZ koncertmestere lettél. Mennyire fontos, hogy a zenekarnak ki a vezetője?

Nagyon fontos feladat a koncertmesteré, ő a karmester jobbkeze, bár balkezénél ül. Ez egy nagyon komoly felelősséggel járó pozíció, mert meghatározza a zenekar arculatát, szakmai létét. Elősegítheti az együttes fejlődését, ha olyan koncertmester ül a széken, aki a karmester munkáját is támogatva a saját szólamát, a vonós szólamokat, tulajdonképpen az egész zenekart képes összefogni. Nagyon felkészültnek kell lenni az adott produkcióra. A kéréseimnek, javaslataimnak megalapozottnak, tetteimnek megkérdőjelezhetetlennek kell lenni. És borzasztóan fontos, hogy akkor hiteles egy koncertmester, ha amit kér, azt meg is mutatja. Mint a tanár, aki

a növendéknek meg tudja mutatni, amit kérni szeretne. Ez egy borzasztóan összetett dolog, s a szakmai elvárások mellett fontos a pszichológiai, pedagógiai rátermettség.

Olyan nincs, hogy 80-90 embernek egyformán megfelel minden. Úgy gondolom, hogy egy koncertmestert, karmestert nem kell feltétlenül szeretni, mert nem azért áll a zenekar élén. Természetesen mindenkinek meg kell adni a megfelelő tiszteletet, a zenekari kommunikációnak ezt minden esetben tükröznie kell.

A decemberi koncerten számíthatunk arra, hogy a hegedűjátékodat a zenekar élén szólóban is hallhatjuk?

Nagyszerű lehetőség szólót játszani egy ilyen produkcióban, hálásak vagyunk érte. Fantasztikus élmény volt, amikor gyerekként hallottam ezt a darabot, ha jól emlékszem, David Ojsztrah és fia, Igor Ojsztrah előadásában. Bár ez szubjektív dolog, de szerintem ez Mozart egyik legszebb zenéje. Már akkor, fiatalon nagyon megfogott. A concertante a szerző kamarazenéi, operái mellett fontos helyet foglal el a mozarti életműben. Nagyon érdekes darab az érzelmek rendkívüli keverékével, megjelenik benne a szeretet, az öröm, a bánat, a szomorúság. A hangnemeknek a zenében általában jelentésük van. Ebben a zeneműben a szerkesztés egészen elképesztő, drámai hatást vált ki. A lassú tétel hangneme c-moll, ami, ha nem is a halál és a gyász, de valami egészen rendkívüli, mély dolog hangneme szokott lenni. Ezt veszi közre két Esz-dúr tétel, ami egy robbanékony, monumentális hangnem. Játszottam már ezt a művet, a diplomakoncertem egyik darabja volt.

Ezen túl az is fantasztikus megtiszteltetés számomra – köszönet érte Werner Gábor karmester úrnak –, hogy október 9-én Dvořák: *Hegedűversenyét* is én játszhatom a zenekarral. Ezt a nehéz művet még nem játszottam. Ilyenre felkészülni emberpróbáló dolog, de nem hezitáltam. Örömmel vállaltam mindamellett, hogy nem könnyű feladat megtanulni család, gyerekek és egyéb kötelezettségeim mellett, mint például, hogy nyolc éve a Nemzeti Filharmonikus Zenekar tagja is vagyok. Sokszor kevés a 24 óra egy napban.

De ezekre a kihívásokra szükségem van, mert ez egy komoly felhajtóerő. Akkor kezdődik a probléma, ha évtizedekig ebben a tempóban csinálja a művész, aztán egyszer csak vége szakad.

Két zenekarban teljesítesz szolgálatot, koncertmester vagy, szólószerepeket vállalsz, s több kamarazenekart is alapítottál. Van kedvenc formációd?

A vonósnégyes, ami egy életre szóló szerelem. Ez nagyon különleges dolog az én életemben, s van lelki, emberi és szakmai oldala is. Az előrejutással kapcsolatban Takács-Nagy Gábor tanár úrtól azt tanultam, hogy a kvartettezéshez három dolog szükséges: tehetség, szorgalom és szerencse. Bármelyik hiányzik, nem tud kiteljesedni a zenei pálya. Úgy érzem, hogy nekem megvolt mind a három.

Az én életemben a vonósnégyes volt a legmeghatározóbb, fontosabb, mint a szólókarrier. Valószínűleg azért, mert a sors többnyire gyerekkori barátaimmal hozott össze, akikkel nagyon szerettük egymást, mind kiváló zenészek lettek és folyton tanultunk egymástól. Világelső vonósnégyesek muzsikusai voltak a tanáraink, a lehető legmagasabb szinten művelték a zenét. Tőlük lehetőségünk volt mindent megtanulni. Csak pár név, akik a leginkább segítették a munkánkat: Takács Nagy Gábor, Keller András, Kurtág György, Valentin Erben, az Alban Berg vonósnégyes csellistája, Komlós Péter, a Bartók Vonósnégyes első hegedűse, a hegedűtanárom, Szenthelyi Miklós és Boris Kuschnir. Megkérdőjelezhetetlen tudás birtokában voltak/vannak. Tapasztalataik átadásával egy életre megalapozták bennünk a kamarazene iránti szeretetet és tiszteletet.

A Nádor Kvartett ötlete az alapító brácsásunk fejében fordult meg. Mindannyian tagjai voltunk a Magyar Virtuózok Kamarazenekarnak, így adta magát a helyzet. A névválasztás a zenekar próbatermének helyszínéből született. Nagyon hamar sikeresek lettünk a nemzetközi színpadokon is, a Weimari Kamarazenekari Versenyen, majd Londonban és Bordeaux-ban. Visszaigazolást kaptunk, hogy jó úton járunk, ezért volt értelme folytatni. A kvartett tizenegy évig működött eredményesen, aztán a folyamatos munka a második hegedűs elköltözésével megszakadt.

Csonka Emil később csatlakozott hozzánk. Vele gyerekkori kapcsolat köt össze, közösen végeztük zenei tanulmányainkat és most, a BDZ-nél is együtt dolgozunk. Abszolút egy zenei nyelvet beszélünk, ezért egyszerű vele bármit is játszani. Annyira azonos a zenei gondolkodásunk, és annyira szoros a kapcsolatunk, hogy ettől jobbat nem kívánhatok magamnak.

Egyébként most, a Zempléni Fesztiválon Négy évszak címmel érdekes, újszerű koncertet fogunk játszani, amelynek során fellép a Nádor Kvintett, azaz az eredeti együttes kiegészülve a nagybőgővel. Én játszom a szólót, Szűcs Apor pedig zongorázik.

Az általam alapított Duna String Kamarazenekar húsz éve működik és évente körülbelül 200 koncertet játszunk Budapest három legmeghatározóbb templomában, a Mátyás templomban, a Szent István Bazilikában és a Belvárosi Szent Mihály-templomban. Ez a program a fővárosban komoly turisztikai vonzerőt képvisel, és közel harmincöt muzsikusnak biztosítunk ezzel rendszeres fellépési lehetőséget.

Most pedig gyakorolni sietsz, de áruld el, a hivatás mellett jut némi időd a lazulásra?

Komoly szervezéssel. Ott a család, a két felnőtt gyermek, s a csodálatos feleség, aki szintén a BDZ-ben játszik. Viszonylag sok időt töltök velük. S ha nincs közös családi program, akkor a gyerekkori vonzódás miatt szeretek legózni és főzni.

2026. december 18-án 19 órakor találkozhatnak a művészekkel a Budafoki Hangversenyesték bérleti sorozat előadásán. A műsoron: Mozart: Sinfonia concertante K. 364; Sibelius: II. szimfónia és Kutrik Bence: Anselmus szvit című műve szerepel. Előadó: Gabora Gyula hegedű; Csonka Emil brácsa; a Budafoki Dohnányi Zenekar; Vezényel: Hontvári Gábor.

■

GABORA GYULA HEGEDŰMŰVÉSZ, KONCERTMESTER

1978-ban, Budapesten született elismert zenészcsaládba, egy híres magyar cigányzenész dinasztia legfiatalabb tagjaként.

Tanulmányai és elismerései:

- Zeneakadémia: Felsőfokú zenei tanulmányait és diplomáját Budapesten, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen 2005-ben szerezte meg Szász Józsefné, Szenthelyi Miklós és Soós Natasa tanítványaként.
- Külföld: Tudását Bécsben (Boris Kuschnir professzornál), és az Amerikai Egyesült Államokban (Eduard Schmieder professzornál, SMU University, Dallas) tökéletesítette.

Versenyeredmények:

- 26 éves korára már rangos nemzetközi elismeréseket kapott, köztük díjat nyert a nívós Paganini Nemzetközi Hegedűversenyen és a Joachim József Nemzetközi Hegedűversenyen is.

Zenekari tagságok és tisztségek:

- 2018-tól Nemzeti Filharmonikus Zenekar
- Budafoki Dohnányi Zenekar: koncertmester és első hegedűs
- Duna Vonós Zenekar (Duna String Orchestra): Alapító tag, állandó koncertmester, szólista
- Nádor Quartet: alapító tag és első hegedűs 2004 óta.
- Magyar Virtuózok Kamarazenekar: koncertmester

Munkássága:

Szólóművészként, kamarazenészként és koncertmesterként egyaránt aktívan fellép hazai és nemzetközi pódiumokon, repertoárja a barokk művektől (például J. S. Bach szólószonátáitól és partitáitól) a romantikus hegedűversenyeken át a modern darabokig terjed. Az Amerikai Egyesült Államokban szólistaként játszott a UCLA Szimfonikus Zenekarban és az iPalpiti Szimfonikus Zenekarban. Pályafutásában nagyon fontos a kamarazene, játszik a Budapesti Kamaraszimfonikus Zenekarban (Weiner-Szász Kamaraszimfonikus Zenekar), amely 1992-ben alakult a kamarazenélés legjobb magyar hagyományainak ápolására. Gabora Gyula fellépett a Magyar Kamarazenekarral, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával és a Német Kamarafilharmóniával is. Az Európa Kamarazenekarban első hegedűs. Fontosabb felvételei közé tartozik Mendelssohn e-moll hegedűversenye (Budapest, 1997) és Piazzolla: Négy évszak című alkotása (Los Angeles, 2002).

A karmester akkor végez jó munkát, ha egy idő után már nincs szükség rá

Hontvári Gábor – kétféle karmesterszerepben

Fiatalkora ellenére rendkívül érett gondolkodással, önkritikus szemlélettel, tudatos cselekvéssel éli szenvedélyét, szolgálja a zenét a zenekari árokban és a pódiumon. A Németországban élő és dolgozó, tehetséges **Hontvári Gábor** karmesterrel beszélgettünk hivatástudatról, adományról, közösségről, döntéshozatalról, százhúsz jó elképzelésről és egy közös útról.

Szöveg: Petró Margit

Az elmúlt évben a Theater Nordhausen Sondershausen főzeneigazgatója és a tradicionális Loh Orchester Sondershausen karmestere, előtte hat évadon át a würzburgi Mainfranken Thetater első karmestere és helyettes zeneigazgatója volt. A jövőben szabadúszóként lehet, hogy többet találkozhat Önnel a hazai közönség is?

Németországban indult el a pályám, ahol már több, mint tíz éve élek. A külföldön elért sikereim nyomán egyre több hazai felkérés talált meg az elmúlt években, és úgy látszik, ez a tendencia folytatódik, amiért nagyon hálás vagyok. Mindig óriási öröm számomra a hazatérés, hiszen a gyökereimhez való visszatérésről van szó.

A színházi produkciók mellett folyamatosan koncertezik vezető hazai és nívós külföldi zenekarokkal.

Az elmúlt években szinte az összes jelentősebb magyarországi zenekar élén bemutatkozhattam. Ezekből gyümölcsöző együttműködések lettek, így rendszeres visszatérő vendég vagyok a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, a Magyar Rádió Művészeti Együttesei és a Győri Filharmonikus Zenekar koncertjein. Jelentős a Magyar Állami Operaház Zenekarával való közös munka is, akikkel az idei Don Giovanni-sorozat után a következő évadban is fél tucat közös előadás, hat különböző produkció, harminc előadás vár rám.

Az aktuális külföldi projektjeim közül az Operaház és a Magyar Nemzeti Balett Diótörő-turnéját emelem ki. Ennek keretében óriási megtiszteltetés és felejthetetlen élmény volt a velencei Teatro La Fenice zenekarát vezényelni.

A Magyar Állami Operaházzal a dubaji turnén *A hattyúk tava* előadás is rendkívül népszerű volt. Itthon és külföldi színpadokon is maradandó sikereket ért el. Népszerűségét többek között az Ernst von Schuch díj, a Junior Prima díj és a Zsolnai Allegretto Fesztivál fődíja is jelzi, amelyet tavaly nyert el. Mit jelent Önnek a siker?

A siker megítélése számomra nem egyértelmű. Az egyik fajtája, amikor az eredmény szakmai előmenetelt gazdagító módon nagyon jól mutat. Nagy visszhangja van, új lehetőségeket nyit meg, azonban a művész számára nem különösebben jelentős. Ezzel szemben vannak olyanok, mint például egy jó próba, egy találkozás egy kiváló művésszel, zenekarral… Ezeknek ugyan „reklámértéke" nincs, mégis személyes sikerként éljük meg. Az Operaház Zenekarával a dubaji turnén *A hattyúk tava* előadás e kétfajta siker ötvözete volt. Találkozhattam egy nagy együttessel egy jelentős külföldi produkció során és a kémia is tökéletesen működött közöttünk. Ez az együttállás karmester és partnerei között igazán különleges és gazdagító élmény, amit eddigi pályámon magas polcra helyezek.

Fotó: Anre-Media_Ábel Rezső

A karmesterversenyeken elért eredményeimet fontosnak tartom a pályám szempontjából, mert nélkülük nem jutottam volna bizonyos lehetőségekhez. Szakmai megítélésemben fontos mérföldkő a Junior Prima díj. Ezt és a további kitüntetéseket többnyire magam mögött hagyom, mert sokszor a konkrét helyezés szubjektív szempontok alapján dől el. A versenyek legfontosabb értékének azt tartom, hogy ezekben a kiélezett helyzetekben rendkívül sokat tanulhatok magamról, az erősségeimről vagy a gyengeségeimről.

Mennyiben hasonlít vagy különbözik az operaszínpadon és a koncertpódiumon a karmester munkája?

A két feladatkör sok dologban különbözik, kis túlzással állítható, hogy kétfajta karmesterről, két külön szakmáról van szó. Vannak azonban olyan elsajátítható képességek, amelyek mindkét irányban hasznosíthatók. A vezénylés eleve egy absztrakt folyamat. „Szeljük" a levegőt, többnyire egy 25 centis bottal ütjük a taktust. A zenészeknek próbálunk nonverbális eszközökkel érdemi információt közölni a zeneműről, legyen az tempó, időzítés, karakter, hanghosszúság, dinamika, frazeálás vagy kifejezés. Ennek nyilván megvannak a korlátai.

A zenés színházi előadások vezénylése rendkívül összetett karmesteri feladat, mert esszenciális szakmai, zenei és emberi tanulságokat követel a dirigenstől. Rugalmasan kell hozzáállnia. Jó helyen, jó impulzusokat kell adnia, viszont azt is tudni kell, mikor húzódjon háttérbe, mikor nem szabad túlkontrollálni az események természetes folyamatát. Nehéz találó képekkel érzékeltetni, de talán olyan ez, mint amikor az ember beül egy kifejezetten erős autóba, és néha ő vezet, néha pedig az autó „magát vezeti" – de az irányítás mindig az ember kezében marad. Szükséges ezért a kölcsönös bizalom és az odafigyelés a másik félre. A fenti képhez kapcsolódva nyilvánvalóan az sem jó, ha folyamatosan, görcsösen tövig nyomjuk a gázt, de az sem, ha teljesen elengedjük a kormányt. Az árokban játszó zenészek sok esetben a fülükre hagyatkozva oldanak meg kényes zenei szituációkat ahelyett, hogy fenntartások nélkül a karmesteri pálcát követnék. Az operát játszó zenekar az énekessel, a színpaddal szimbiózisban játszik. Másként kell reagálniuk, mint egy szimfonikus zenekarban. Azt szokták mondani, hogy a zenekari árok a karmesterek igazi iskolája.

Az akusztikai viszonyok miatt meghatározó a karmester szerepe?

Az árok csalóka, mert amit ott hall vagy érez az ember, az lehet, hogy kint teljesen más hatással érkezik meg. Átalakulnak a prioritások, a sok apró részlet, ami ott helyben kritikusnak tűnik, kívül már jelentéktelenné válik. Néha olyan, mintha az embernek „le kellene csavarnia a fülét", hogy kihelyezze azt a külső térbe. Elképzelni, hogy vajon ott hogyan szólhat. Valóban, az akusztikai viszonyokból adódóan az operaelőadás sem menne le karmester nélkül. Helyenként szükség van a közös játék szinkronizálására. Viszont az árok éppen arra tanít meg, hogy mikor van a karmesternek nélkülözhetetlenül fontos szerepe és mikor nincs. Érdemes kontroll alatt tartani az eseményeket, mert bizonyos esetekben a zenekar természetesebb, kamarazeneibb megoldást tud ajánlani annál, mint amit a karmesteri jelrendszer véges lehetőségei megengednek. Ezen a folyamaton keresztül sokat lehet tanulni tempóérzetről, arányokról, időzítésről, az énekessel és a zenekarral való légzésről vagy dramaturgiai ívről.

Egy szimfonikus projektben a karmester a fő felelőse az előadásnak, s ezt a feladatot a zene-

karral együtt partnerként kell megoldania. A koncert zenei vezetőjeként több szerepet is betölt, képletesen ő a rendező, a szövegkönyvíró, a súgó, a játékmester, a világítástechnikus, a díszlet, a smink is egyben.

A kétféle feladat közül melyiket kedveli jobban?

Nem tudom eldönteni, hogy melyik műfajjal van erősebb kialakult kapcsolatom, vagy melyiket szeretem jobban. Jelenleg körülbelül fele-fele arányban művelem mindkettőt, és ez nekem tökéletesen megfelel. Mindkettőnek megvan a maga szépsége, nem tudnám elképzelni a pályámat az egyik vagy a másik nélkül.

Azért szeretem a szimfonikus programokat, mert mély, precíz és kidolgozott munkára adnak lehetőséget. Ugyanazzal a zenekarral, korlátozott időtartamban, egy pillanatért, a produkciót megkoronázó egyetlen koncertért dolgozunk, így az előadás momentumának szerepe felértékelődik.

A színházi repertoár esetében egyes produkciók előadásai egy egész évadra vagy akár több évre is kiterjedhetnek. Minden alkalommal más zenészek ülnek az árokban, az is előfordul, hogy változik az énekes szereposztás, ami más tempókat, más zenei megoldásokat eredményez. Nyilván így nincs két egyforma előadás, minden este valami újat lehet és kell is varázsolni egy adott darabból. Az opera ilyen szempontból sokkal összetettebb műfaj, ahol a saját elképzeléseim maradéktalan megvalósítását sok egyéb szempont felülírhatja. Itt mindig történik valami, így a rugalmasság, a pragmatizmus és a nyugalom nagy erény.

NÉVJEGY

Kedvenc időtöltés: **Kikapcsolódás a családdal**
Hobbi: **Sakk**
Kedvenc étel: **Ázsiai és indiai konyha**
Kedvenc ital: **Kávé**
Kedvenc hely: **Magyarországon a Balatonfelvidék, Németországban Hamburg és környéke**

Azt vallja, hogy 50 felett lehet valaki jó karmester. Ezt mire alapozza és milyen az odavezető út?

Ez egy, a szakmában viszonylag gyakran hallható mondás, amely arra mutat rá, mennyire tapasztalatorientált hivatásról van szó. Mindenki másfajta személyiséggel, érettséggel, élettapasztalattal indul, így nehéz kategorizálni, mikor „kész" egy karmester. Általában erre a korosztályra szokták használni ezt a jelzőt. A személyes és a szakmai fejlődés egy sajátosan összetett folyamat, s a tapasztalatszerzés állomásai is egyéniek. Időre és megtett kilométerekre van szükség bizonyos felismerésekhez, legyenek azok emberi, szakmai vagy élettapasztalatok, a privát élet hullámaiból jövő felismerések, és persze a repertoárismeret, valamint a remekművek stílusjegyeiben való eligazodás megtapasztalása. Az ember folytonos keresésben és fejlődésben van. Mi, művészek vagyunk a médium a zenemű és a zenekar között, ezért a hivatásunk egy örök küzdelem önmagunkkal, saját képzelőerőnkkel. Éppen ezért a személyiségünk fejlesztése, illetve az arra való reflektálás elengedhetetlen, és ezekhez idő és valószínűleg jelentősebb élettapasztalat szükséges.

Milyen szerepe van a karmesternek a zenekari hangszín egységesítésében, és általában mi a legnehezebb feladata?

A szakmámban a legterjedelmesebb időszak a felkészülés, mielőtt még először találkozom a zenekarral. Előkészíteni a művet, szétszedni alkatrészeire, megérteni, hogyan működik, s azután felelősségteljes döntéseket hozni, megtanulni. Ez a legnagyobb munka egy karmester számára. Jó esetben az interpretáció keretei az első próba előtt megszületnek. Azután megérkezik egy zenekar, hús-vér emberek, különféle személyiségek saját ötletekkel. A találkozás tartogat meglepetéseket, s nem ritka, hogy 120 jó elképzelést kell koordinálni. Az ember akkor nyugszik meg, ha biztos tudás, alapos felkészülés áll mögötte, s van közölnivalója, a zenekarból érkező energiák kezelésére is van stratégiája. Általában a koncertig önmegkérdőjelező maradok, azonban abban a pillanatban más emberré változom. Szeretek ugyan nagyon pontosan próbálni, de a koncerten ebből sok mindent elengedek, mert a zenélést a pillanatban kell megélni. A legtöbb

Fotó: Mekli Zoltán

művész számára szent és sérthetetlen alapvetés, hogy hű legyen az előadandó zeneműhöz. Az előttünk lévő kotta az első, nincs helye egónak, öntörvényűségnek sem a karmester, sem a zenészek részéről. Mégis, mivel különböző életszakaszokban élünk, eltérő iskolázottsággal, ízléssel, prioritásokkal, háttértörténetekkel érkezünk, különféle személyiségek vagyunk, ezért eltérően értelmezhetjük az adott zenét. Ezért jelentős kihívás az értelmezésben a közös út megtalálása. A karmester tulajdonképpen a darab egységes interpretálásának érdekében egy irányba tereli, összefogja, rendszerezi a rábízott zenészektől érkező impulzusok összességét. Fontos, hogy a zenészekkel ellentétben, akik csak a saját szólamukat látják, a karmester a teljes partitúrát, annak összefüggéseit egészében látja, jó esetben átlátja. A zenészek együtt muzsikálásának koordinálása mellet az ő szerepe az összefüggések feltárása. A karmester akkor végzett jó munkát, ha egy idő után már nincs szükség rá, hiszen megvalósult a darab mély, közös megismerésén keresztül az együttes gondolkodás. Amikor már nélküle is képesek lennének a zenészek egyezményes belső működési mechanizmusokat kialakítani.

Korábban is ilyen elemző, kereső típus volt?

Talán mindig ilyen voltam, különösen azóta, mióta Németországban élek. Általában nem szoktam megnyugodni, amíg nem tudom megválaszolni a felmerülő kérdéseket. Nem mindig találom meg rögtön a helyes megoldást, de igyekszem észrevenni és megfogalmazni a problémát, nem szeretek átsiklani felette. A keresés és elemzés a szakma természetéből ered. Hatalmas erőket, a társulatból érkező energiákat kell jól összefogni, ezért a karmester folyamatosan döntéshelyzetben van. Az egyetlen helyes út a darabok tanulása, a művészetben újabb mélységek keresése mellett a döntések folyamatos felülvizsgálata, megkérdőjelezése. Szükség van az önreflexióra, önkritikára, a saját személyiségjegyekkel való állandó foglalkozásra is. A karmester felelősséggel tartozik a zenekarnak, a zeneműnek és a hallgatóságnak.

Hogyan sikerül megvalósítania a saját különleges zenekarával a színvonalas szakmai és közösségi álmai szerinti muzsikálást?

2020 óta vezetek Németországban egy ifjúsági zenekart, a Junges Philharmonisches Orches-

ter Niedersachsent (JPON). Ez egy vegyes összetételű projektzenekar, amely jelentős német zenekarokból érkező profi muzsikusokból, műkedvelőkből (orvosokból, tanárokból, közgazdászokból) és zeneművészeti egyetemeken tanuló hangszeresekből áll. Németországban nagy hagyománya van az ilyen jellegű zenekaroknak. A különlegességét az adja, hogy minden résztvevő önszántából érkezik, honorárium nélkül, feláldozva bő két hetet a nyári szünetéből, azért, hogy a szimfonikus irodalom legnagyszabásúbb darabjait magas színvonalon szólaltassuk meg. Megdöbbentő számomra, hogy a közös munkára való készség áthidal mindenfajta technikai, zenei nehézséget, tapasztalathiányt. Ezáltal a próbafolyamat során, majd a koncerteken jelentős szakmai színvonalat tudunk elérni. Sokszor nincs jelentős különbség a magasan jegyzett, professzionális zenekarokhoz képest. Az előadás intenzitása, az energia messze meghaladja egy átlagos koncert színvonalát. Ilyenkor elgondolkodom, mit is csinálok én tulajdonképpen év közben?

Akkor ez örömzenélés…

Örömzenélés és valódi idealizmus, és ilyet nagyon ritkán tapasztalok a professzionális közegben. A kéthetes, intenzív együtt töltött idő olyan elmélyülésre ad lehetőséget a darabokban, amilyenre egyébként máshol nincs lehetőség. Nem titok, hogy ezeket a nyári közös projekteket tekintem az évadom tetőpontjának. Itt érzem igazán értelmét a hivatásomnak, mert nagyszerű repertoárt játszunk. Ez felkelti bennem a művészt, ráébreszt, hogy miért is kezdtem ezt a szakmát. Érzem annak az erejét, hogy milyen, amikor 120 ember ugyanazt akarja.

Mi indította el a karmesteri hivatás felé?

Zenész családból származom, nem volt kérdés, hogy zenével foglalkozom majd. Emellett olyan személyiségtípus voltam mindig is, aki szeret közösségben gondolkodni és vállára venni a vezetés felelősségét, nem áll tőlem távol némi altruista hajlam sem. Ha nagyon visszagondolok, már az óvodában is volt egyfajta felelősségérzetem és igényem arra, hogy összefogjak embereket. Ebből szervesen alakult ki a karmesterség iránti hivatástudat, hiszen ebben összekapcsolódik a zene, a közösséggel való foglalkozás és a kollektívában létrehozott érték felett érzett öröm. Eziránti elhivatottságom adomány, ami kötelez és előre hajt.

Milyen adottságok kellettek ahhoz, hogy ezt az utat válassza?

Szándékosan használtam előbb az adomány szót és nem a tehetséget, ugyanis ezt kapjuk, csakúgy, mint a szenvedélyünket. A szenvedélyünk a küldetésünk, amiért itt vagyunk ezen a világon, ezért élünk, ennek áldozunk. Esetemben a szenvedélyemért élni egyet jelent a hivatásommal, a karmesterséggel. Egy ilyen szakmával persze nem csak öröm jár, hanem nagyon sokszor hihetetlen áldozat, stressz, pokoljárás és szenvedés is. Milyen érdekes, hogy a legtöbb nyelven a szenvedés és a szenvedély majdnem azonos alakú szó!

Ön szerint milyen kapcsolódás van a kommunikációs készség, a pedagógiai érzék, a vezetői tevékenység és a karmesterség között?

Mivel szociális beállítottságú vagyok, szeretem az embereket, a különféle személyiségekkel való közös munkát. Azt gondolom, a zenekar egyfajta leképezése a társadalomnak. Ez igaz más vezetőkre is, akik nem csak irányítanak, de kötelességük a közösséget építeni, nevelni, szolgálni is. A karmester nemcsak instrukciókat ad, hanem képes reagálni arra, amit a zenészek nyújtanak. Ideális esetben tehát párbeszédről van szó. Mint ahogyan most mi beszélgetünk, egymásra figyelünk, egymásra reagálunk. A hatékony kommunikációhoz szükség van egy természetes empátiára is. Ez akár meg is nehezítheti az ember dolgát, hiszen lehetetlen lenne sok ember különböző érzéseit és lelkiállapotát egyszerre feldolgozni, miközben a zenemű helyes előadására fókuszálunk. Érdemes némi távolságot tartani. Éles szenzorok segítenek abban, hogy érzékeljem, kezeljem a zenésztársaimban felmerülő problémákat. A közös zenélésnek erről az aspektusáról nagyon kevés szó esik, pedig a szenzibilis kamarazenélés szempontjából rendkívül fontos dolognak tartom.

Volt-e már kapcsolata a Budafoki Dohnányi Zenekarral, Hollerung Gáborral?

Ugyan hivatalos kapcsolatom még nem volt

Hontvári Gábor

Junior Prima és Ernst von Schuch-díjas fiatal magyar karnagy, karmester
1993-ban, Győrben született, zenész családból származik, gyermekkorában zongorán, ütős hangszereken (dob) játszott és énekelt.
Tanulmányok:
2015-ben a Budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerzett diplomát Ligeti András, Medveczky Ádám, Jobbágy Valér, Párkai István tanítványaként zenekar- és kórusvezető szakon.
2015-ben a weimari Hochschule für Musik Franz Liszt Főiskolán karmester szakon kezdte meg mester tanulmányait Nicolás Pasquet, Gunter Kahlert és Ekhart Wycik irányítása alatt. 2018-tól posztgraduális képzésen vett részt.
2016-ban a Német Zenetanács által támogatott Dirigentenforum ösztöndíjasa lett, amely kiemelkedően tehetséges fiatal karmestereknek biztosít professzionális képzést. A programnak köszönhetően olyan karmesterek mesterkurzusain vehetett részt, mint Lutz Köhler, Alessandro de Marchi, Gabriel Feltz, Rasmus Baumann, Rüdiger Bohn, Lutz Rademacher és Andreas Schüller. Továbbá részt vett Daniele Gatti, Frieder Bernius, Eötvös Péter és Vashegyi György által vezetett kurzusokon is.
Pályafutása:
Számos hazai és nemzetközi sikert, versenyeredményt tudhat magáénak.
2019-től 2025-ig a würzburgi Mainfranken Thetater első karmestere és helyettes zeneigazgatója volt.
A 2025/26-os évadban a Theater Nordhausen és Loh Orchester Sondershausen zeneigazgatója.
2025/26-os évadban a Teatro la Fenice Zenekar élén a Magyar Nemzeti Balettel közös A diótörő velencei előadásain debütált, valamint a Magyar Állami Operaház Don Giovanni produkciójának zenei vezetője volt.
Németországban olyan nívós együttesek vezényelt, mint a Lipcsei Rádió, a Kölni Rádió és a Frankfurti Rádió szimfonikus zenekarai, a kölni Gürzenich Zenekar, a Nürnbergi Szimfonikus Zenekar, a Nordwestdeutsche Philharmonie, a Südwestdeutsche Philharmonie, vagy a Folkwang Kamarazenekar. Nemzetközi szintű szólistákkal lépett fel Európa legjelentősebb koncerttermeiben: 2017-ben a Bayerische Kammerphilharmonie felkérésére vezette az együttest dél-koreai turnéján. 2019-ben Lorenzo Viotti asszisztenseként a klagenfurti Városi Színház produkciójában vezényelte Puccini Bohéméletét, illetve többször dirigált előadásokat a Staatsoperette Dresden és a gelsenkircheni Musiktheater im Revier, a Landestheater Coburg, illetve a Theater Kiel megbízásából. 2021-ben mutatkozott be az Elbphilharmonie Hangversenyteremben a Hamburger Camerata zenekarral, illetve 2022-ben a Nordwestdeutsche Philharmonie együttesével lépett fel az amszterdami Concertgebouw termében.
Magyarországon többször dolgozott együtt a Nemzeti Filharmonikus Zenekarral, a Győri Filharmonikus Zenekarral, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával, a Danubia Szimfonikus Zenekarral, a Pannon Filharmonikus Zenekarral és a MÁV Szimfonikus Zenekarral. 2023-ban A hattyúk tava előadásait vezényelte a Magyar Állami Operaház nagy sikerű dubaji turnéján.
A Richard Wagner Egyesület ösztöndíjasaként részt vehetett a Bayreuthi Ünnepi játékokon.
Versenyeredmények, díjak:
• I. díj és Közönségdíj - Lantos Rezső Karvezető verseny 2014
• I. díj - Dirigierwettbewerb der Mitteldeutschen Hochschulen 2015
• II. díj és Közönségdíj - Campus Dirigieren 2018
• Ernst von Schuch-díj 2018
• II. díj - Deutscher Dirigentenpreis 2019
• II. díj – IX. Sir Georg Solti International Conductors' Competition 2020
• Junior Prima-díj (2022)

egyikkel sem, de munkásságukat azért hosszabb ideje követem. Gábor legendának számít az itthoni szakmai berkekben. Egy rendkívüli személyiség saját elképzelésekkel, módszerekkel, aki jelentős értéket alkotott a zenekari és kóruskultúra terén. Követője vagyok az eredeti koncepciójú Megérthető zene sorozatának, melyben rendkívül hatásosan, szórakoztatóan és közérthetően ragadja meg és magyarázza el a zeneművek lényegét. A közönség ezáltal a zene tudatos hallgatásához nemcsak fogódzókat kap, de alkalma nyílik kapcsolódni a remekművek gondolatiságához is. Fontos misszió ez, ami számomra példaértékű és iránymutató, hiszen hivatásunk lényege a közvetítő szerep a remekművek és a közönség között. A Budafoki Dohnányi Zenekarral először fogok találkozni a decemberi közös koncertünkön, és nagyon várom.

Felelősségteljes hivatása mellett hogyan tud kikapcsolódni a magánéletében?
Van egy gyönyörű családom. Ha jut idő a munka mellett feltöltődni, akkor a legjobban a feleségemmel és két kislányommal töltött idő kapcsol ki. Németországban élünk, de mivel mindketten Győrből érkeztünk, sokat vagyunk itthon a nagyszülőknél. Mostanában bokros teendőim miatt sajnos kevés együtt töltött idő adatik, de minden percnek örülünk, bármi is legyen a program.

Közönségünk 2026. december 18-án 19 órakor találkozhat Hontvári Gábor karmesterrel a Budafoki Hangversenyesték előadásán. Műsoron: Mozart: Sinfonia concertante K 364; Sibelius: II. szimfónia és Kutrik Bence: Anselmus szvit című műve szerepel. Előadó: Gabora Gyula hegedű; Csonka Emil brácsa; a Budafoki Dohnányi Zenekar; Vezényel: Hontvári Gábor. ■

A színházi univerzum szuperhősei

A színház titkos élete igen kedvelt témája különböző műfajú filmeknek, színdaraboknak. Kiváltképp népszerűek a kulisszatitkokat, visszásságokat, intrikákat feltáró vígjátékok. Jusson eszünkbe például a *Liliomfi* vagy a *Szerelmes Shakespeare*, a *Függöny fel!*, a *Csodálatos Júlia* fanyarul kacagtató, finoman fájdalmas világa.

Szöveg: Turcsányi Ildikó

A színházi emberre, mint különlegesen bizarr, törvényen kívüli, szabados lényre tekintettek évszázadokon át, és – valljuk be – ma is egyfajta csodabogárnak számítanak.

Csodáljuk őket, ahogy estéről estére átváltoznak, mintegy kivetkőznek magukból, és kiteszik a lelküket a világot jelentő deszkákra.

Egy 1787-es ábrázolás, ahol Mozart Don Giovanni című művét adja elő az énekeseknek és támogatóknak.

A színészek valóban csodálatraméltó lények! Van azonban a színpadi létformáknak egy egészen speciális „alfaja”: az Operaénekes.

Képzeljünk csak el egy olyan színészt, aki nem csupán a beszéd mestere. Ugyan kérem, elvégre beszélni mindenki tud! Nem! Az Operaénekes hosszú évek alatt elsajátít egy, szavakban meg nem fogható praktikát, amit maguk között nemes egyszerűséggel bel cantónak, vagyis szép éneklésnek neveznek. A mutatvány lényege, hogy a saját, aprócska hangszálaik által keltett rezgést oly mértékben képesek felerősíteni, hogy az tisztán áthatol egy szimfonikus zenekar hangorkánján. Én mondom: ők a színházi univerzum szuperhősei!

Az Operaénekes élete nem habostorta

Igen ám, de ezek a csodalények nem dalolhatnak csak úgy, szabadon, ahogy az nekik tetszik! Rengetegen basáskodnak felettük. Itt van például a zeneszerző: akkor és csak akkor szabad énekelni, amikor az a kottában fel van tüntetve. Azt pedig a karmester mondja meg nekik, hogy milyen gyorsan, milyen hangosan és egyáltalán, mikor nyithatják ki a szájukat. Csak zárójelben említem, hogy legtöbbször nem is a saját anyanyelvükön énekelnek, tehát mindenféle fura szöveget is úgy kell előadniuk, mintha tulajdon édesanyjuktól tanulták volna meg.

A kegyelemdöfést pedig a rendezőnek nevezett tyrannus adja meg, aki aztán mindenbe beleszól, valósággal rongybabaként rángatja őket ide-oda. Hol fejtetőre állítva, hol szőnyegbe csavarva, sőt fekvőtámaszozva kell énekelniük a színpadon, és a rendező sikítva toporzékol, ha másodjára sem tudják megjegyezni, hogy hol kell bejönni. Egyszóval az Operaénekes élete nem habostorta.

Az Operaénekes természetrajza röviden

Az Operaénekes természetes élőhelyén szimbiózisban él különféle segítőkkel. Ezek a csodálatos, nélkülözhetetlen, nagytudású és végtelen türelemmel megáldott lények éjjel és nappal azon dolgoznak, hogy az Operaénekes a lehető legszebben csilloghasson a színpadon, amikor eljön a várva várt premier napja. A segítők közé sorolhatjuk egyebek közt az ügyelőt, a súgót, a korrepetitort, az öltöztetőt, a sminkest és a fodrászt, a kellékest és mindenkit, aki ért a színházi kütyük, lámpák, zsinórok és csapóajtók helyes működtetéséhez. Az Operaénekes a segítők nélkül teljesen magatehetetlenné válik, és el sem jut a premier napjáig.

Az Operaénekesek és segítőik együtt alkotják a társulatot. Ez igencsak hasonlatos egy farkasfalkához. A csoportban megvan mindenkinek a saját szerepe, feladata. Nem ritkák a belső villongások, vérre menő csatározások. Ám, ha a falkát veszély fenyegeti, a társulat egy emberként védelmezi a legfontosabbat: a premiert.

Idei előadásunkkal ez előtt a fantasztikus világ előtt szeretnénk tisztelegni. Ezúttal is az opera egyik legnagyobb mesteréhez, Wolfgang Amadeus Mozarthoz fordultunk inspirációért. Ő maga is ízig-vérig színházi ember volt. Ezt a világot meg is jelenítette *A színigazgató* című daljátékában. Valójában ez a mű indította el bennem és alkotótársaimban - Hollerung Gábor zeneigazgatóban és Árva Nóra rendezőben - azt a folyamatot, amelynek a végére megszületett a *Szereposztó dívák* című produkció. Az előadás zenei anyagát a *Così fan tutte*, *A színigazgató*, *A kairói lúd*, *a Don Giovanni* és főként a *Figaro házassága* című Mozart-operából válogattuk.

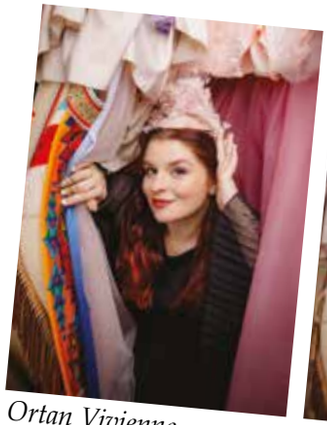

Ortan Vivienne

Sáfár Orsolya

Balga Gabriella

Rácz Rita

Képzeljünk el egy átlagosnak nevezhető vidéki társulatot, akik dacolva a józan ésszel, valamint a természet és a közgazdaságtan törvényeivel, elhatározzák, hogy bemutatják a műfaj egyik legragyogóbb ékkövét, a *Figaro házasságá*t.

Mi, nézők a próbaidőszak legvégén kapcsolódunk be a történetbe. Ekkorra már pattanásig feszülnek az idegek, a teljesítőképessége határán egyensúlyozó társulatnak még túl kell élnie egy főpróbát a másnapi premier előtt, amikor beüt a katasztrófa…, de nincs mese, the Show Must Go On.

2027. január 28-án a hazai operaélet nyolc kiválósága – Sáfár Orsolya, Balga Gabriella, Rácz Rita, Ortan Vivienne, Kovács István, Kiss András, Fülep Máté és Megyesi Zoltán –, valamint a *Veszedelmes viszonyok*ból és a *Le Donne di Giacomo* produkcióból már jól ismert Menczel Andrea és Baksa András, a Madách Színház művésze alkalmi operatársulattá szerveződnek, hogy egy felhőtlen bohózatban feltárják Önök előtt az operai univerzum lenyűgözően zűrzavaros világát úgy, ahogy még nem látták.

Ja, és még valami: a valósághoz való bármiféle hasonlóság kizárólag a véletlen műve…

A *Szereposztó dívák* című előadásunk egy zenés bohózat Mozart operáinak felhasználásával, melyet 2027. január 28-án 19:30 órakor láthat közönségünk a ZenePlusz bérletsorozat 2. előadásaként a Müpában.

■

A képzelőerőmnek nem szabok határt

Vakhtang Kakhidze grúz karmester, zeneszerző rendkívüli ember, szavaiból egyszerre árad a művészi szabadság és a fegyelem. Budapesten egy személyes hangú művét, *Requiem*jét fogja vezényelni. Gazdag életművéről és tanulmányairól is szívesen mesélt.

Szöveg: Szalai Eszter M.

Az önéletrajzát olvasva feltűnt, hogy zenei tanulmányai során először kórusvezetőnek tanult, majd zeneszerzést tanult, és csak ezután döntött úgy, hogy karmester lesz. Mi az oka ennek a meglehetősen szokatlan karrierútnak?
Tanulmányaim idején a zenei oktatási rendszer több szakaszból állt. Először egy hétéves zeneiskolai képzést végeztem el zongora szakon. Azután abban az évben, amikor a középiskolába kellett jelentkeznem, a zongora szakra pont nem volt felvételi. Mivel akkorra már eldöntöttem, hogy mindenképp hivatásos zenész szeretnék lenni, a rendelkezésre álló szakok közül a kórusvezetőit választottam.

Az iskolában azonban magával ragadott a dzsessz. Elkezdtem improvizálni, és végül innen vezetett az út a zeneszerzéshez. Ezt a képzést a szokásosnál rövidebb idő alatt, mindössze két év alatt végeztem el, és addigra egyértelműen eldőlt bennem, hogy zeneszerző leszek.

Tizenhat évesen felvettek a Tbiliszi Állami Konzervatóriumba, zeneszerzés szakra, a következő évben pedig a Moszkvai Állami Konzervatórium zeneszerzés tanszékén folytattam a tanulmányaimat. Itt is fejeztem be a képzést, majd utána a posztgraduális képzést is. A tanáraim között volt Nyikolaj Szidelnikov (zeneszerzés) és Edison Denisov (hangszerelés) is.

Zeneszerzőként különböző zenei műfajokban alkotok. A műveimet szinte minden európai országban, valamint Izraelben, Indiában, az Amerikai Egyesült Államokban és Japánban is rendszeresen előadják. Több mint 60 színházi produkció és 20 film zenéjének, valamint számos dzsesszkompozíciónak és popdalnak vagyok a szerzője.

Azért, hogy a műveim pontosan úgy szólalhassanak meg, ahogyan én elképzeltem, úgy döntöttem, hogy karmesteri tanulmányokat is folytatok. Édesapám, a világhírű karmester, Djansug Kakhidze, döntő szerepet játszott abban, hogy elérjem ezt a célt.

Karmesteri debütálásomra 1989-ben került sor a Tbiliszi Operában, ahol négy egymást követő évadon át vezényeltem az *Amazonok* című balettemet.

1993-ban édesapám megalapította a Tbiliszi Szimfonikus Zenekart, amely hét éven át együttműködött a Sony Classical lemezkiadóval. Ebben az időszakban én is sokat dolgoztam ott. 2002-ben, édesapám halála után kineveztek a Tbiliszi Szimfonikus Zenekar vezető karmesterévé (zeneigazgatójává) és a Djansug Kakhidze Tbiliszi Zenei és Kulturális Központ művészeti igazgatójává.

A tanulmányi és szakmai pályafutásom első pillantásra talán szokatlannak tűnhet, de éppen ez az út formált azzá a zeneszerzővé és karmesterré, aki ma vagyok.

Ha egy pillanatra még a tanulmányainál maradhatok: édesapja, egy híres grúz karmester volt a tanára, akit „Grúzia Karajanjaként” is emlegetnek. Mesélne nekünk erről az időszakról? Milyen mértékben nehezítette, vagy éppen ellenkezőleg, könnyítette meg a képzését az a tény, hogy édesapja volt a tanára? Hogyan hatott ez a kettőjük közötti személyes kapcsolatra?
Nagyon közeli, baráti volt a kapcsolatunk, mind emberileg, mind szakmailag. Egy zeneszerző és egy karmester közötti barátság. Meghallgattuk és gyakran meg is fogadtuk egymás tanácsait, és mindig nagyra értékeltük a másik véleményét.

A tanítványaként eltöltött idő életem egyik legizgalmasabb időszaka volt. Mindenekelőtt megtanított arra, hogyan lássam a zenét egy karmester szemével. Mély tiszteletet ébresztett bennem a

zeneszerző iránt, a zeneszerző által megalkotott partitúra iránt, és ekkor alakult ki bennem az elköteleződés, hogy a zeneszerző zenei elképzeléseit a lehető leghűbben kell megvalósítani.

Sokat tanultam a pszichológiáról is, hogy hogyan lehet és érdemes hatékonyan kommunikálni a zenekari zenészekkel. Ezen felül természetesen megtanultam a karmesteri munka számtalan gyakorlati és technikai aspektusát, és elsajátítottam azokat az érzelmi, lelki készségeket, amelyekre egy karmesternek szüksége van. Édesapám szinte minden próbáján és koncertjén ott voltam, így láthattam, hogyan ülteti át gyakorlatba mindazt, amit tanít. Teljes körű képzést kaptam tőle, amely a szakma minden aspektusát felölelte. Máig is ez volt életem leginspirálóbb tanulási időszaka.

A *Requiem*et, amelyet Magyarországon vezényel, édesapja emlékének szentelte, de a darab célja egyben annak bemutatása is, hogy a nyugati klasszikus zene és a grúz népzene ötvözhető. Hasonlóképpen össze kell hangolni a zenei együttest is, hiszen a művet magyar zenekarral és magyar kórusokkal adja elő, de grúz zenészeket is magával hoz. Lehetséges-e néhány próba alatt összehangolni ezt a két zenei világot?
Egy kicsit pontosítanék, a *Requiem*et a szüleim, Djansug és Vanda Kakhidze emlékének szenteltem. Ez egy eredeti kompozíció, nincs közvetlen kapcsolata sem az európai klasszikus zenével, sem a grúz népzenével. Az én saját zenei nyelvem jellegzetes intonációi különféle zenei asszociációkat kelthetnek a hallgatókban, de a mű semmiféle idézetet vagy kölcsönzött anyagot nem tartalmaz. Formai szempontból a kompozíció a katolikus gyászmise szerkezetét követi.

Ami magát az előadást illeti, a siker nem a hangszeresek vagy énekesek nemzetiségétől, hanem szakmai felkészültségüktől függ. Magyarország zenei hagyományai kiemelkedő színvonalúak, és szerintem néhány próba elegendő lesz a lehető legjobb művészi eredmény eléréséhez.

Az interneten elérhető zenei felvételek között találtam néhányat, amelyeken Ön énekel is, miközben karmesterként irányít vagy billentyűs hangszeren játszik, és ez különösen tetszett nekem. Ez azt jelenti, hogy Ön remek énekes is? Vagy ezek a dalok annyira személyesek, hogy nem szívesen bízná őket másra?
Ahogy már említettem, zeneszerző, karmester és dzsesszzongorista vagyok, ezek mellett az éneklés is nagyon közel áll hozzám, a zenei nyelvem ezekből tevődik össze. Az interneten közzétett összes zeneművem bemutató, ezért adom elő a műveket én magam. Nagyon örülnék, ha a jövőben más zenészek jobban adnák elő, mint én.

Látom, hogy nagyon szeret kísérletezni. Vagy különböző elemeket ötvöz, például élő zenekart szintetizátorral, vagy műfajokat, mint a dzsessz és a folk. Ezeknek csak a fantázia szab határt, hiszen, ha jól csináljuk, akkor minden mindenhez illik, nem igaz?
Egy kompozíció az ihlettel kezdődik, és a zeneszerzők nagy örömüket lelik abban, hogy zenei ötleteiket kottává alakítják, majd a folyamat végül egy élő előadásban csúcsosodik ki. Nincs annál nagyobb boldogság, mint látni, ahogy a képzelet valósággá válik.

A képzelőerőmnek pedig – való igaz – nem szabok határt. Éppen ellenkezőleg: az első pillantásra összeférhetetlennek tűnő zenei elemeket úgy lehet kombinálni, hogy a zeneszerző a lehető legjobb művészi eredményt érje el. A zeneszerző számára az ihlet az alapvető alkotói impulzus – az a kiindulópont, ahonnan minden új mű születik.

Közönségünk 2026. október 17-én 19:30 órakor a Müpában találkozhat Vakhtang Kakhidze grúz karmesterrel. Műsoron: Vakhtang Kakhidze: Requiem (2021). ■

Kodály Zoltán: Székely fonó

„Egy nép legjobban a népdalain keresztül ismerhető meg."
Kodály Zoltán

Kodály Zoltán *Székely fonó* című egyfelvonásos dalművét a Magyar Királyi Operaház 1932. április 24-én mutatta be. A művet Sergio Failoni dirigálta, s alig pár hónapra rá, 1933. január 14-én a milánói Scalában is bemutatta *La Filanda Magiara* címmel, mert – mint Kodály írta – a művet „megértette Failoni karmester is – s mennyire! Íme, még magyarnak sem kell lenni hozzá." Ezzel elindult a *Székely fonó* idén majd' százéves története: itthon is, külföldön is számos operatársulat, szimfonikus zenekar tartja repertoárján, s most e sorba belép a Budafoki Dohnányi Zenekar is: 2027. február 27-én félig szcenírozott formában mutatja be a daljátékot a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. A különleges esthez Kodály Zoltán életének ide köthető eseményeit, a *Székely fonó*val, a népzenével kapcsolatos szavait idézem, végül a daljátékot dirigáló Szüts Apor interjúnkban megfogalmazott gondolatait nyújtom át.

Szöveg: Viant Katalin

Kodály Zoltán zeneszerző, népzenekutató, zenetudós Kecskeméten született 1882. december 16-án, és Budapesten hunyt el 1967. március 6-án. Édesapja hegedűn játszott, anyja zongorázott és énekelt, ő pedig, mint magáról később írta, előbb énekelt, mint beszélt, s többet énekelt, mint beszélt. Első hangszere egy gitár volt, amelyet háromévesen édesanyja szűrőkanalából és kötélből barkácsolt, négyévesen már komponált. 1888-ban kezdett járni a népiskolába Galántán, s itt hallott először népdalokat „cselédlányoktól és parasztoktól, akik vonatra vártak az állomáson", apja ugyanis itt volt állomásfőnök. „Galántán töltötte a szerző gyermekkora legszebb hét esztendejét" – írta önmagáról a *Galántai táncok* bevezetőjében, 1933-ban. Első, 1905-ös galántai gyűjtőútjára, annak nehézségeire így emlékezett vissza: „Ott bolyongtam kialakult rendszer nélkül, embereket fogtam meg az utcán, hívtam énekelni a kocsmába, és hallgattam az aratóleányok dalát.", s ezekhez az évekhez kapcsolódnak megható sorai

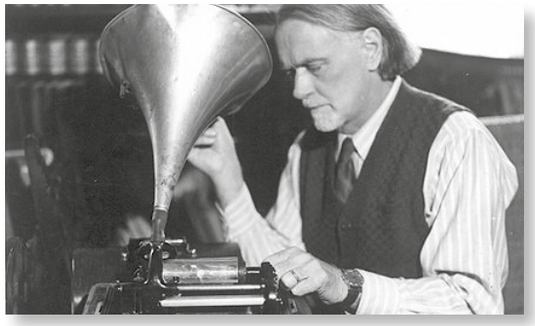

Kodály Zoltán fonográffal – Kertész Gyula alkotása

is, melyeket az 1937-ben megjelent Bicinia Hungarica című, kétszólamú énekgyűjteményéhez írt: „Galántai Népiskola, Mezítlábas pajtásaim: rátok gondolva írtam ezeket. A ti hangotok cseng felém 50 év ködén át." Kodályt 1943. május 30-án avatták Galánta díszpolgárává, s Záreczky Lászlótól, a Kodály-emlékek kutatójától tudjuk, hogy „e napon Kodály bement a valamikori népiskola tantermébe, beült abba a padba, ahol valaha diákként tanult. A sors furcsa fintora, hogy a gyermek Kodálynak mindenből jeles osztályzata volt, csak énekből kapott rosszabb osztályzatot."

Kodály élettörténetének következő fontos szakasza a Zeneakadémián zajlott, ahol megismerkedett Dohnányi Ernővel, Bartók Bélával, Vikár Bélával. Utóbbi kettővel, mint írja: „felosztottuk egymás közt a kutatási területeket, hogy tervszerűen dolgozhassunk. Időnként aztán összejöttünk, ki-ki magával hozta a tarisznyájában a gyűjtés eredményét…" E „felosztást" követően 1912 tavaszán Kodály a Csíki-havasokba, 1914 áprilisában a bukovinai székely falvakba utazott. Itt két hét alatt több mint 200 vokális és 3 hangszeres dallamot jegyzett le, Istensegíts faluban pedig rátalált az *A citrusfa levelestől, ágastól* kezdetű népdalra, melyet átdolgozva be is emelt második színpadi művébe, a *Székely fonó*ba. Ma iskolai ballagásokon énekeljük az *Elmenyek, elmenyek* című, Kászonimépren (Csíkszereda közelében) gyűjtött népdal feldolgozott változatát: ez a dal csendül fel elsőként a *Székely fonó*ban.

Bartók Béla és Kodály Zoltán a Zeneakadémián

Kodály a *Székely fonó*ról:

„Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Úgy hiszem, némi magyarázattal tartozom: mért tartottam előbbrevalónak, hogy önök a régi magyar dal néhány válogatott példáját megismerjék, mint a magam egyéni alkotásainak megismertetését. (...) A magyar vidéki város tipikus környezetében nőttem fel. Ami zene ott elhangzott, belélegzettem a levegővel. (...) Következett a komoly tanulmányok ideje… egyszerre elém ugrott a kérdés: hol a dallama ennek a tengernyi remek versnek, hisz ezt énekelték! Székely balladák! Én itt csak arra a kérdésre akarok felelni, hogy hát megtaláltuk-e azt, amit kerestünk. Azt a régi századok magyar zenéjét, mely a magyar zenei jövő alapja lehet. Tisztelt hölgyeim és uraim: megtaláltuk! Hangja oly döbbenetes erejű, hogy a mai elfajult magyar első hallásra rá sem ismert…Miért hoztunk éppen székely dalokat? Mert ezek közt van legtöbb, legszebb példája a régi magyar stílusnak. Világért sem mondom, hogy most aztán kötelességből vagy hazaszeretetből tetszeni kell mindennek, amit itt hallani fognak. Ebben már az esztétikai tetszés szuverén joga uralkodik… Csak arra kérném önöket, ha valami nem is tetszik mindjárt, ne utasítsák el végképp. Talán máskor majd megtalálja az utat a szívükhöz."
A bemutató évében megjelent „A Székely fonóról és az eljövendő magyar operáról" című írásában pedig: „Ez a kis játék: üzenet a magyar faluból a városnak. Nekem csak a tolmácsolása jutott a sors kegyéből. Így szól az üzenet: Itt vagyok, ez vagyok. Ha kellek, ha felkarolsz, naggyá tehetsz, velem magadat. Ha cserben hagysz, elsorvadok, de velem te is. Jóideje üzenget már így a falu a városnak, de ott nem-igen hallják. Nekem nagy öröm, hogy az opera művészei mindent megteszek, hogy másokkal megértessék. Így hát híven szólal meg a magyar lélek üzenete abban a házban, amelyben eddig még mindig csak vendég, s ahol most Radnai igazgató sürgető kívánságára és szerető gondozása alatt újra szóhoz jutott egy órára. Nagy örömömre, rendkívüli megértéssel fogadta a közönség és a sajtó is. A gáncsoskodók azon rágódnak, hogy néhány dal a koncertteremben már ismeretes, s hogy ott inkább helyén van. Éppen a hangversenyteremben láttam meg világosan, hogy ezek a dalok, termőtalajukból kitépve, szinte érthetetlenek. Szerves egységben kell őket megmutatni azzal az élettel, amelyből nőttek."

Az ősbemutató rendezője Márkus László, díszlettervezője Oláh Gusztáv, koreográfusa az akko-

Jelenetkép a Székely fonó *ősbemutatójáról*

ri balettigazgató, a lengyel Jan Ciepliński volt, s a korabeli fotóknak köszönhetően ma is láthatjuk a színpadképet.

Hosszan idézhetők lennének Kodály ismert és kevésbé ismert gondolatai a népzenéről, a kóruséneklésről, a *Székely fonó*ról, de zárásként inkább idézem Kodály Zoltán, „aki mindenekelőtt és mindenek felett költő volt" ars poeticának is beillő sorait: „…ha életemnek semmi egyéb eredménye nem volna, mint hogy a magyar város rajtam keresztül is közelebb jutna a magyar faluhoz, bár csak egy lépéssel – már akkor sem éltem hiába."

De tegyük félre egy pillanatra a lexikonokat, és lássuk, mit gondol a műről egy fiatal karmester. **Szüts Apor**ral beszélgettem a *Székely fonó*ról, Kodályról, a népzenéről, annak apropóján, hogy ő fogja vezényelni a 2027-es előadást.

Ki vetette fel a gondolatot, hogy a BDZ 2027-ben előadja Kodály *Székely fonó*ját?
Kifejezetten én kértem Hollerung Gábortól a *Székely fonó*t. Amikor 2019-ben, Marosvásárhelyen vezényeltem, akkor még teljesen új volt számomra a darab. Ott találkoztam először a művel, arra az előadásra csináltam meg először, és alapvetően semmi korábbi kapcsolódásom nem volt vele. Nyilvánvaló, hogy az *A csitári hegyek alatt* kezdetű dalt mindenki ismeri, de ennél több és mélyebb ismeretem nem volt a műről, erről a jelenségről, a *Székely fonó*ról, hogy voltaképpen mi is ez. Daljáték? Opera? Hova helyezhető el ez a darab a zenés színpadi művek mérhetetlenül széles tárházában? Nagyon-nagyon szeretem ezt a művet, nagyon szerettem dolgozni vele és nagyon nagy élmény volt. Egy újszerű zeneiség ért engem abban a darabban akkor.

A művel hogyan ismerkedtél? A partitúrát olvasva, a zongorán néha lejátszva belőle részeket? Meghallgatsz korábbi előadásokat, másokat is?
Partitúra alapján, természetesen, ez a legalapvetőbb lépés ahhoz, hogy az ember meg tudja érteni a művet, aminek majd' százéves története van. Kicsit elcsépelt, elhasználódott az a szó, hogy hazaszeretet, de én ebben a darabban elsősorban ezt látom. Sokfajta érzés szólal meg benne, nagyon sokfajta érzelmi skálán, amelyek felett, egy adott népdalnak az ismeretében mi tán elsiklunk, de az egyszerű ember nagyon tudott foglalkozni a lélekkel.

Kérdés, hogy ez ma mennyire „divat"…
Sajnos emiatt a konzumvilág miatt, ami felütötte a fejét, megfakulnak a kifejezési rendszereink, és sokkal inkább az egységesedés felé halad világ, de ezekben a népdalokban még nagyon is jelen vannak. Nem véletlenül lehet belőlük írni egy ilyen művet, mint a Székely fonó. Ezért kértem Gábort, hogy megcsinálhassam – és most, hét év után ismét vezényelni fogom a művet. Azt tudom, hogy Gábor vezényelte már a *Székely fonó*t, és azt is, hogy mióta én a BDZ-vel dolgozom, azóta ez a mű nem szólalt meg a BDZ előadásában.

A *Székely fonó* 23 tételből áll. A zenekar mellett igen fontos szerepet kap a kórus, de van két tétele, amely a *Pantomim* címet viseli, vagyis itt a mozgás, a néptánc is nagy szerepet kap a szerző szándéka szerint. Ez lehetőséget ad arra, hogy látványos színpadképpel, eredeti népviseletben fellépő néptáncosokkal valósuljon meg az előadás, de arra is, hogy „puritán" legyen. Mit tudhatunk most a mű színpadra állításáról, mire készülhet a közönség?
A 2019-es, marosvásárhelyi előadás nem szcenikus formában valósult meg, de mozgás, tánc azért volt benne. Én a mű kapcsán két irányban gondolkodtam a színpadi megjelenítéssel kapcsolatban. Egyrészt, hogy a *Székely fonó* nagyon sok mindent megenged szcenikai szabadsága által, mivel nincs kötött dramaturgiája, vagyis mi is sok mindent megengedhetünk magunknak. Nyilván nem az a cél, hogy szembe menjünk a darabban fellelhető, mondjuk így „történeti szállal", de hogy alapvetően fiatalokkal képzeljük el ennek a darabnak a színpadi megvalósítását, az biztos. A másik irány, ami miatt nagyon szeretem

Szüts Apor

ezt a művet, az a kórus kiemelt szerepe. Én magam a fél életemet amatőr kórusokban énekelve töltöttem el, tavaly pedig a BAK-kal bemutattuk *Missa brevis* című művemet, ezért nekem nagyon fontos, hogy kórussal dolgozhassak, aminek itt ráadásul kiemelt szerepe van. Gábor is sokszor hangoztatja, hogy az amatőr kóruséneklés talán az egyik legfontosabb a zenei életben. A *Székely fonó* egy amatőr kórusnak bitang nehéz, ezért is választottuk 2027 februárját, hogy addig még sokat próbálhassuk, rendszeresen dolgozhassunk vele. Most, amikor beszélgetünk, még nem tudjuk pontosan, hogy ennek a darabnak a kivitelezése, színpadképe milyen is lesz, de könnyen el tudom képzelni, hogy a kórus most is emlékezetből fog énekelni, nem kottából. Ez pedig nem könnyű, hiszen egészen más a színpadi, operai éneklés, mint amihez egy kórus hozzá van szokva. Ezért nem is abban hogy gondolkodom elsősorban, hogy a kórus majd így meg így fog mozogni, hanem abban, megtanuljuk fejből a művet, hiszen annak nem egy-egy jelenetben, hanem a darab nagy részében főszerepe van.

A te vezényléseddel bemutatott két *Székely fonó* között inkább hasonlóság lesz vagy eltérés? A hét év eltelte milyen változást mutathat, mit hozott a műről alkotott elképzelésedben?
Máshová teszem a fókuszt. Hét éve a felkérést egy

elsősorban operaprodukciókat szervező, megrendező cégtől kaptam, akik ehhez találtak zenekart, helyszínt, énekeseket, társulatot, voltak szerződtetett énekeseik, akikkel rendszeresen dolgoztam én is együtt, s így merült fel, hogy mutassuk be a *Székely fonó*t a magyar kultúra napján. Most ott van a hangsúly, hogy erre a zeneiségre hagyjunk időt a zenekarnak, a kórusnak és az énekeseknek is. Hozzátenném még, hogy a *Székely fonó*t kicsit mindenki lenézi. Mindenkiknek a könyökén jön ki, mindenki elintézi az *A csitári*val, ami minden, magyaros jellegű állami rendezvényen megszólal. Valószínű, hogy nagyon sokan énekelték már nagyon rosszul a művet, így aztán a zenészeknek a *Székely fonó*ról valami ömlengős magyarság jut az eszébe, aminek semmi köze a valós Kodály-koncepcióhoz. Én tehát azt tudom mondani ismét, amit már előbb is: az „egyszerű” embereknek Kodály nagyon komplexen bontja ki az érzéseket ebben a darabban. Például az elején, az egyik első duettben az *A citrusfa levelestül, ágastul* szólal meg, és az egyik pantomimjelenetben a kórus gyakorlatilag elkezdi „lekísérni” a zenekart, mert a zenekar egy óriási fortéban megszólaltatja az *A citrusfa* dallamát. És ez előtt szólal meg az *Az hol én elmegyek*, ami egyfajta komplexitást, gyötrődést, kétséget fejez ki. Kodálynak a népdal volt a Bibliája, ő nagyon másként nyúlt a népdalhoz, mint Bartók vagy Dohnányi, akiket ki szoktunk hagyni ebből a képletből, pedig ők is hozzányúltak a népdalokhoz. Bartók úgy kezelte a népdalt, mint egy dokumentumot, zenei dokumentációs jelleggel használta fel a népdalokat, a saját harmóniaképére és saját zenei világára alkalmazva. Nyilván lehet azt mondani, hogy na jó, de hát a népi indíttatású zeneművek, melyek nem is feltétlenül népzenének, csak olyan hatásúak, azok is meghatározták Bartók zenéjét, de amikor effektíve népzenét, szó szerint népzenét írt le, annak nagyon súlyos dokumentációs jellege volt. Kodálynál máshová került a hangsúly: nála minden a népdal körül történik. A népdalt fel lehet dolgozni így is, úgy is, de Kodály bárhogy is dolgozta fel a népdalt, az mindig, minden művében ott volt. Bartóknál azért nem volt mindig, mindenütt ott a népdal, Dohnányi meg inkább alapnak használta a népdalt, egy kiindulási pontnak, amit megváltoztatott, más formában dolgozott fel, akár a ritmusát, akár a dallamát is. De Kodálynál a népdal központi elem volt, s nyilván ő maga értette azt legjobban, amit így fogalmazott meg: „Sokkal fontosabb, hogy ki az énektanár Kisvárdán, mint az, hogy ki az Opera igazgatója.” Ez a gondolat a kóruséneklésről szól, ami sokkal fontosabb a komplex nevelés szempontjából. Tehát összefoglalva azt mondhatom, hogy most, ebben az előadásban más kap hangsúlyt.

Végezetül arra kérlek, hogy hallgatóinknak emelj ki a műből egy olyan jelenetet, zenei részletet, amelyre szeretnéd, hogy különösen figyeljenek.

Nagyon sok olyan része, jelenete van a *Székely fonó*nak, amiről órákig lehetne beszélni, például Bertelaki László halála, ami a mű elején van, s ami a szívemhez nagyon közel áll, mert szerintem ez a csúcsa ennek a darabnak. Van egy kerete, ami körbeveszi a cselekményt, a mesét. A *Pantomim* tételben például a kórus elkezdi szöveg nélkül kísérni a zenekart, de itt van dráma, népmese, csodás feltámadás, végül egy nagy újraegyesülés, amelyben mindenki ismét boldog. És nyilván briliáns zenei kivitelezésről beszélünk, amelyet – ha lehet valamihez hasonlítani –, akkor leginkább a *Felszállott a páva* variációkhoz hasonlítanám, annak az indíttatása az, ami egy kicsit megközelíti a *Székely fonó*ét, de ott egy népdal variációiról, kibontásáról beszélünk. Nyilván belemehetnénk még a hangszerelés zsenialitásába, az érzékenységbe, a drámaiságba, az erőteljességbe, az átkötő zenéknek szintén népdal gyökerű relációiba…

Akkor az elejétől a végéig figyelnünk kell…

Igen, rögtön az elejétől, Bertelaki László halálától, a pantomimjelenettől kezdve, ami szerintem csúcsa a darabnak, egészen a végéig, ami ráadásul rettenetesen látványos, szinte táncházas hangulatú. Briliáns a mű.

Kodály Székely fonó című daljátékát 2027. február 27-én hallhatja közönségünk, 19.30-kor a ZenePlusz bérlet 3. előadásának keretében a Müpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében. Előadók: Budapesti Akadémiai Kórustársaság, Budafoki Dohnányi Zenekar. Vezényel: Szüts Apor.

■

Egy ilyen produkcióban mindenki egyenrangú alkotótárs

A BDZ őszi programjának egyik izgalmas előadása lesz az *Őszi varázs*. Csodálatos, ismert zenéket hallhat a közönség, a látványról pedig a tizenhat éve töretlen sikerrel működő Feledi Project gondoskodik. A részletekről inkább az együttes alapítója, a táncművész-koreográfus **Feledi János** beszéljen…

Szöveg: Szalai Eszter M.

Ahogy a honlapjukon olvasgattam a produkciók nevét, az *Őszi varázs*t sehol sem találtam benne. Ez azt jelenti, hogy ez egy új előadás lesz, esetleg kimondottan erre az alkalomra készül, a Budafoki Dohnányi Zenekar novemberi estjére?
Igen, kifejezetten a novemberi alkalomra készül az est. A Budafoki Dohnányi Zenekarral régi munkakapcsolat és barátság köt össze, és utoljára 2022 körül dolgoztunk együtt közös produkción, így úgy éreztük, elérkezett az idő egy újabb együttműködésre. Nagyon örültem a felkérésnek, hiszen ez az est valóban összművészeti produkció lesz, ami az utóbbi években különösen foglalkoztat és inspirál.

A zenék igazi slágerzenék, Vivaldi, Piazzolla, Glazunov... Csupa olyan, amit gyakran hall az ember. Ha valaki koreográfus, akkor tud „csak úgy, simán" zenét hallgatni, vagy azonnal képeket, mozdulatokat lát maga előtt? Ebben az esetben mi volt a sorrend? Adottak voltak a zenék, és ahhoz készül az est koreográfiája, vagy előbb volt meg az őszi koncepció, és azokhoz válogattak zeneket?
Mind nagyon szép, ismert és kedvelt zenék, amelyek hallgatása közben egy alkotó fejében szinte akarva-akaratlanul is képek, víziók és mozdulatok indulnak el. Ebben az esetben az ősz volt a kiindulópont. Ehhez a rendkívül tág, sokszínű és sokrétegű évszakhoz kerestünk hangulatokat, zeneműveket és alkotókat. A kiválasztott zeneművekre készül majd a koreográfia, vagyis a zenék inspirálják a mozdulatok megszületését.

Ha valaki nem hangfelvételre, hanem élő zenekarra és - ebben az esetben – kórusra táncol, ott bármikor, bármi megtörténhet a színpadon. Egy árnyalattal másabb tempó, egy-egy jobban megváratott taktus, ne adj' Isten valami probléma. Mennyi flexibilitás van egy ilyen táncprodukcióban? Mennyire tudják lekövetni egymást a művészek?
Én azt gondolom, hogy egy ilyen nagyszabású produkcióban mindenre fel kell készülni. Ezért is van szükség a próbákra, az összpróbákra és a színpadi próbákra, hogy mire közönség elé kerülünk, a lehető legtöbb váratlan helyzetet kiküszöböljük. Természetesen egy élő koncert vagy előadás során bármikor közbejöhet bármi, de minden résztvevő művész profi és tapasztalt, így azonnal tudnak reagálni egymásra. Ehhez azonban elengedhetetlen az egymásra figyelés és az egymásra való fókuszálás. Ez nem csupán egy koncert és nem csupán egy táncelőadás, hanem egy összehangolt, összművészeti produkció, amelyben mindenki egyenrangú alkotótárs. Egy ilyen előadás csak akkor tud igazán működni, ha mindenki figyel a másikra.

Tervezik máshol is bemutatni az *Őszi varázs* produkciót?
Tervek természetesen mindig vannak – akár a produkció továbbgondolására, akár a kibővítésére. De ez már a jövő zenéje… Egy közös projekt, az együtt gondolkodás és az ötletelés mindig újabb gondolatokat és lehetőségeket vet fel. Ez számomra nagyon inspiráló, és sok új utat, irányt nyithat meg a jövőben.

Fotó: Papp Tibor

Hány táncos szerepel a produkcióban?
Tizenhárom táncművésszel tervezek dolgozni. Úgy gondolom, hogy egy ilyen nagyszabású produkcióhoz legalább ennyi táncművészre van szükség, természetesen figyelembe véve a színpadi és zenekari viszonyokat, illetve a hangversenyterem adottságait.

Mire számíthat a közönség?
Nagyon sok szép és különleges zenére, színes, látványos koreográfiákra – ahogy az ősznek is megannyi színe és hangulata van. Remélem, hogy ezt a sokszínűséget és gazdagságot a mozdulatokon keresztül is sikerül majd megmutatnunk.

Hogyan kezdtek együtt dolgozni Hollerung Gáborral? Remélhetjük, hogy lesz még ilyen közös projekt a jövőben?
A közös munka valójában nagyon régen kezdődött. Először 2016-ban Respighi *Róma fenyői* című művére készítettem koreográfiát, amire Gábor kért fel. Nagyon megtisztelő volt számomra ez a felkérés, és szerencsére olyan jól sikerült az első közös munka, hogy ezt később számos sikeres produkció követte, többek között *A varázsdoboz*, a *Pulcinella*, a *Walpurgisnacht* és az *Orfeusz*. Bízom benne, hogy a jövőben is sok szép és izgalmas produkciót tudunk majd együtt létrehozni a Budafoki Dohnányi Zenekarral.

Egy koreográfus mennyire tudja egy ilyen produkcióban figyelembe venni egyes táncosai erősségeit? Van lehetőség egy kicsit személyre szabni az előadást?
Abszolút, mindenképpen szeretném megmutatni a táncosaim technikai és egyéniségbeli erősségeit úgy, hogy közben megmaradjon az egész csapat koherenciája. Itt is fontos az egység, ugyanakkor lesznek olyan zenei részek és jelenetek, amelyekben a táncművészeim egyénileg is meg tudják mutatni magukat. Számomra nagyon fontos a személyes, egyéni jelenlét, és arra is biztatom a táncosaimat, hogy ne csupán végrehajtók legyenek, hanem gondolkodó, alkotó művészek. Szeretek velük beszélgetni, közösen gondolkodni, megvitatni és kipróbálni különböző ötleteket. Ami pedig a legjobban működik, azt beemeljük a produkcióba. Ettől válik igazán közössé és élővé egy alkotói folyamat.

Olvastam, hogy nemrég volt próbatánc az egyesületnél. Sokan jelentkeztek? A táncművészek közül hányan érdeklődnek ezen irányzat iránt?
Magam is meglepődtem azon, hogy milyen sokan jelentkeztek. Több mint hetven jelentkezőnk volt, és a visszahívás alapján végül negyven táncost néztünk meg. Sok nagyon jó táncossal találkoztam, de közülük is a legjobbakat választottuk ki, több szempontot figyelembe véve. Számomra nagyon fontos az első benyomás, a táncos energiája, kisugárzása, az, hogy hogyan tud a többiekkel együtt dolgozni és együttműködni, természetesen a megfelelő technikai felkészültség mellett.

Az *Őszi varázs*ban is lesz olyan táncos, aki most májusban került be? Mennyire könnyű vagy nehéz az újaknak felvenni a fonalat és beilleszkedni a csapatba?
Igen, lesznek olyan táncosok, akiket kifejezetten ehhez az új produkcióhoz választottam ki. Úgy gondolom, hogy az új belépőknek nem lesz nehéz felvenniük a ritmust, hiszen a próbatánc végén olyan művészeket választottam, akik talpraesettek, nem riadnak meg az új helyzetektől, és rugalmasan, nyitottan tudnak csatlakozni a Feledi Projecthez. Szerintem egy nagyon izgalmas csapat jött össze, akik engem is nagyon inspirálnak, és remélem, hogy én is tudok majd nekik inspirációt és kreatív energiát adni. Nagyon várjuk a novemberi bemutatót!

Közönségünk az Őszi varázs produkciót 2026. november 11-én, 19.30-kor láthatja a ZenePlusz bérlet 1. előadásán a Müpában. Előadók: Feledi Project, Budapesti Akadémiai Kórustársaság, Budafoki Dohnányi Zenekar. Vezényel: Hollerung Gábor. ■

Igazából karácsony!

Az ünnep története a betlehemi jászoltól a családi ünnepig

A karácsony az életünk magától értetődő része. Már hetekkel az ünnep előtt fényfüzérek ragyognak az utcákon, megtelnek a karácsonyi vásárok, ismert karácsonyi dalok szólnak minden üzletben, intézményben, az utcákon, és lassan minden a készülődés körül forog. Feldíszítjük otthonunkat, ajándékokat keresünk szeretteinknek, ünnepi fogásokat készítünk, majd szenteste a gyertyagyújtás után körbeüljük az asztalt vagy éppen az éjféli misén várjuk Krisztus születését.

Szöveg: Ortutay Réka

Mindez annyira természetesnek tűnik, hogy ritkán tesszük fel a kérdést: vajon honnan erednek ezek a szokások? Miért éppen december 25-én ünneplünk? Mióta állítunk karácsonyfát, és hogyan vált a karácsony azzá az ünneppé, amilyennek ma ismerjük? Tartson velünk ezen a másfél évezredes időutazáson, és merüljön el a pogány és keresztény hagyományokban.

A karácsony születése

A korai keresztények számára nem Krisztus születése, hanem feltámadása állt a hit középpontjában. Már akkor is a feltámadás ünnepe, a Húsvét volt a keresztények legnagyobb ünnepe, melyet konkrét dátumhoz tudtak kötni, Jézus születésének pontos időpontjáról azonban semmilyen biztos információ nem maradt fenn. A Biblia nem nevezi meg a dátumot, így a keresztény közösségek hosszú ideig különböző hagyományokat követtek.

A helyzetet tovább bonyolította, hogy a születésnap ünneplése a keresztények szerint inkább pogány szokásnak számított. Számukra sokkal fontosabb volt Krisztus megváltó műve, mint földi életének kezdete. Nem véletlen, hogy a 3-4. században még többféle elképzelés létezett arról, mikor kellene megemlékezni Jézus világra jöttéről.

Keleten az epifánia (ott teofánia), – január 6. – vagyis az isteni megnyilvánulás ünnepe vált hangsúlyossá. Ez nem csupán Krisztus születését idézte fel, hanem a napkeleti bölcsek látogatását, a Jordánban történt megkeresztelkedést és a kánai menyegző csodáját is. Nyugaton ugyanakkor fokozatosan egy másik dátum került előtérbe: december 25.

Miért éppen december 25?

A választ a Római birodalom nagy ünnepeiben kell keresnünk. A rómaiak hagyományosan december végén ünnepelték a Sol Invictus, vagyis a Legyőzhetetlen Nap ünnepét, amely a téli napfordulóhoz kapcsolódott, és a fény sötétség felett aratott győzelmét hirdette.

A keresztény gondolkodás számára ez a kép különösen beszédes volt. Krisztust a világ világosságának tekintették, aki a sötéten diadalmaskodó fény szimbóluma. Így a nap születésének pogány ünnepe és Krisztus születésének keresztény értelmezése között szimbolikus áthallás alakult ki. Ezt támasztja alá egy korai keresztény mozaik is, amelyen Krisztust a legyőzhetetlen nap attribútumaival ruházzák fel: fejéből sugarak törnek elő, lovasszekéren érkezik.

A 325-ös niceai zsinat végül pontot tett a születés napját övező vita végére, és december 25-ét nevezte meg ünnepnapként. A keleti és nyugati egyház közötti vita pedig úgy zárult le pár évtizeddel később, hogy mindkét fél elfogadta december 25-ét a születés napjaként, míg január 6-a az epifánia (az isteni megnyilvánulás), illetve a vízkereszt napja

A KARÁCSONY ELNEVEZÉSE A KÜLÖNBÖZŐ KULTÚRÁKBAN

A karácsony szó eredete a különböző nyelvekben sokat elárul arról, hogy az ünnep hol gyökerezik. A magyar karácsony szavunk a szláv korcsun – átlépő vagy kracsun – napforduló szóból eredt, amely a skanináv Jul szóhoz hasonlóan egy pogány napforduló ünnepre utalhat. Az északi népek a karácsonyt ma is ezzel a szóval illetik. Érdekes módon románul is hasonlóan cseng a szó (Crăciun), valószínűleg ők is a szláv nyelvből kölcsönözték. Az orosz nyelvben a rozsgyesztvo – születés szót használják, déli szomszédaink a Božić (Kis Isten) szóval illetik az ünnepet. Az osztrákok és a szlovákok a szent / áldott éj kifejezésből vezetik le a karácsony elnevezést (Weihnachten / Vianoce), az angolok Christmas szava a Krisztus miséje elnevezésből ered, de a skandinávokhoz hasonlóan az angol nyelven még él a Yule kifejezés is. Szintén a születés szót használják az ünnepre az olaszok (natale), franciák (noël) és a spanyolok (navidad) is.

lett. Ezzel megszületett az a tizenkét napos ünnepkör, amelynek emlékét ma is őrzi a híres angolszász ének, a *The Twelve Days of Christmas*.

A templomból a piactérre

A korai századokban a karácsony egészen másképp nézett ki, mint napjainkban. Nem volt karácsonyfa, nem voltak ajándékhegyek, és a családi vacsora sem tartozott az ünnep legfontosabb elemei közé. A hívők hosszú böjttel készültek az ünnepre, majd december 24-én este összegyűltek a templomokban. Virrasztottak, énekeltek és imádkoztak, várva az éjféli misét. A gyertyafény, a harangszó és az ünnepi énekek már ekkor meghatározó részei voltak az ünneplésnek. A karácsony évszázadokon át elsősorban liturgikus esemény maradt. Csak később, a középkor folyamán kezdett kilépni a templom falai közül, hogy meghódítsa az utcákat, a vásárokat, majd végül az otthonokat is.

RORATE MISE

A karácsonyi időszak egyik legszebb előkészületi hagyománya a rorate mise, az advent hajnali szentmiséje, amely a kora keresztény szokásokat idézi. A középkorig visszanyúló hagyomány különösen Közép-Európában, így Magyarországon is mély gyökereket eresztett. A rorate ma is az advent egyik legmeghittebb szertartása, amely a karácsony valódi üzenetére, a fény megszületésére irányítja a figyelmet. Nevét a latin Rorate caeli desuper (Egek, harmatozzatok) kezdetű bibliai idézetről kapta, amely évszázadok óta az adventi várakozás egyik legfontosabb jelképe. A roratét hagyományosan még napkelte előtt, gyertyafény mellett mutatják be. A sötét templomban kezdődő szertartás során fokozatosan felragyog a hajnal fénye, amely Krisztus világba érkezésének szimbóluma. A szertartás különleges hangulata a várakozás, a remény és a lelki elcsendesedés élményét kapcsolja össze.

Ahogy a kereszténység egyre több területet és kultúrát ért el, a latin nyelvű szertartások már nem voltak mindenki számára érthetőek, így új formát kellett kitalálni a bibliai történetek átadására. Megjelentek a liturgikus drámák, amelyek a karácsony eseményeit elevenítették meg a hívek előtt. Az angyali üdvözlettől a pásztorok imádásáig a születéstörténet legfontosabb jelenetei elevenedtek meg a templomokban, majd később a városok terein is. Ezek az előadások nemcsak vallási események voltak, hanem a középkori ember egyik legfontosabb közösségi élményévé váltak. Ezek a játékok már az adventi időszakban elkezdődtek, a történetekben elhangzó párbeszédeket dalok egészítették ki. Mivel a történetekben sok szerepet kapott a humor, illetve volt bennük pár hangos, például Heródes dühét bemutató jelenet, az előadások a templomból a piacterekre költöztek.

Ebből indult el a karácsony egyik legszebb és legnépszerűbb hagyománya, a betlehemezés is. Assisi Szent Ferenc 1223 karácsonyán, Greccióban, egy barlangban rendezte be a születés körülményeit: élő emberekkel és állatokkal népesítette be a barlangot, és így adták elő a születés történetét.

A modern karácsony feltalálója

Charles Dickens 1843-ban megjelent *Karácsonyi ének* című regénye alapjaiban változtatta meg a karácsony modernkori ünnepét. A szerző a fukar és szívtelen Ebenezer Scrooge történetén keresztül összekapcsolja a karácsony ünnepét a szeretettel, a mások problémái iránti együttérzéssel, a nagylelkűséggel és mindenekelőtt a családdal. A regény hatására a karácsony, amelyet addig túlnyomórészt az utcán ünnepeltek, bekerült a családi otthonok melegébe, ahol az emberek a szeretteikkel bensőséges hangulatú vacsorát fogyasztanak és közösen énekelnek. Angliában egy soha nem látott jótékonysági hullám vette kezdetét: az ünnep középpontjába az adakozás, mások megsegítése került. Sok gazdag ember nyitotta ki pénztárcáját, hogy adományokkal segítse a rászorulókat, a munkáltatók pihenőnapot adtak munkavállalóiknak a karácsony ünnepére. A karácsonyi énekek reneszánszukat élték, és sok új dal is született. A Merry Christmas (szó szerint Víg karácsonyt) kifejezés is a regény hatására honosodott meg az angol nyelvterületen. Valójában nem csak Angliára volt hatással: világszerte megalapozta a karácsony meghitt, bensőséges hangulatát, és megteremtette a karácsony szellemét.

A betiltott karácsony

Nehéz elképzelni, de volt idő, amikor a karácsony ünneplése törvénybe ütközött. Az angol polgári forradalom után Oliver Cromwell puritán hívei úgy vélték, hogy az ünnephez kapcsolódó lakomák és vigasságok összeegyeztethetetlenek a keresztény erkölccsel. 1647-ben ezért egyszerűen betiltották a karácsonyt. December 25-ét munkanappá nyilvánították, a piacokon nem szabadott karácsonyi ételeket árulni, a templomok zárva tartottak. Aki megszegte a törvényt, azt keményen megbüntették. Végül 1660-ban, a monarchia restaurációját követően a karácsony is visszanyerte szabadságát. A törvény Skóciában egészen 1958-ig érvényben volt!

A Szovjetunióban más módszert találtak ki a keresztény ünnepek eltörlésére: szekularizálták őket. Sztálin, aki sem a polgárság, sem a kereszténység tradícióit nem nézte jó szemmel, a karácsony helyett egy keresztény szellemiségtől megfosztott, világi ünnepet vezetett be: újévi fa felállítását, melyhez Fagyapó (Gyed moroz) hoz ajándékokat a gyermekeknek.

A vásárok, amelyek meghódították a világot

Az adventi időszak elengedhetetlen kelléke a karácsonyi vásár. Hihetetlen, hogy ennek hagyománya már 800 évre visszanyúlik! Bár a karácsonyi időszakban korábban is rendeztek vásárokat – ezeknek elsősorban a téli élelmiszer-felhalmozás volt a célja –, az első igazi karácsonyi vásárt 1434-ben, Drezdában tartották, ez kifejezetten a karácsonyhoz kapcsolódó portékáival vált kedveltté. Itt már árusították a németek hagyományos ünnepi kalácsát, a Dresdner Christstollent. A kezdetben egynapos ünnep mára már többhetes adventi vásárrá nőtte ki magát, és a mai napig középkori nevét viseli: Dresdner Striezelmarkt. Amikor Luther azt javasolta, hogy a gyermekek az ajándékaikat ne Szent Miklóstól, hanem a Christkindtől, azaz Jézuskától kapják meg, a karácsonyi vásárok lassan az ajándékok beszerzésének helyszínévé váltak. Innen ered a karácsonyi vásárok elnevezése, a Christkindlmarkt.

Pogány szokások keresztény köntösben

Amikor karácsonyi hagyományról beszélünk, egy sor olyan tradíció bukkan fel, amelynek eredete még a Krisztus születése előtti időkbe nyúlik vissza. Ha megkérdezzük, hogy honnan eredt a karácsonyfa-állítás, a gyertyagyújtás, a karácsonyi sütemények vagy az ajándékozás hagyománya, előbb-utóbb bizonyosan a fénykultusz rítusaiba botlunk. A Rómában honos Sol Invictus és a skandinávok napfordulós ünnepe, a Jul hasonló elemekből áll össze. De ugyanilyen ünnep volt a Kárpát-medencében a szlávok napfordulós ünnepe, a kracsun (az összecsengés a magyar karácsony szóval nem a véletlen műve!).

A karácsonyfa-állítás régmúlt időkre nyúlik vissza. Az örökzöldek feldíszítése, vagy a házak örökzöldekkel való felruházása minden pogány

Botticelli: A királyok imádása

ünnep fontos eleme volt, mert ezzel az élet diadalát ünnepelték az elpusztuló és újjáéledő természetben.

A gyertyagyújtás az újjászülető fény rítusából ered. A téli napforduló egyik központi része volt a szent tuskó, azaz egy fatuskó elégetése, amelynek egész éjjel (a skandinávoknál napokig) égnie kellett, mint a megszülető fény szimbóluma.

A napfordulós ünnep sem múlhatott el rituális ételek fogyasztása nélkül. Az ünnepi kalács közepébe sokszor gabonaszemeket vagy gyógynövényeket sütöttek, hogy távol tartsák a rontást. Ennek hagyománya a mai napig él: német nyelvterületen a már említett Stollen (a beleszórt szárított gyümölcsökkel), a skandinávoknál a Lussebullar (S-alakú sütemény, amelynek két spiráljába egy-egy mazsolát nyomnak), Magyarországon pedig a karácsonyi kalács vagy mézeskalács formájában.

A karácsony zenéi: a katakombáktól a koncerttermekig

Bár a karácsonyi készülődés elképzelhetetlen a fülünkben csengő dallamok nélkül, ritkán gondolunk bele, milyen kalandos utat jártak be az ünnepi énekek, amíg a középkori templomokból eljutottak a modern popslágerekig. Titkos politikai üzenetek, egérrágta orgonák és pogány táncdallamok kísérik az emberiség legszebb téli himnuszainak történetét.

A legrégebbi karácsonyi dallamok a kereszténység bölcsőjében, a Közel-Keleten születtek. Ha kíváncsiak vagyunk arra, milyen énekek szólalhattak meg a kereszténység hajnalán, érdemes belehallgatnunk néhány asszír keleti keresztény szertartás felvételébe a YouTube-on. Ezek a dallamok szoros rokonságot mutatnak a gregorián dallamokkal. Ahogy a kereszténység elterjed Európában, ezek a gazdagon díszített dallamok leegyszerűsödtek. Ilyen például az egyik legrégebbről fennmaradt karácsonyi dal, a *Veni, redemptor gentium* (*Jöjj, népek megváltó Istene*) a 4. századból. Ez az ének olyan népszerűnek bizonyult, hogy évszázadokkal később Luther Márton is lefordította. Így vált *Nun komm, der Heiden Heiland* címmel ismert protestáns korállá, amelyet Johann Sebastian Bach is feldolgozott.

Az anyanyelvű karácsonyi dalok megjelenésével a karácsony igazi közösségi élménnyé vált. Így a latinul nem tudó emberek is kivehették részüket az ünnepi éneklésből. Ilyen anyanyelven született dal a 12. századból ránk maradt, ír eredetű, varázslatos hangulatú *Wexford Carol*, amely lebilincselő dallamvilággal meséli el a születés éjszakáját.

Ki gondolná, hogy a karácsonyi dalok között kifejezetten baljós hangulatút is találunk? A *Coventry Carol* egy középkori liturgikus drámából származik, és azt a megrázó jelenetet illusztrálja, amikor a betlehemi gyermekmészárlás elől menekülő anyák elaltatják a gyermekeiket.

A karácsonyi történeteket a nép sokszor ismert

dallamokkal párosította, így nem ritka, hogy pogány eredetű táncmelódiák is helyt kaptak a karácsonyi énekes kánonban. Egy 15. századi énekeskönyv őrizte meg számunkra a *Nowel we syng* kezdetű dalt, amely egy polifonikus szerkesztésű, táncos jellegű, ritmikus ének, és a mai napig az angolszász karácsonyi repertoár szerves része. A *Ding Dong Merrily on High* dallamát szintén egy francia táncmelódiából kölcsönözték.

A *Good King Wenceslas* című dal sokak számára az Igazából szerelem című filmből lehet ismerős, amelyben Hugh Grant karaktere énekli az ajtót nyitó gyerekeknek. A szövegét John Mason Neale szerezte 1853-ban. Főhőse Szent Vencel cseh fejedelem, aki a fagyos téli éjszakákon maga hordott fát és élelmet a szegényeknek. A szöveget Neale egy 13. századi skandináv tavaszköszöntő ének dallamával párosította (*Våren kommer till vår fröjd / Tempus adest floridum*). A dal Dickens regényéhez hasonlóan a társadalmi szolidaritás jelképévé vált: arra emlékeztette a jómódú angolokat, hogy segítsék a nélkülözőket.

Az anyanyelvű énekek mellett a latin nyelvűek is virágkorukat élték a középkorban: ebből az időszakból származik a *Gaudete*, a *Veni, veni Emanuel* és a *Hodie Christus natus est* is. Emellett elterjedtek az úgynevezett makaronikus – azaz vegyesen latin és népnyelvű – dalok is, mint például az *In dulci jubilo.*

A késő középkorban alakult ki a Weihnachtshistorie (karácsonyi történet) mint zenei műfaj. Ez a műfaj a karácsonyi liturgikus drámákban gyökerezik, és bibliai szövegek megzenésítéséből áll –

Római mozaik: Krisztus mint Sol invictus

egyik legszebb példája Heinrich Schütz műve. Ebből fejlődött ki később a karácsonyi oratórium, amely a bibliai idézetek mellett már szabadon választott lírai szövegeket is alkalmazott. A műfaj csúcspontja egyértelműen J. S. Bach *Karácsonyi oratórium*a.

A karácsonyi énekek történetében még politikai utalásokkal is találkozhatunk. Miután a puritánok 1647-ben Angliában betiltották a karácsony megünneplését, az ünnepi dalok illegalitásba kényszerültek. Ekkor született meg a latin nyelvű *Adeste fideles (Ó, jöjjetek, hívek)* kezdetű himnusz. Ennek Natum videte regem angelorum (Lássátok az angyalok királyának születését) sora egy finom, titkos szójátékot rejthetett: a fülnek szinte teljesen azonosan hangzó regem anglorum (az angolok királya) kifejezésre utalva a száműzött, törvényes uralkodó visszatérését vizionálta.

MI IS A CHRISTMAS CAROL?

Az angol carol műfaja több évszázados fejlődés eredménye. A carol hagyományosan népnyelvű, közösségi éneklésre szánt, egyszerű szerkezetű, gyakran refrénes ünnepi ének, amely a középkori népi és vallásos hagyományok találkozásából született. Minden carol karácsonyi ének, de nem minden karácsonyi ének carol. A karácsonyi slágerek, mint például White Christmas, vagy az All I want for Christmas nem carolok.

A 17-18. századtól kezdve a közösségi éneklés hagyománya különösen német nyelvterületen virágzott. Itt született meg a világ leghíresebb karácsonyi dala, a *Stille Nacht* (Csendes éj) is, amelynek szövegét Joseph Mohr, dallamát pedig Franz Xaver Gruber szerezte. A művet 1818-ban mutatták be egy Salzburg környéki templomban. A premierhez egy kedves legenda is fűződik, miszerint a templom orgonáját megrágták az egerek, így az éjféli misén a dalt kényszerűségből gitárkísérettel adták elő.

A 19. és 20. században neves klasszikus zeneszerzők is felkarolták a műfajt, elég csak Benjamin Britten A *Ceremony of Carols* című művére

gondolnunk. Idővel a karácsonyi zene a könnyűzene világába is utat tört magának. Irving Berlin (*White Christmas)*, Mel Tormé (*The Christmas Song*) és Johnny Marks (*Rockin' Around the Christmas Tree*) írták a legikonikusabb ünnepi világslágereket, amelyeket olyan énekeslegendák vittek sikerre, mint Bing Crosby, Nat King Cole vagy Frank Sinatra.

A hazai hagyományokat tekintve a legrégebben lejegyzett magyar karácsonyi dal a *Csordapásztorok*, amely egy 1651-es énekeskönyvben maradt ránk. A legismertebb énekünk, a *Mennyből az angyal* egy 1767-es kéziratból ismert, szerzője valószínűleg Szentmihályi Mihály boconádi plébános volt. A *Kiskarácsony, nagykarácsony* kezdetű dalunk az ünnepkör két jeles napjára utal: a nagykarácsony Jézus születésének ünnepe (december 25.), míg a kiskarácsony az újév napja (január 1.). Igazi magyar karácsonyi klasszikusnak számít a *Pásztorok, pásztorok* és a *Dicsőség mennyben az Istennek* is; mindkét ének a nagy hatású Tárkányi–Zsasskovszky-féle Katholikus egyházi énektárban jelent meg az 1800-as évek közepén.

A karácsony ma egyszerre keresztény ünnep, családi hagyomány, kulturális örökség és közösségi élmény. Évszázadok során pogány fényünnepek, népszokások, középkori liturgiák, vásári hagyományok, egyházi énekek és irodalmi művek formálták olyanná, amilyennek ma ismerjük. Talán éppen ezért képes újra és újra megszólítani embereket vallási, kulturális és földrajzi határokon át: mert története valóban a közösség, a szeretet és a remény története.

Legyen részese ön is ennek a különleges ünnepi élménynek december 28-án az MVM Dome-ban! Az *Igazából karácsony szimfonikus koncertshow* nem csupán a legismertebb ünnepi dallamokat szólaltatja meg, hanem zenei utazásra hív a karácsonyi hagyományok világába. A különböző nemzetek ünnepi énekei, a grandiózus szimfonikus hangzás és a lenyűgöző látványvilág együtt idézik meg azt a közösségi élményt, amely évszázadok óta a karácsony egyik legfontosabb üzenete. ■

„Új rajzlapját kifeszíti az égen A hajnal, a nagy impresszionista.”

Tóth Árpád: *Hajnali szerenád*

Akár csak ezt az egyetlen idézetet olvasva az Aradon 140 éve, 1886. április 14-én született Tóth Árpádtól, hálásak lehetünk a művészeteknek és a művészeknek, hogy hétköznapjainkat megszépítik, hisz művészet nélkül élni lehet, de nem érdemes... Nézzünk néhányat a 2026-os év rendkívül gazdag, főleg magyar, zenei vonatkozású eseményeiből, évfordulóiból.

Szöveg: Viant Katalin

„Itt az írás forgassátok, / Érett ésszel, józanon. Kölcsey” jeligéjű pályázatával Erkel Ferenc nyerte el Kölcsey Ferenc *Himnusz*ának megzenésítésére kiírt pályázatot és az elkészült művet 1844. július 2-án már be is mutatták a Nemzeti Színházban. A dél-koreaiak himnuszának zeneszerzője, Ahn Eak Tai (1906–1965), akinek szobra a Városligetben látható, 1936-ban járt először Magyarországon. Itt Bartók és Dohnányi is felfigyelt rá – utóbbi meghívta, mint karmestert egy fellépésre Budapestre, majd később mestere is lett a Zeneakadémián, ahol zeneszerzést és vezénylést tanított az Eötvös Collegium híres lakójának. Az idén 250 éves USA himnuszát az angol John Stafford Smith (†1836. szeptember 21.) szerezte. Ennek néhány üteme két alkalommal is felhangzik Puccini *Pillangókisasszony* című operájában, amelynek hazai ősbemutatója egyébként 120 éve, 1906-ban volt.

„Beléptem az egyházi rendbe – de semmi esetre sem a világ iránt megvetésből vagy még kevésbé, mert ráuntam a művészetre…” – írta az idén kettős évfordulójú **Liszt Ferenc** (1811. október 22. – 1886. július 31.), akinek 2011-es emlékévében minden vasútállomáson, ahol az arcmásával díszített mozdony megállt, hallhattuk *II. magyar rapszódiá*ját. „Vasúton bámulatosan halad az ember... Mikor… azt gondolja, hogy még csak fölül, már akkor leszáll, s ott van Vácon.” – e sorokat pedig Petőfi írta Kerényi Frigyesnek, de verse is született, *Vasuton* címmel. „A civilisatio legújabb fejleménye Hunnia fővárosának is nyujtá azon élvezetet, melynek majd minden európai főváros már egy idő óta örvend, és kikocsikáztatá egy csudaszerü gözelőfogattal a meghívottak százait, egyszerre, a pamlagok kényelmes ölén, villámi, azaz: vasúti sebességgel, t. i. 50 és néhány percz alatt Vácz városába…” – ez pedig a Budapesti Hiradó beszámolója az 1846. július 15-én átadott „első magyar gőzmozgonyos vasút-ról”. S hogy miért szerepel a „rapszódia” szó Liszt 19 részes, *Magyar rapszódiák* című sorozatának címében? Tán mert a zeneszerző egy 1846. október 8-án kelt levelében ezt írta: „…ennek a különös országnak énekese, rhapsodosa akarok lenni.” 1947-től már nem csak a klasszikus zene rajongói hallgatták a *II. rapszódiá*t, hanem az egész világ megismerte a *Tom és Jerry* rajzfilmsorozat egyik epizódjának köszönhetően, amelyben Tom eljátszaná a darabot, ha Jerry hagyná… A rajzfilm a Walt Disney stúdiójában készült, a BDZ egyik filmzenei koncertjén pedig Oravecz György aratott nagy sikert a film élő zongorakíséretével.

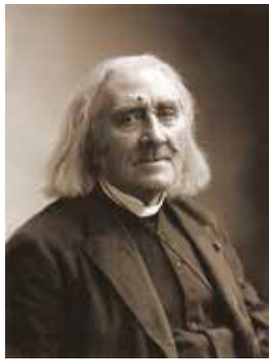

„Nincs már symphonia, s zöld lugasok között / Nem búg gerlice, és a’ füzes ernyein / A’ csermely violás völgye nem illatoz, / S tükrét durva csalét fedi.” – írja 1804 után valamikor *A közelítő tél* című elégiájában a 250 éve született, 190 éve elhunyt **Berzsenyi Dániel**, akit a birtokán lévő Nikla falu népe, ahol a költő is élt, szeretetből csak Dani uraságnak szólított. (A *symphonia* szó itt nem zeneművet jelent, hanem a természet harmóniáját, összhangját, a madarak dalát.) Ekkor harminc körül jár, de úgy érzi: „Már elestvélyedtem… alig hallom a vígság lármáit…” Többen is megzenésítettek Berzsenyi-verseket, így a közelmúltban elhunyt Sebő Ferenc *A közelítő tél* címűt, *A magyarokhoz I.* című ódát pedig Kodály Zoltán és Szentpáli Roland is – utóbbi művét a BDZ 2021 októberében mutatta be (erről a Hangoló 2021-es őszi számában olvashatnak).

Berzsenyi kúriája Niklán ma, előtte a költő szobrával

„Itt meg itt, meg itt van a hegedülés! – mondotta, tíz ujjára, homlokára és szívére mutatva” **Hubay Jenő**, aki az idén 200 éves magyar hegedűiskola megteremtője, a Zeneakadémia első hegedűprofesszora volt. Tanítványai (Arányi Jellytől Geyer Stefin, Fehér Ilonán, Szigeti Józsefen át Zathureczky Edéig) játékát „hangérzékenységükről”, vonókezelésük könnyedségéről, kidolgozottságáról ismerték fel, amelyről Geyer Stefi így nyilatkozott: „Nem valamely határozott módszer, nem tervszerű pedagógia volt kiképzésemnek alapja, hanem az individuális nevelés.” Hubay és Dohnányi negyvenhárom éven át „alapvetően harmonikus kapcsolatban” volt, s Hubay, aki 1894-től tanította a Zeneakadémián Dohnányit, tisztában volt vele, hogy „nem mindennapi tehetséggel áll szemben.”

„Több, mint 200 versikénk van, azonfelül pedig egy 150 éneknél többet tartalmazó ének- és himnuszgyűjteményünk, melyeket a gyermekek megtanulnak… néha egy mesét, melyet elmondtak nekik, megzenésítve elénekelnek.” – olvasom a 165 éve elhunyt **Brunszvik Teréz** (1775. július 27. – 1861. szeptember 23.) sorait *A magyar kisdedóvó 1838* című írásában. 2025/2026

A martonvásári óvoda 1928-ban

kettős Brunszvik-emlékév: 1821-ben alapította Budán az első kisdedóvót, 1836-ban egyesületet alapított az óvodák elterjesztésére, amelyek száma haláláig nyolcvanra (más források szerint száztizenhatra) nőtt, és ebből tizennégyet ő tartott fenn. Így már nemcsak a Brunszvik-család és Beethoven kapcsolatáról tudunk, nemcsak arról, hogy a jól zongorázó, verseket író, festő-rajzoló, sokakkal (Széchenyi Istvánnal is) levelező Teréz lehetett tán a „halhatatlan kedves”, hanem azt is, hogy százötvennél is több éneket tanulhattak meg és énekelhettek óvodáikban a gyermekek.

„Szívrázó költemény és melódia…” 190 éve, 1836-ban írta Vörösmarty Mihály a *Szózat* című versét, a „magyar Marseillaise-t”, amelynek megzenésítésére kiírt pályázat nyertese „**Egressy Béni** lőn, kinek is a jutalom a nézőség előtt ünnepélyesen átadatott” 1843. május 10-én, a mű ősbemutatója előtt a Nemzeti Színházban, mely esemény „minden zugaiban megtölté nézővel színházunkat”. A Pesti Hírlap szerint „A szívrázó költemény és melódia hallatára egészen el volt ragadtatva a közönség, elannyira, hogy a

végső verseket a hallgatók közül többen együtt kezdték énekelni a színészekkel...". Egressy egykori háza (Bp., VIII. ker. Bródy Sándor u. 26.) falán a „magyar nóták atyja"-ként is említik őt: a *Fogadj Isten* című nótát egyenesen Liszt Ferencnek ajánlotta.

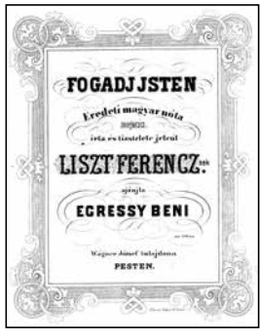

Zenepavilon a millenniumi kiállításon
(Fotó: Budapest Főváros Levéltára / Klösz György fényképei - Fortepan)

„A pavilon kecses, nyitott faszerkezetes kialakítást kapott, gazdagon díszített elemekkel, amelyek tökéletesen illeszkedtek az eklektikus kiállítási környezetbe… a historizáló építészet jegyében, neoreneszánsz stílusban épült..." A Városligetben felépült kiállítás kétszáznegyven pavilonjának egyikéről, az Alpár Ignác által tervezett Zenepavilonról (amely ma már nem látható) olvasom a százharminc éve megrendezett millenniumi ünnepségsorozat kapcsán. Az esemény 1896. május 2-án kezdődött Erkel Ferenc *István király* című operájának bemutatójával. Májusban további hét hangverseny és egy dalosverseny zajlott; júliusban a budapesti katonazenekarok javára rendeztek nyolc zenekar közreműködésével koncertet; szeptember 8-án a *Hunyadi László*t láthatta-hallhatta az Operaház közönsége. Az ünnepségsorozat október 31-én zárult.

A millenniumi korszak egyik legnevesebb, legtöbbet foglalkoztatott építészére, a száz éve, 1926. július 31-én elhunyt Hauszmann Alajosra is idén emlékezhetünk. Az emlékév során olvashatjuk a naplóját, megcsodálhatjuk az épületeit (például a New York-palotát, a Kúriát), és elgondolkodhatunk ars poeticáján: „...tanuljunk a régin, keressük az újat, tartsuk ébren érzékeinket a maradandó becscsel bíró hazai emlékeink irányában, ezekből fejlesszük tovább építészetünket, de fogadjuk nyílt szemmel az újból azt, ami jó."

Szerelem, szerelem annak a gyönyörű erdélyi (mezőségi) népdalnak a címe, melyet *Az angol beteg* című filmben Sebestyén Márta énekelt. A dalt a film zeneszerzője, Gabriel Yared használta fel. A népdal országszerte számos variációban ismert, az egyik legszebb változatot a száz éve, 1926. március 26-án született Kallós Zoltán (és Martin György „Tinka") gyűjtötte a gyimesi és az erdélyi régiókban, korábban pedig Bartók Béla 1926-ban, Heves megyében, míg Kodály Zoltán és mások Zala és Somogy megyében rögzítették a helyi variánsokat. Az immáron harminc éves, 1996-ban kilenc Oscar-díjat elnyert film részben a hetvenöt évvel ezelőtt, Salzburgban elhunyt Almásy László Afrika-kutató, felfedező életét dolgozza fel regényesen, aki épp száz éve, 1926-ban járt először Egyiptomban.

A népzenei felsorolásból nem hagyható ki Kodály Zoltán *Háry János* című daljátékának száz évvel ezelőtti, 1926. október 16-i, operaházi bemutatója sem, mert „általa a hiteles magyar népdal és a nemzeti zenei hagyomány szervesen bekerült az operaszínpadok világába." Szép közös évforduló, hogy idén huszonöt éves a Hagyományok Háza és 75 éves a Magyar Állami Népi Együttes: mindkettejük feladata a hagyomány, a népzene, a néptánc ápolása.

„Nem tudok elképzelni még egy embert, akinél a szépség, mint ideál, oly predomináns szerepet játszott volna egész gondolatvilágában… Az egész természetben való gyönyörködés – tehát a szépség élvezete – művészetének rúgója."– írja Ferenczy Valér atyjáról, **Ferenczy**

Ferenczy Károly: Madárdal

Károlyról írt könyvében, aki az „impresszionizmus legjobb mestere" volt, emellett alapítója a százharminc éve, 1896-ban létrehozott, úgynevezett Nagybányai Művésztelepnek Hollósy Simonnal, Iványi Grünwald Bélával, Réti Istvánnal és Thorma Jánossal együtt. „1906-os *Madárdal* című alkotása az egyik legtisztább példája annak, hogyan próbálta a festő… a hangok, a dallamok atmoszféráját vizuálisan megragadni. A kompozíciót gyakran hasonlítják a zenei impresszionizmus finom hangzásvilágához." Szinte halljuk a dalt…

„A zenei élet tán legérdekesebb alakja, a legmodernebb zene vezéralakja" – így írt anno a Pesti Napló az ötvenöt éve elhunyt Igor Stravinskyról (†1971. április 6.). A zeneszerző száz éve, 1926. március 15-én koncertezett Budapesten, a Zeneakadémián. Három saját művét játszotta Telmányi Emil, a világhírű magyar hegedűművész, karmester és zenepedagógus, Hubay-tanítvány vezényletével. A kérdésre, hogy miért inkább zongorázik, amikor dirigálni is szokott, azt válaszolta: „Megvallom őszintén: szeretem zongorakompozícióimat magam előadni, így jobban éreztethetem talán őket." A *Petruskát* is pont száz éve mutatták be az Operában. *A menyegző*t, amelyet 1932-ben játszottak először Magyarországon, a BDZ is műsorára tűzte 2013-ban.

„A művészetet egyedül az élteti, ami csakugyan van, mi csakugyan megtörténik… A művészet: inkarnáció. Minél szellemibb, annál tapinthatóbb… És fordítva: minél tapinthatóbb, annál bensőségesebb, annál szellemibb." – foglalta össze gondolatait a művészetről a százöt éve született Pilinszky János, a „szent szomorúság költője" *A művészi szép* című írásában. Ő maga egy 1979-es rádióinterjúban így beszél a zenéről: „Jellemző, hogy sokszor az úgynevezett legzeneibb költők (mint amilyen Babits volt)

Kocsis Zoltán és Pilinszky János

közismerten botfülűek voltak. Én a költészetben sokkal jobban szeretem a fedett zenét, a bőr alatti zenét. A zenéhez való kapcsolatom új keletű. Körülbelül tizenhat-tizenhét éve érdekel a zene... Bachról nincsen kételyed, de Mozart néha olyan egy pillanatra, mint egy angyal zuhanása… Tulajdonképpen egy bizonyos fokon túl mindegy – nekem Bach nagyobb gondolkodó, mint Kant…

Nála (Kocsis Zoltánnál ¬– a szerk.) lenyűgöz, hogy ilyen mezítelenül a tehetség jelenlétét még nem láttam emberben... A zene számomra több, mint az irodalom, és több, mint a filozófia. Főként ma." Az említett és tíz éve elhunyt Kocsis Zoltán számos interjúban nyilatkozott kettejük mély barátságáról, az idén százéves Kurtág György pedig 1984-ben kamarazenei művet komponált a költő versére, amelyet a zongoraművész-karmesternek dedikált (Pilinszky János: *Gérard de Nerval*, Kocsis Zoltánnak).

„Sokáig haragudtam a mozira... mondhatnám, szinte kigúnyolását láttam benne a művészetnek..." írja a száz éve, 1926. január 18-án elhunyt Blaha Lujza, „a nemzet csalogánya" személyes hangú, először folytatásokban, majd 1920-ban könyv formában is megjelent *Életem naplója* című önéletrajzában. Így folytatja: „Azóta se láttam nevetésemet, csak könnyeimet, amelyek folynak, egyre folynak, ha arra gondolok, hogy én már többé sosem kerülök filmre..." A színpad ünnepelt művésznője volt, de szerepelt az 1901-es *A táncz* című, első magyar mozgófilmben, és a Korda Sándor rendezte, 1916-os *A nagymama* című filmben eljátszotta ikonikus színpadi szerepét.

Eredeti fotogram A táncz *című fekete-fehér magyar némafilmből. Ez volt az első tudatosan rendezett magyar filmalkotás (1901).*

DOHNÁNYI SAROK

Dohnányi Ernő 1949-ben érkezett meg Florida fővárosába, ahol a Florida State University zongora- és zeneszerzés tanszékének professzora lett. Mint korábban is, ez idő alatt is levelezett testvérével, Micivel, kézzel vagy géppel írta sorait, még akkor is, ha nem volt *„valami különösebb írnivalója..., de hogy megint ne essék kétségbe, s ne gondolja, hogy baj van, közlöm, hogy jól vagyunk, már amennyire az ember jól lehet, ha nincsen megfelelő lakása."* Egy 1956 júniusi leveléből idézek: *„Kedves Mici, ...kérünk jól olvasható írást! Szemüveget ugyan még nem kell hordanom, de a kis írást már nehezen olvasom... Augusztusban Európába megyünk, de csak Angliába. E napokban megjelent a Hegedűverseny és a Stabat Mater. Lehet küldeni egy példányt? Lehet lemezt is küldeni?... Ferivel minden jót. Öleli: E."* (Dohnányi Ernő családi levelei. Összeállította: Kelemen Éva.) 2027-ben ünnepeljük a zeneszerző, karmester, komponista, tanár születésének 150. évfordulóját, akinek gyakran idézett szavai: *„Mindig csak napfényre vágytam! És ezt a fényt nemcsak a természetben kerestem, hanem mindenütt..."*

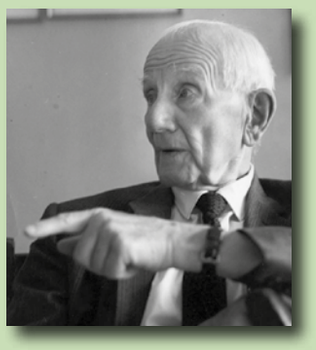

Dohnányi Ernő 1957 körül
(ZTI 20–21. századi Magyar Archívum, Dohnányi-gyűjtemény)

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2026. szeptember – 2027. február

2026. szeptember 27. **vasárnap** **BDZ-NAP** 11:00 Zeneakadémia Megérthető zene 1.	**MOZART ZENEI UNIVERZUMA**	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel és előad: **Hollerung Gábor**
2026. szeptember 27. **vasárnap** **BDZ-NAP** 15:30 Zeneakadémia	**A TÜCSÖK VISSZAVÁG** Zenés játék gyerekeknek	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Werner Gábor**
2026. szeptember 27. **vasárnap** **BDZ-NAP** 19:30 Zeneakadémia Dohnányi 1.	**BÉKEBELI CSILLOGÁS** **A MONARCHIA VILÁGÁBÓL** **Dvořák:** Karnevál-nyitány **Dohnányi:** Variációk egy gyermekdalra **Pejácsevich Dóra:** Nyitány op. 49. **Haydn:** D-dúr (Az óra) szimfónia No. 101.	**Szüts Apor** – zongora **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Guido Mancusi**
2026. október 9. **péntek** 19:00 Klauzál Ház Budafoki hangversenyesték 1.	**Dvořák:** Hegedűverseny **Prokofjev:** Klasszikus szimfónia **Brandenburg Ádám:** Metanoia	**Gabora Gyula** – hegedű **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Werner Gábor**
2026. október 17. **szombat** 19:30 Müpa	**GEORGIA HANGJA** **Vakhtang Kakhidze:** Requiem (2021)	**Rustavi Ensemble** **Chanters Quartet** **Cantemus Vegyeskar** (karigazgató: Szabó Soma) **Budapesti Akadémiai Kórustársaság** (karigazgató: Szüts Apor) **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Vakhtang Kakhidze**
2026. október 31. **szombat** 21:00 Müpa	**RÉMSÉGEK KICSINY ÉJSZAKÁJA**	**ARLtistic Dance Company** (koreográfia: Albert Réka Lilla) **Budapesti Akadémiai Kórustársaság** (karigazgató: Szüts Apor) **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2026. november 6. **péntek** 19:00 Klauzál Ház Budafoki hangversenyesték 2.	**Wirth Márton:** A Life for Europe **Bartók:** Két kép **Debussy:** I. rapszódia **Dvořák:** VIII. szimfónia	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Teremi Dárius**
2026. november 8. **vasárnap** 11:00 MOM Kult	**A SLÁGER DNS-E** **A Für Elise-től a Despacitóig** Interaktív szórakoztató zenei nyomozás fiataloknak	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Előad és vezényel: **Hollerung Gábor és Szüts Apor**

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2026. szeptember – 2027. február

2026. november 11. szerda 19:30 Müpa ZenePlusz 1.	**ŐSZI VARÁZS**	**Budapesti Akadémiai Kórustársaság** (karigazgató: Szüts Apor) **Feledi Project** (koreográfus: Feledi János) **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2026. november 15. vasárnap 11:00 Zeneakadémia Megérthető zene 2.	**EZ MÁR SZINTE TÚLZÁS!** **Csajkovszkij:** IV. szimfónia	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel és előad: **Hollerung Gábor**
2026. november 28. szombat 11:30 Budapest Kongresszuszi Központ	**CSALÁDI CINEFONIC**	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Guido Mancusi**
2026. november 28. szombat 19:30 Budapest Kongresszuszi Központ	**CINEFONIC**	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Guido Mancusi**
2026. december 3. csütörtök 19:30 Zeneakadémia	**ADVENTTŐL A MEGVÁLTÁSIG** **Kutrik Bence:** Stabat Mater **Tóth Péter:** Exsultate jubilate **Händel:** Messiás - I. rész	**Balga Gabriella** – szoprán **Budapesti Akadémiai Kórustársaság** **Cantemus Vegyeskar** **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2026. december 13. vasárnap 19:30 Zeneakadémia Dohnányi 2.	**ITÁLIAI UTAZÁS** **Verdi:** A szicíliai vecsernye – Nyitány **Nino Rota:** II. gordonkaverseny **Liszt:** A Villa d'Este szökőkútjai (zenekari átirat) **Respighi:** Róma fenyői	**Varga Tamás** – gordonka **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Bogányi Tibor**
2026. december 18. péntek 19:00 Klauzál Ház Budafoki hangversenyesték 3.	**Mozart:** Sinfonia concertante K 364 **Sibelius:** II. szimfónia **Kutrik Bence:** Anselmus-szvit	**Gabora Gyula** – hegedű **Csonka Emil** – brácsa **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hontvári Gábor**
2026. december 28. hétfő 19:00 MVM Dome	**IGAZÁBÓL KARÁCSONY** Szimfonikus koncertshow	**ARLtistic Dance Company** (koreográfia: Albert Réka Lilla) **Budapesti Akadémiai Kórustársaság** (karigazgató: Szüts Apor) **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2027. január 9. szombat 18:00 Dunaharaszti Városi Sportcsarnok	**DUNAHARASZTI ÚJÉVI KONCERT**	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2026. szeptember – 2027. február

2027. január 10. vasárnap 11:30 és 19:30 Müpa Újévi koncert	**ÚJÉVI KONCERT**	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2027. január 15. péntek 19:00 Klauzál Ház Budafoki hangversenyesték 4.	**ÚJÉVI KONCERT BUDAFOK**	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2027. január 17. vasárnap 11:00 Zeneakadémia Megérthető zene 3.	**A SZOKATLAN, A MEGSZOKOTT ÉS A TERMÉSZETES** **Bartók:** Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre	**Szüts Apor** **és Takáts Márton** – zongora **Nagy Zsolt, Vörös Gergő** – ütőhangszerek Előad és vezényel: **Hollerung Gábor**
2027. január 28. csütörtök 19:30 Müpa ZenePlusz 2.	**SZEREPOSZTÓ DÍVÁK** Zenés bohózat Mozart operáinak felhasználásával	**Balga Gabriella** – szoprán **Sáfár Orsolya** – szoprán **Rácz Rita** – szoprán **Ortan Vivien** – mezzoszoprán **Megyesi Zoltán** – tenor **Kovács István** – basszus **Fülep Máté** – bariton **Kiss András** – basszus **Menczel Andrea** – színművész **Baksa András** – színművész Író, dramaturg: **Turcsányi Ildikó** Koreográfus: **Bujdosó Anna** Jelmeztervező: **Rákay Tamás** Díszlettervező és rendező: **Árva Nóra** **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Hollerung Gábor**
2027. február 21. vasárnap 19:30 Zeneakadémia Dohnányi 3.	**A KELET VARÁZSA** **Hacsaturján:** Gajane – Altató, Viráglányok tánca, Kardtánc **Nielsen:** Aladdin-szvit **Rimsky-Korsakov:** Seherezádé	**Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Sergey Smbatyan**
2027. február 27. szombat 19:30 Müpa ZenePlusz 3.	**KODÁLY: SZÉKELY FONÓ**	**Budapesti Akadémiai Kórustársaság** (karigazgató: Szüts Apor) **Budafoki Dohnányi Zenekar** Vezényel: **Szüts Apor**

2026. szeptember 27., vasárnap
11:00 Zeneakadémia
BDZ-NAP
MEGÉRTHETŐ ZENE 1.
MOZART ZENEI UNIVERZUMA

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel és előad: Hollerung Gábor

Mozart művészetének egyik kulcsa a műveiben következetesen jelen lévő intonációs mechanizmusokban rejlik. Az intonációnak, mint esztétikai kategóriának jelentősége abban áll, hogy bizonyos zenei gondolatok, karakterek és érzelmek Mozart lényegében valamennyi alkotásában felismerhetők. Ezek a karakterek leggyakrabban operáinak fontos szereplőiben öltenek zenei formát, legyen szó az Éj Királynőjének zenei megfogalmazásáról vagy a *Don Giovanni* félelmetes Kormányzójának kőszobráról, de gondolhatunk a zaklatott g-moll szimfóniájára, Pamina halált váró áriájára, vagy akár Osmin komikus karakterére a *Szöktetés a szerájból* című operában.

Élvezetes kirándulásra hívjuk hallgatóinkat, amely során egyszerre fedezhetjük fel Mozart művészetének komplexitását, valamint varázslatos egyszerűségét és természetességét.

2026. szeptember 27., vasárnap
15:30 Zeneakadémia
BDZ-NAP
A TÜCSÖK VISSZAVÁG
zenés játék gyerekeknek

Mesélő: Menczel Andrea – színművész
Írta: Turcsányi Ildikó
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Werner Gábor

E délutánon a mindenki által ismert mese figurái a zenén keresztül elevenednek meg. Ám a történet menete megfordul: a tücsök most visszavág! Hogy ebből mi sül ki? Gyertek és hallgassátok meg! A mese kísérőzenéit Vivaldi, Gershwin, Bernstein és Nino Rota szerzeményeiből válogattuk.

2026. szeptember 27., vasárnap
19:30 Zeneakadémia
BDZ-NAP
DOHNÁNYI 1.
BÉKEBELI CSILLOGÁS
A MONARCHIA VILÁGÁBÓL

Dvořák: Karnevál-nyitány
Dohnányi: Variációk egy gyermekdalra
Pejácsevich Dóra: Nyitány op. 49.
Haydn: D-dúr (Az óra) szimfónia No. 101.

Szüts Apor – zongora
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Guido Mancusi

A Monarchia békebeli világának eleganciája, derűje és sokszínűsége elevenedik meg ezen a különleges koncerten, ahol Dvořák, Dohnányi, Pejácsevich és Haydn muzsikája találkozik. A virtuóz játékosság, a romantikus szenvedély és a finom bécsi humor egyaránt helyet kap – Dohnányi szellemes variációitól Haydn legendás „Óra" szimfóniájáig. Egy este, amely visszarepít a századforduló csillogó világába, ahol a zene éppoly természetesen volt elegáns, mint amilyen ellenállhatatlanul szórakoztató.

2026. október 9., péntek
19:00 Klauzál Ház
BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK 1.

Dvořák: Hegedűverseny
Brandenburg Ádám: Metanoia
Prokofjev: Klasszikus szimfónia

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Werner Gábor

A koncert három műve három különböző korszak és három különböző zenei világ találkozása, mégis mindegyik a hagyományhoz való viszony új lehetőségeit keresi. Antonín Dvořák *Hegedűversenye* a romantika gazdag érzelemvilágát ötvözi a cseh népzene frissességével és természetességével: a szólista és a zenekar eleven párbeszédében lírai, szenvedélyes és elementáris dallamok bontakoznak ki. Brandenburg Ádám

Metanoia című műve a tékozló fiú példázatához kapcsolódó zenei asszociációk nyomán egy különleges, lebegő hangzásvilágba vezet; változó hangszínekből és textúrákból építkező zenéje egyszerre tűnik távolinak és személyesnek, különösen a mű szépségében és kifejezőerejében kiemelkedő záró szakaszban. Szergej Prokofjev *Klasszikus szimfónia*ja Haydn és Mozart világát idézi meg, miközben váratlan fordulatokkal, iróniával és játékossággal teszi egyértelművé, hogy már a huszadik század zenéjét halljuk. A három alkotás így háromféle módon lép párbeszédbe a múlttal: Dvořák új élettel tölti meg a hagyományt, Brandenburg belső átalakulásként értelmezi, Prokofjev pedig szellemesen újragondolja azt.

2026. október 17., szombat
19:30 Müpa
GEORGIA HANGJA

Vakhtang Kakhidze: Requiem (2021)

Rustavi Ensemble
Chanters Quartet
Cantemus Vegyeskar
(karigazgató: Szabó Soma)
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Szüts Apor)
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Vakhtang Kakhidze

Napjaink egyik legjelentősebb georgiai zeneszerzője és karmestere, Vakhtang Kakhidze hosszú évek munkája után, 2021-ben fejezte be nagyszabású *Requiem*jének komponálását, a darabot édesapja, a legendás karmester, Jansug Kakhidze emlékének ajánlotta. A mű premierje Tbiliszi-ben volt, majd kirobbanó sikerrel szólalt meg nyugat-európai nagyvárosokban is. *„Szerettem volna bizonyítani, hogy a nyugati klasszikus zene és a georgiai többszólamú népzene jól illeszkedik egymáshoz"* – árulta el a zeneszerző egy interjúban, hogy a személyes indíttatáson túl miért fordult egy olyan nagy hagyományú műfajhoz, mint a gyászmise. Ennek megfelelően a kompozíció zenéjében az európai hangzásvilág keveredik a hagyományos georgiai zene tónusával, és a latin nyelvű misében grúz nyelven énekelt szakaszok is helyet kaptak. A magyar együttesek produkciójához a Rustavi Ensemble és a Chanters Quartet keveri hozzá a georgiai tradicionális zene sajátos színeit.

Támogató: Jansung Kakhidze Zenei és Kulturális Központ, Tbiliszi
Rendező: Müpa

2026. október 31., szombat
21:00 Müpa
RÉMSÉGEK KICSINY ÉJSZAKÁJA

ARLtistic Dance Company
(koreográfia: Albert Réka Lilla)
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Szüts Apor)
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Ha egy kis libabőrözésre vágyik, ezen a hangversenyen van a helye! E koncerten immáron hagyományosan megidézzük a Halloween-ünneppel kapcsolatosan felmerülő képzeteket: szörnyeket, boszorkányokat, ördögöket, vámpírokat, és minden apró és hatalmas rémséget, melyet az emberi fantázia képes volt megalkotni. Legyen a vendégünk ezen a borzongós estén, a libabőr garantált!

2026. november 6., péntek
19:00 Klauzál Ház
BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK 2.

Wirth Márton: A Life for Europe
Bartók: Két kép
Debussy: Première rhapsodie
Dvořák: VIII. szimfónia

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Teremi Dárius

A hangverseny négy műve különböző zenei világokon keresztül rajzol ki izgalmas európai ívet: a személyes portrétól a természet és a tánc világán át az impresszionista hangulatképekig és az életigenlő szimfonikus zenéig. Wirth Márton

A Life for Europe című műve Habsburg Ottó életének és szellemi örökségének állít zenei emléket, karakteres zenei képekben idézve fel életútjának fontos állomásait. Bartók *Két kép* című kompozíciójában két merőben eltérő világ találkozik: a *Virágzás* finom, impresszionista hangzását *A falu tánca* sodró ritmikája és karakteres zenei nyelve váltja fel. Debussy *I. rapszódiá*jában a klarinét és a zenekar színgazdag, változatos hangzásképeket bont ki. A koncertet Dvořák *VIII. szimfóniá*ja zárja, amely a természet közelségének derűjét, a cseh népzene karakterét és az életörömöt gazdag hangszerelésben, magával ragadó fináléval kelti életre. Így a műsor a különböző korszakok és zenei nyelvek találkozásán keresztül egy sokszínű, mégis egységes európai zenei panorámát tár elénk.

2026. november 8., vasárnap
11:00 MOM kult
A SLÁGER DNS-E
A FÜR-ELISE-TŐL A DESPACITÓIG
Interaktív szórakoztató zenei nyomozás fiataloknak

Budafoki Dohnányi Zenekar
Nyomoz és vezényel: Hollerung Gábor
és Szüts Apor

Vajon mi köze van egy mai slágernek Mozart, Beethoven vagy Csajkovszkij zenéjéhez? Több, mint gondolnád.

Vegyél részt egy rendhagyó zenei nyomozásban, amely során fény derül arra, milyen titkos szálak kötik össze a mai slágereket a klasszikus mesterek műveivel. A nyomozás megmutatja, hogy a legnépszerűbb dallamok mögött gyakran évszázados zenei ötletek, ismerős ritmusok és időtálló érzelmek rejtőznek.

A nyomozást két zenei detektívfelügyelő vezeti: Hollerung Gábor karmester és Szüts Apor zongoraművész, zeneszerző. Közösen erednek a slágerek nyomába, gyanús zenei rokonságokat kutatnak fel, bizonyítékokat gyűjtenek, és lépésről lépésre megfejtik, miből épülnek fel azok a zenék, amelyeket ma milliók hallgatnak nap mint nap.

Ezen a koncerten magad is nyomozóvá válhatsz! Épülj be a zenészek világába, és undercoverként légy részese egy sláger születésének és előadásának. Tapasztald meg első kézből, hogyan működik együtt dallam, ritmus, harmónia és közösség – azaz a jó zene műfajoktól függetlenül ugyanazt a nyelvet beszéli, és a klasszikus mesterek és a mai slágerszerzők között sokkal kisebb a távolság, mint elsőre gondolnánk.

2026. november 11., szerda
19:30 Müpa
ZENEPLUSZ 1.

ŐSZI VARÁZS

Feledi János koreográfiája egyebek közt **Max Richter: The New Four Seasons – Vivaldi Recomposed, Joseph Haydn: Az Évszakok, Astor Piazzola: Verano porteño, Aram Hacsaturján: Masquerade, Bartók: Magyar képek** című művének tételeire készült.

Feledi Projekt (koreográfus: Feledi János)
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Szüts Apor)
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Ősszel a természet egyszerre ünnepel és búcsúzik: betakarítjuk az év munkájának gyümölcseit, miközben a levelek aranyba és bíborba öltözve emlékeztetnek bennünket az elmúlás szépségére. Ám minden lezárás egyben új kezdet ígérete is – a csendben már ott készülődik a megújulás.

Színes dallamok, fergeteges tánc és énekszó idézi meg az ősz gazdag hangulatát, hogy együtt meséljenek az örömről, a beteljesedésről és az élet körforgásáról.

Egy este, amely egyszerre ünnep és élmény minden érzéknek.

2026. november 15., vasárnap
11:00 Zeneakadémia
MEGÉRTHETŐ ZENE 2.

EZ MÁR SZINTE TÚLZÁS!

Csajkovszkij: IV. szimfónia

Budafoki Dohnányi Zenekar
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

Csajkovszkij maga a par excellence romantika. Csodálatos orosz dallamokkal a fejében, a romantika minden eszközével felvértezve, korát megelőzve és minden határt átlépve alkotott.

Csajkovszkij IV. szimfóniája sokak számára a legnépszerűbb romantikus alkotás. A négy tétel karaktere teljesen különböző: az első tétel drámai, fájdalmas zenei anyag; a második a Csajkovszkijtól megszokott érzelmes tetőpontokban és mélypontokban gazdag muzsika. A harmadik tétel szokatlan játék: a fúvósok indulószerű megszólalásaikkal időnként „beleszólnak" a vonósok pengetős, játékos szólamába. A negyedik, elképesztő lendületű tétel egy fergeteges variációsorozat, amely az *„Áll egy ifjú nyírfa a réten"* kezdetű, Magyarországon is ismert orosz népdal dallamára épül. Az első tételben megjelenő fanfár, a sors-motívum keretezi az egész művet.

2026. november 28., szombat
11:30 Budapest Kongresszusi Központ

CSALÁDI CINEFONIC
filmzene koncert

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Guido Mancusi

2026. november 28., szombat
19:30 Budapest Kongresszusi Központ

CINEFONIC
filmzene koncert

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Guido Mancusi

2026. december 3., csütörtök
19:30 Zeneakadémia
ADVENTTŐL A MEGVÁLTÁSIG
Kutrik Bence: Stabat Mater
Tóth Péter: Exsultate jubilate
Händel: Messiás - I. rész

Balga Gabriella – szoprán
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Cantemus Vegyeskar
Budafoki Dohnányi Zenekar
vezényel: Hollerung Gábor

A mai estén két ősbemutatót hallhatnak, mindkettőben Balga Gabriella, kiváló szoprán működik közre. Kutrik Bence *Stabat Mater* című műve a téma 21. századi újrafogalmazása. Tóth Péter *Exsultate jubilate* című kompozíciója Mozart azonos című művének nyomán született, hasonló előadói apparátussal és szerkezettel. A virtuóz szólószerepre épülő darab a koncertária műfajának kortárs megfogalmazása. Az estét Händel *Messiás* című oratóriumának első része zárja, amely az adventi várakozás, a remény és a megváltás üzenetét állítja középpontba.

2026. december 13., vasárnap
19:30 Zeneakadémia
DOHNÁNYI 2.

ITÁLIAI UTAZÁS

Verdi: A szicíliai vecsernye – Nyitány
Nino Rota: II. gordonkaverseny
Liszt: A Villa d'Este szökőkútjai
(zenekari átirat)
Respighi: Róma fenyői

Varga Tamás – gordonka
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Bogányi Tibor

Mai esténken Itáliát idézzük önök elé. A négy mű különböző korszakok és zenei világok találkozását kínálja: az olasz opera drámai, sodró erejétől Rota lírai és virtuóz hangvételén és Liszt finom, festői hangzásvilágán át Respighi gazdag és árnyalt zenekari hangzásáig. Jöjjön velünk!

2026. december 18., péntek
19:00 Klauzál Ház
BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK 3.

Mozart: Sinfonia concertante K. 364
Kutrik Bence: Anselmus-szvit
Sibelius: II. szimfónia

Gabora Gyula – hegedű
Csonka Emil – brácsa
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hontvári Gábor

Kutrik Bence Anselmus-szvitje E. T. A. Hoffmann *Az arany virágcserép* című kisregényének varázslatos történetéből merít, és a Deutsches Nationaltheater und Staatskapelle Weimar felkérésére készült. Mozart *Sinfonia concertante K. 364* című művében a hegedű és a brácsa bensőséges, elegáns és virtuóz párbeszéde kerül a középpontba, amelyhez a zenekar is aktív partnerként kapcsolódik. Sibelius *II. szimfóniá*ja ezzel szemben a természet ihlette dallamokból és apró motívumokból építkezve vezet egyre monumentálisabb zenei ívek felé. A mű végére a szemlélődő, lírai hangulatból felemelő és diadalmas kiteljesedés születik. A három alkotás így a játékosságtól a bensőséges párbeszéden át a nagyívű szimfonikus kifejezésig három különböző zenei világot tár elénk.

2026. december 28., hétfő
19:00 MVM Dome
IGAZÁBÓL KARÁCSONY
szimfonikus koncertshow

ARLtistic Dance Company
(koreográfia: Albert Réka Lilla)
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Szüts Apor)
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Az Igazából karácsony koncertshow immár nyolcadik alkalommal várja a közönséget a magyar koncertpalettán teljesen egyedülálló, izgalmas, összművészeti élménnyel!

A klasszikus zene, a pop, a jazz, a tánc, a néptánc és a minőségi show-műsorok kedvelőit várjuk szeretettel idén karácsonykor is az MVM Dome-ba!

2027. január 9., szombat
18:00 Dunaharaszti Városi Sportcsarnok
DUNAHARASZTI ÚJÉVI KONCERT

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

2027. január 10., szombat
11:30 és 19:30 Müpa
ÚJÉVI KONCERT

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

2027. január 15., péntek
19:00 Klauzál Ház
BUDAFOKI HANGVERSENYESTÉK 4.

ÚJÉVI KONCERT

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

A Budafoki Dohnányi Zenekar Újévi koncertje sok-sok zenei meglepetéssel, izgalmas zenei tréfával.

2027. január 17., vasárnap
11:00 Zeneakadémia
MEGÉRTHETŐ ZENE 3.

A SZOKATLAN, A MEGSZOKOTT ÉS A TERMÉSZETES

Bartók: Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre

Szüts Apor és Takáts Márton – zongora
Nagy Zsolt, Vörös Gergő – ütőhangszerek
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

Bartók e kétzongorás műve szokatlan előadói apparátusa miatt ritkán hangzik fel hangversenyeken. A két zongora ütőhangszerekkel egészül ki, amelyek nem csupán kísérnek: lényegében egyenrangú szerepük van a zongora által megszólaltatott zenei tartalmakkal. A zongoraszólamokat Bartók kimondottan maga és felesége, Pásztory Ditta számára írta, együtt is mutatták be 1938-ban először Bázelben, majd Budapesten.

Az első tétel a teremtés előtti állapotból, az üres, alaktalan sötétségből indul el, majd megszületik a ritmus. A tétel zárótémája a kompozíciós mesterségbeli tudás csúcsa, egy fúga.

A második tétel a bartóki éjszaka-zenék családjába tartozik, megjelenítve az ember és a természet néha borzongató hangjainak párbeszédét.

A harmadik tétel a bartóki néptáncfinálék egyik pazar példája. Jól felismerhető utalásokat találunk Bartók egy évvel korábban született, Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára című alkotásából. A tétel igen fontos jellemzője az akusztikus hangsor szisztematikus használata.

2027. január 28., csütörtök
19:30 Müpa
ZENEPLUSZ 2.

SZEREPOSZTÓ DÍVÁK
Zenés bohózat Mozart operáinak felhasználásával

Író, dramaturg: Turcsányi Ildikó
Koreográfus: Bujdosó Anna
Jelmeztervező: Rákay Tamás
Díszlettervező és rendező: Árva Nóra

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Felhőtlen vígjáték az operai színfalak mögött zajló élet viszontagságairól. Acsarkodó drámakirálynők, hajtűdobálás, lobbanékony hősszerelmesek, parázs szócsaták, közelgő idegösszeroppanás. Mégis minden viszálynál erősebb kötelék fűzi össze hőseinket: a színpad és a zene iránti olthatatlan rajongás.

2027. február 21., vasárnap
19:30 Zeneakadémia
DOHNÁNYI 3.

A KELET VARÁZSA

Hacsaturján: Gajane – Altató, Viráglányok tánca, Kardtánc
Nielsen: Aladdin-szvit
Rimsky-Korsakov: Seherezádé

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Sergey Smbatyan

Mesés keleti tájakra, egzotikus történetek és szenvedélyes táncok világába vezet ez a koncert, amelyen Hacsaturján, Nielsen és Rimszkij-Korszakov zenéje kelti életre a képzeletbeli Kelet varázslatos világát. Hacsaturján *Gajane* című balettjének részletei között a gyengéd *Altató*, a kecses *Viráglányok tánca* és a sodró lendületű *Kardtánc* mutatja meg a zene sokféle arcát. Carl Nielsen *Aladdin-szvit*je az Ezeregyéjszaka meséinek színpompás, játékos és drámai hangulatát idézi meg. Rimszkij-Korszakov *Seherezádé*ja pedig egyetlen nagy zenei meseként bontja ki az arab éjszakák világát, ahol a titokzatos történeteket, a kalandokat és a szerelmet Seherezádé hangja fogja össze. Három különböző zeneszerző, három egyedi zenei világ – közös bennük a keleti mesék gazdagsága, a lenyűgöző színek és az érzékletes zenei történetmesélés.

2027. február 27., szombat
19:30 Müpa
ZENEPLUSZ 3.

Kodály: Székely fonó

Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Szüts Apor

A *Székely fonó* Kodály népdalokra és népi balladákra épülő, a székely fonóházak világát megidéző varázslatos daljátéka. Ezen az estén a hangulatot nemcsak az énekszó és a zenekari kíséret, hanem autentikus magyar népi táncok is gazdagítják.

BDZ-tagok

Ügyvezető, zeneigazgató
Hollerung Gábor

Karmester
Werner Gábor

Első vendégkarmester
Guido Mancusi

BDZ Kamaraműhely művészeti vezető
Szüts Apor

Rezidens zeneszerző
Gyöngyösi Levente

Első hegedű
Gabora Gyula – *koncertmester*
Gazda Bence – *koncertmester*
Kocsárdy Nicolette Alyssa – *koncertmester*
Balogh Barbara
Baranyai Gábor
Berán Gábor
Nagy Szilvia
Nádasdi Szilvia
Pánczél Tamás
Remenyik Gabriella
Sass Magdolna
Sawada Aya
Szilágyiné Kirkósa Ágnes
Szilágyi Péter
Szilágyi-Gárdián Rita
Varga Nikolett
Véghelyi Márk

Második hegedű
Bánhegyi Tünde – *szólamvezető*
Kalla-Tóta Hajnalka – *szólamvezető*
Bajmóczi Tünde
dr. Borbély-Puskás Marica
Fábiánné Fellegi Anna
Füzesséry Attila
Gáblik Judit
Horváth Anita
H. Kovács Emese
Kaizler-Nagy Sára Alexandra
Lajhó Barbara
Mikolay Zsófia
Mohácsy Orsolya

Brácsa
dr. Csonka Emil – *szólamvezető*
Kusz Viktória – *szólamvezető*
Amirás Kinga
Bakay Viktória
Dráfi Kálmán
Hundt Boglárka
Konrád Barnabás
Markó János
Megyes Krisztina
Skripeczky-Buzás Beáta
Tuza Boglárka

Cselló
Helecz Dániel – *szólamvezető*
Kószás Ágnes – *szólamvezető*
Balázs István
Garami Eszter
Mohai-Slodkowska Kamila
Nagy Veronika
Simkó-Várnagy Mihály
Szabó Anna
Szontagh Márton
Török Beáta

Nagybőgő
Budai Krisztián – *szólamvezető*
Lázár Gyula – *szólamvezető*
Baranyi Roland
Bartányi Réka
Botár Bence
Gyetvai Gábor
Vaskó Richárd

Fuvola
Bene Hajnalka – *szólamvezető*
Kanyó Dávid
Márfi Eszter
Nagy Izabella
Réman Zsófia

Oboa
Kőházi Edit – *szólamvezető*
Czápos Benedek
Rajnai Marianna
Villányi Péter

Klarinét
dr. Szepesi Bence – *szólamvezető*
Ablonczy Keve
Horváth Marcell
Sándor Balázs

Fagott
Bazsinka Ivett Éva – *szólamvezető*
Keszera Éva
Korda Nikoletta
Kotroczó Szabolcs

Kürt
Borbély Balázs – *szólamvezető*
Benyus Péter
Börzsönyi Máté
Chlebovics András
Flammer István
Képíró Bálint
Mészáros Bence
Südi Bálint

Trombita
Csatos Ferenc – *szólamvezető*
Monoki Attila
Nagy Antal
Nambara Nozomi

Harsona
Sütő András – *szólamvezető*
Gáspár Olivér
Pálinkás Péter
Hegyi Gábor

Tuba
Kovács Péter

Hárfa
Roskó Bernadett

Ütő
Nagy Zsolt – *szólamvezető*
Kiss Helga
Kovács Péter Zoltán
Tóth Péter
Vörös Gergő

Alapító igazgató, tanácsadó
Nemes László

Művészeti titkárság
Ortutay Réka – *cégvezető*
Dulay Krisztina – *művészeti titkár*
Galambos Evelin – irodavezető
Kalán Erika – *közönségkapcsolati menedzser*
Kiss Barbara – *kommunikációs vezető*
Kurta Klaudia – *kottatáros*
Ortutay Romola – *produkciós menedzser*
Pásztor Viktor – *berendező*
Turcsányi Ildikó – *produkciós menedzser*
Üveges Tibor – *üzemeltetés és logisztika*
Varga Ágnes – *produkciós menedzser*

Gazdasági iroda
Szatur Márta – *gazdasági vezető*
Tímár Anikó – *munkaügyi ügyintéző*
Behofsits Zsuzsa – *gazdasági ügyintéző*
Mácsainé Blahó Franciska – *pénztáros*

müpa Budapest

RISING STARS

2026. november 20–22.

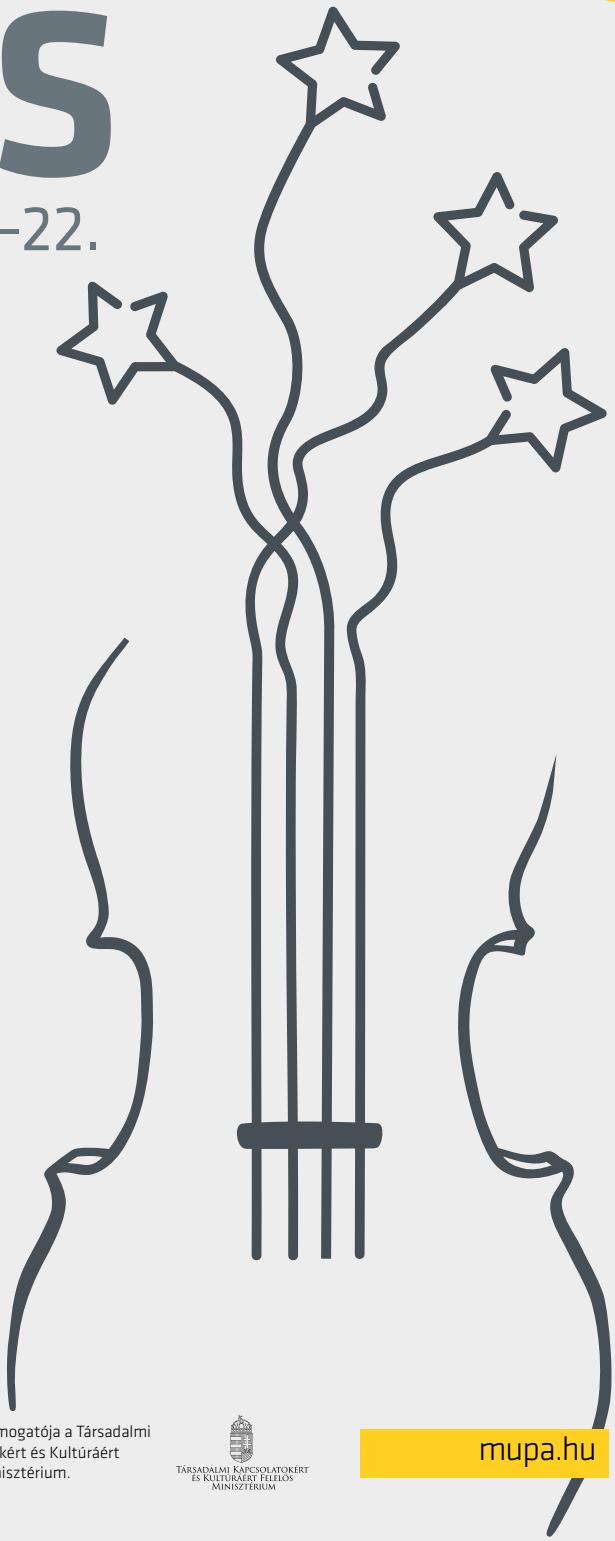

2026. november 20.
JAVUS QUARTETT

2026. november 20.
AVA BAHARI

2026. november 21.
ELIONOR MARTÍNEZ

2026. november 21.
PETAR PEJČIĆ

2026. november 22.
CAMILA MANDILLO

2026. november 22.
AMELIO TRIO

ECHO RISING STARS

Stratégiai partnereink: mastercard. LEXUS

A Müpa támogatója a Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium.

TÁRSADALMI KAPCSOLATOKÉRT ÉS KULTÚRÁÉRT FELELŐS MINISZTÉRIUM

mupa.hu

BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR

A sláger DNS-e

A Für Elise-től a Despacitóig

Interaktív, szórakoztató zenei nyomozás

2026. november 8., vasárnap, 11:00
MOM Kulturális Központ

Közreműködik:
Budafoki Dohnányi Zenekar

Nyomoz és vezényel:
Hollerung Gábor és Szüts Apor

Jegyek: bdz.jegy.hu

mOmkUlt

Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium